

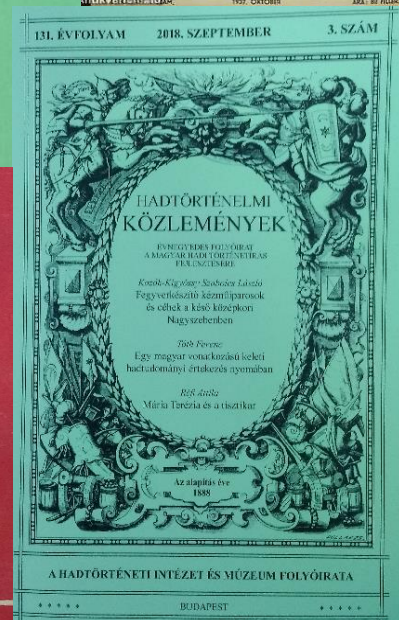
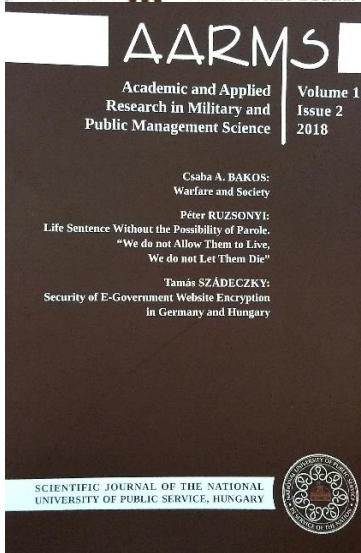
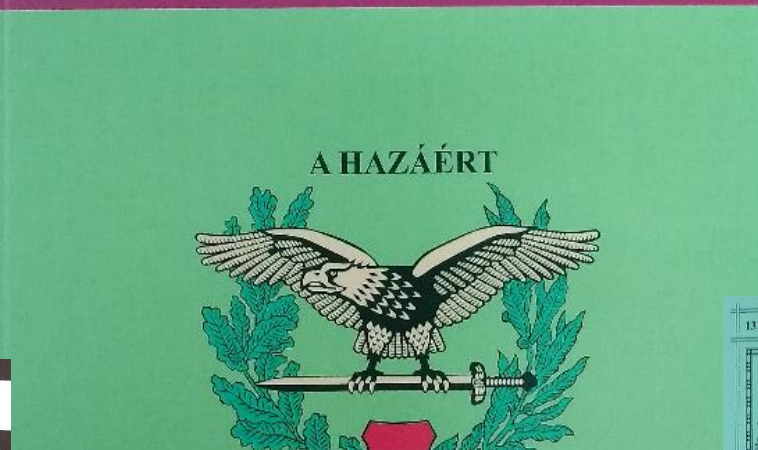
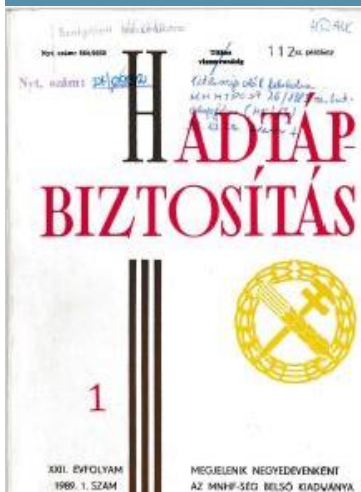
DRUZSIN JÓZSEF

A KATONAI LOGISZTIKA SZAKFOLYIRATAINAK ÁTTEKINTÉSE ÉS FEJLŐDÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI

Honvédségi Szemle

146. ÉVFOLYAM
2018/4. SZÁM

A MAGYAR HONVÉDSÉG KÖZPONTI FOLYÓIRATA

DRUZSIN JÓZSEF

**A KATONAI LOGISZTIKA SZAKFOLYIRATAINAK ÁTTEKINTÉSE
ÉS FEJLŐDÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI**

Budapest

2020.

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS.....	3
1. A MAGYAR KATONAI SAJTÓ ÉS BENNE A LOGISZTIKA FOLYÓIRATAINAK TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉSE	6
1.1. A katonai sajtó kezdetei a Rákóczi-féle szabadságharctól az 1848-as forradalom és szabadságharcig	6
1.2. A katonai szaksajtó fejlődése a kiegyezéstől az első világháborúig	7
1.3. Katonai folyóiratok az I. világháborúban	9
1.4. Katonai sajtóélet Trianontól a második világháború befejezéséig	10
1.4.1. A sajtó általános működési viszonyai	10
1.4.2. A katonai szaksajtó	13
1.4.3. A katonai-műszaki folyóiratok.....	15
1.5. Katonai sajtótermékek a második világháború befejezésétől a rendszerváltásig	16
1.5.1. A szocialista rendszer katonai kiadványai	16
1.5.2. A szocialista rendszer katonai logisztikai kiadványai.....	22
1.6. A rendszerváltozást követő kiadványok	23
1.7. Tudományos szakfolyóiratok	26
2. A KATONAI FOLYÓIRATOK SZEREPE A TUDOMÁNYOS TEVÉKENYSÉG TÁMOGATÁSÁBAN	45
2.1. Folyóiratok, mint a tudományos publikációk lehetőségei	45
2.2. Kutatóhelyek és szakfolyóirataik a Magyar Honvédségben.....	46
2.3. Következtetések.....	52
2.4. A Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Katonai Logisztikai Intézet publikációs tevékenysége.....	52
2.5. Az egyetemen megvalósult katonai-műszaki kutatási tevékenység.....	56
2.6. A Doktori Iskolák publikációs tevékenységei	57
2.6.1. A Katonai Műszaki Doktori Iskola tevékenysége.....	57
2.6.2. A Hadtudományi Doktori Iskola tevékenységének logisztikai vonatkozásai ..	58
2.7. A Magyar Hadtudományi Társaság és a Magyar Tudományos Akadémia Hadtudományi Bizottsága publikációs tevékenysége	59
3. A KATONAI LOGISZTIKA TUDOMÁNYTERÜLET TÁMOGATÁSÁRA HIVATOTT FOLYÓIRATOK SZEREPÉNEK ÉS HELYZETÉNEK VIZSGÁLATA	60
3.1. Történelmi áttekintés	60
3.2. Katonai Logisztika.....	62
3.3. Haditechnikai Szemle	65
3.4. Haditechnika	67
3.5. Összegzés	69
4. A KATONAI LOGISZTIKAI SZAKFOLYÓIRATOK FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI	71
4.1. Az MTA által támogatott Szerkesztőségi software, az Open Journal System	71
4.2. Hivatkozás alapú folyóirat citációs adatbázis rendszerek: Scopus, Web of Science ..	75
4.2.1. A Web of Science és az impaktfaktor	77
4.2.2. A Scopus és a Scimago Journal Rank (SJR).....	78
4.3. A hadtudományi szakfolyóiratok besorolása a Magyar Tudományos Művek	

Tárában	79
4.4. Az automatikus hivatkozáskezelés, az azt támogató CrossRef DOI azonosító és az adatbázisok közti kommunikációt is támogató ORCID	82
4.4.1. Az automatikus hivatkozáskezelés.....	82
4.4.2. Az automatikus hivatkozáskezelést támogató CrossRef Digital Object Identifier azonosító	83
4.4.3. Az adatbázisok közti kommunikációt is támogató Open Research and Contributor Identifier – az ORCID azonosító.....	84
4.5. Összegzés	85
BEFEJEZÉS	87
5. FELHASZNÁLT IRODALOM	89
6. RÖVIDÍTÁSEK JEGYZÉKE	94
7. MELLÉKLETEK JEGYZÉKE	97
1. számú melléklet	98
2. számú melléklet	103
3. számú melléklet	104
4. számú melléklet	105
5. számú melléklet	106
6. számú melléklet	107
7. számú melléklet	108
8. számú melléklet	109
9. számú melléklet	110

„A sajtó a mindenkori jelen műfaja, a hétköznapi események krónikása. A mindenkori jelenben alakítja a közvéleményt, gyakorol hatást a történésekre, tölt be cselekvő, mozgósító szerepet. Az újságok, folyóiratok, hírlapok egyes számai azonban évfolyamokká állnak össze és történelmi forrásanyaggá, kordokumentummá válnak.”

Kovács Jenő¹

BEVEZETÉS

A magyar sajtótörténeti kutatás sokáig elhanyagolt területén a katonai szaksajtóval az utóbbi évekig kimondottan kevesen foglalkoztak. Annak felértékelődése elsősorban a honvédelem ügyének, a társadalom felé történő nyitásának és a hadtudomány, mint önálló tudományterület megerősödésének köszönhető.

A katonai logisztika, mint tudományterület a hadtudomány egészében jelentősége ellenére csak kis szeletet képvisel. Bár akadémiai szinten az MTA Logisztikai Osztályközi Bizottságában is találunk katonatudósokat és a Nemzeti Közszerológiai Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Karának Katonai Logisztikai Intézete képviseli a felsőoktatásban is a katonai logisztika tudományterületét, kimondottan a katonai logisztika művelésére hivatott tudományos szakfolyóirat csak egy kerül kiadásra.

Dolgozatomban arra kívánom felhívni a figyelmet, ahogy Cyrus Thorpe katonai szakíró "Pure Logistics" című művében írja, a logisztika a stratégia és a taktika mellett a hadviselés harmadik pillére és mint ilyen, kimondva-kimondatlanul, mindig jelen volt a katonai sajtóban is. A katonai sajtó szerepe mind a tudománytámogatásban, mind a propagandában, a tájékoztatásban, és a PR-tevékenységben, úgy a logisztika vonatkozásában is elengedhetetlen.

Az első fejezetben a XVIII. századtól napjainkig bemutatom a sajtó és főként a katonai szaksajtó fejlődését, benne rávilágítva a logisztikai kiadványok jelentőségére. A korszakokon átívelő ismertetőből jól látható a sajtó kettős szerepe: egyfelől ismeretközvetítő, informáló, (köz)vélemény formáló, mozgósító, tájékoztató, másfelől pedig tudománytámogató-informáló feladatokat lát el. Az első fejezet utolsó nagy egysége pontosan arra vállalkozik, hogy

¹ Dr. Kovács Jenő altábornagy (1929-1996), közelmúltunk kiváló képességű katonai vezetője és hadtudósa, utóbb a honvédelmi miniszter helyettese volt. Életrajza olvasható: Forgács (2009).

bemutassa a jelenleg működő és a közelmúltban működött katonai szakfolyóiratokat, azokról részletes elemzést adva ismertesse tudománytámogató szerepüket.

Természetesen, a katonai sajtó bemutatása a kezdetektől napjainkig, olyan terjedelmű munkát igényelne, mely nem férne bele a diplomamunka formai előírásaiba. Terveim között szerepel a téma további kutatása, majd az így kiegészített anyag önálló publikációként történő megjelentetése.

Dolgozatom egésze, különösen az abban felsorakoztatott adatok a 2018. decemberi állapotot tükrözik. A 2019. január elsejét követő, a Magyar Honvédség felépítését és benne a logisztikai szervezeteket érintő változások szándékosan nem kerülnek említésre.

A tudományos kommunikáció formális csatornáit a szakkönyvek mellett a tudományos folyóiratok jelentik. A folyóirat a kutatók munkaeszköze, a tudományos információáramlás legfontosabb formális csatornája, hiszen a szaklapok közlési feltételeinek megfelelő pontossággal, tartalmi és formai követelményeknek való megfeleléssel kell beszámolni a tudományos eredményekről. A tudományos szaklapokkal szemben támasztott követelmények összetettek. Alapvetően primer folyóiratoknak kell lenniük, azaz új tudományos eredményeket kell közölniük, de a szervezeti követelmények is fontosak, például szerkesztőbizottsággal kell rendelkezzenek. A minőségi követelmények közé tartozik, hogy a megjelenő cikkeket lektoráltatni kell, ahol azok tudományos jellegét bírálók értékelik. Az alaposág, a logikus következtetések levonása, a tartalmi kivonatok és kulcsszavak alkalmazása a tartalmi követelmények közé tartozik. A tudományos folyóiratoknak közölniük kell szerzőikkel az elvárt formai követelményeket is, különös tekintettel a bibliográfiai idézések és hivatkozások szabályaira. Talán az egyik legfontosabb elvárás egy tudományos folyóirattal szemben a nemzetközi láthatóság. Ezt szolgálja a szabad hozzáférés (open access), a szerzői (ORCID) és cikk szintű beazonosíthatóság (DOI), a folyóiratot azonosító ISSN-szám, és a megfelelő elektronikus archiválás. (Göcze, 2015)

A hadtudomány, mint diszciplína eredményei kommunikációs csatornákon jutnak el a felhasználókhoz, kutatókhoz, oktatókhoz, doktoranduszokhoz, hallgatókhoz s köztük kiemelkedő szerep jut a katonai sajtónak is. A második fejezet arra vállalkozik, hogy bemutassa a Magyar Honvédségnél folyó tudományos tevékenységet és annak publikációs lehetőségeit. Először a tudományos kutatóhelyek, majd a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Katonai Logisztikai Intézet tevékenysége és publikációs lehetőségei kerülnek bemutatásra. Végül röviden szólunk a Magyar Hadtudományi Társaság és a Magyar Tudományos Akadémia Hadtudományi Bizottsága publikációs tevékenységéről is, figyelmünket azonban mindvégig a logisztikai vonatkozásokra összpontosítjuk.

A harmadik fejezet kimondottan a katonai logisztika tudományterület támogatására hivatott folyóiratok szerepének, fejlődésének és a katonai szaksajtóban betöltött helyének vizsgálatát célozza, bemutatva azok történetét, fenntartásuk viszonyait és jelentőségüket, hiszen a katonai szakfolyóiratok rendszerén belül a katonai logisztika tudomány terület képviselője csak egy rendkívül szűk szegmensen belül valósul meg. A honvédelmi tárca kutatóinak viszonylag szűk lehetőségei adódnak polgári logisztika területén működtetett tudományos folyóiratokban történő publikálásra, mivel ezek száma egyfelől csekély, másfelől csak egy kis részüket sorolta be az MTA tudományos szempontból.

A hadtudományi tárca tudományszervezőinek jövőbeni sürgető feladata a felzárkózás a polgári tudományos élet képviselőihez olyan területeken, mint az impactfaktorral bíró, illetve a WoS (Web of Science), továbbá Scopus nemzetközi könyvtári nyilvántartó rendszerekben is látható, referált katonai logisztikai tudományos szakfolyóiratok létrehozása és működtetése. Jelen diplomamunka negyedik fejezete a fentiekben vázolt problémák jelenlegi helyzetének feltérképezésére vállalkozik, emellett kísérletet tesz a jövőben célszerűen elvégzendő fejlesztések számbavételére is.

Az eredeti mű szakdolgozatként, a NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM HADTUDOMÁNYI ÉS HONVÉDTISZTKÉPZŐ KAR Katonai Logisztikai Intézet Műveleti Logisztikai Tanszék előírásai szerinti formában készült „A katonai logisztika szakfolyóiratainak helyzete és jövőbeni fejlesztési lehetőségei” címmel 2019-ben.

Konzulens: Dr. Hegedűs Ernő őrnagy a Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Katonai Logisztikai Intézet Haditechnikai Tanszék tanársegéde és Veres István ny. ezredes a Katonai Logisztika folyóirat szerkesztője voltak.

1. A MAGYAR KATONAI SAJTÓ ÉS BENNE A LOGISZTIKA FOLYÓIRATAINAK TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉSE

1.1. A katonai sajtó kezdetei a Rákóczi-féle szabadságharctól az 1848-as forradalom és szabadságharcig

A magyar katonai hírlapirodalom kezdete a XVIII. század elejére vezethető vissza, amikor hazánkban is megszületett az időszaki sajtó, melynek első terméke II. Rákóczi Ferenc hadilapja volt. Az újság ötlete gróf Eszterházy Antal tábornagtól származott, melynek nyomán a fejedelem 1704-ben megbízta Ráday Pált, hogy szerkesszen egy latin nyelvű lapot, amely a kurucok szemszögéből tudósítja a művelt Európát a szabadságharc eseményeiről. A hadilap első példánya 1705. június 5-én Lőcsén, Brewer Lőrinc nyomdájában készült el, címe pedig „**Mercurius Hungaricus**” (Magyarországi Mercurius) lett.² A sajtóterméket 1710-től megszűnéséig Ebeczky Sámuel szerkesztette. A kuruc hírlap hat éven át tudósította a külföldi közvéleményt a magyarországi eseményekről, majd a szabadságharc bukásával végleg elhallgatott.

Magyar nyelvű, katonai jellegű lap volt Görög Demeter és Kerekes Sámuel „**Hadi és Más Nevezetes Történetek**” című hetilapja is, mely 1789. július 7-én jelent meg először. Az újság kezdetben főként a török háború sokakat érdeklő eseményeiről szóló haditudósításokat tartalmazott, később gyakran foglalkozott a francia forradalom híreivel, eseményeivel is. A lapot a Bécsben működő magyar ellenzéki körök és támogatói adták ki. Az 1792 és 1803 között „**Magyar Hírmondó**” címen megjelenő folyóirat jelentős állomása a magyar katonai sajtó történetének.

1847-ben Magyarországon összesen 65 lap jelent meg, de katonai témájú egyáltalán nem volt közöttük. Az 1848-as szabadságharc honvéd lapjai a hivatalos közleményeken, haditudósításokon túl már foglalkoztak a honvédség, a hadszervezés kérdéseivel is, így bizonyos mértékig már a hadtudomány ügyét is szolgálták. 1848–49-re a kiadott hazai lapok száma 152-re emelkedett és megjelentek közöttük a hadi lapok is. (Papp, s.a.) Néhány nappal Kolozsvár felszabadítása után, 1848. december 28-án indította útjára Ocsvay Ferenc az erdélyi hadvezetés központi orgánumát, a „**Honvéd**” című napilapot. Bem tábornok támogatta a kis példányszámú, 2-300 példányban megjelenő, helyi kiadású hadi lapok előállítását. A komoly újságírói gyakorlattal rendelkező Ocsvayt is Bem ösztönözte. A „Honvéd” eredetileg magyar nyelven, de 1849. június 25-től magyar és német nyelven jelent meg. A napilap 1849. augusztus

² A lap címét néhány szám után Mercurius Veridicus ex Hungaria (Igazmondó Magyarországi Mercurius) változtatták.

14-én, a világosi fegyverletétel után egy nappal fejezte be pályafutását. Több, más, rövid életű próbálkozás is napvilágot látott a Szabadságharc idején, május 27-én, a Bíró Sándor honvéd százados szerkesztette s mindössze hét számot megélt **„Hadi Lap”**, melynek egy tüzérségi szakkérdésekkel foglalkozó melléklete is megjelent. Az elszigetelten harcoló, így a hírektől elzárt Komárom erőssége 1849. január 9-én teremtette meg saját honvéd sajtóját. Kezdetben Mack József tüzér őrnagy, később Rózsafi (Ruzsicska) Mátyás szerkesztette **„Komáromi Értesítő”** az első nagy ostrom után, július 6-án szűnt meg, helyébe a Friebeisz István szerkesztette **„Komáromi Lapok”** című hadi újság lépett. Ez a lap csak 1849. október 1-én, a világosi fegyverletétel után hét héttel, az erőd kapitulációját követően hallgatott el.

Az első magyar hadtudományi folyóirat megjelenése is a forradalom és szabadságharc időszakához köthető, mely hadtudományi lapot Raksányi Imre tüzmaster indította útjára. A **„Honvédelmi Szövétnék”** próbakötete 1848. július 1-én, az új magyar országgyűlés nyitónapjára jelent meg. A folyóiratot 600 példányban nyomtatták ki Pozsonyban. (Főszerk.: Szabolcsi, 1979)

1.2. A katonai szaksajtó fejlődése a kiegyezéstől az első világháborúig

A dualizmus időszakában mintegy ötven katonai lap létezett hosszabb-rövidebb ideig, a Nagy Háború kitörésekor viszont már csak kilenc működött. Ezek között kell említenünk a honvédség, és a csendőrség közlönyeit is. (Szóts, 2013)

A Bach-korszak időszakában Werfer Károly és Berecz Károly hadászati folyóirata, a **„Tárogató”** csupán hat hónapig, 1859. júliusától decemberig jelent meg, azonban a kiegyezéssel a magyar katonai szaksajtó is fejlődésnek indult. A Honvédegyleti Bizottmány kiadásában, 1867. augusztus 5-én **„A Honvéd”** címmel megindult egy új, katonai hetilap. Az újságot katonai szaktekintélyek közreműködésével gróf Bethlen Olivér alezredes szerkesztette, Mikár Zsigmond és Halász Károly hadnagyok segítségével.³ A lap vezércikkkel kezdődött, amely katonai szakkérdésekkel, a hadsereg alkalmazhatóságának elveivel foglalkozott. „Tárcza” című rovata a negyvennyolc-negyvenkilences időszak és a magyar hadtörténelem jelentős eseményeit elevenítette fel. Az újság rendszeresen jelentkezett „Lapszemle” című rovatával, amely a hazai és a külföldi sajtó haderőt érintő cikkeiből nyújtott válogatást az olvasóknak. „Könyvismertetés” címszó alatt pedig a nemzetközi és honi katonai szakírók legfrissebb munkáiról tájékozódhattak az érdeklődők. Az újság „Különféle” elnevezésű rovatát

³ A hetente nyolc lapon megjelenő újságot folyamatosan számozták. Egy példány 15 krajcárba került, míg az éves előfizetés a megjelenéskor 2 forint 50 krajcár, később 6 forint volt.

fellapozva a modern haditechnikai eszközökről, harceljárásokról, a külföldi hadseregek helyzetéről, állapotáról, felszereltségéről találunk ismertetőt, illetve érdekes elemzéseket. A Honvéd foglalkozott többek között a hadiröppentyűk problémájával, a magyar Honvédelmi Minisztérium szervezeti felépítésével, a tárca éves költségvetésével, a hadtudomány, a harcászat, a fegyvertan, az oktatás, a kiképzés, az elhelyezés kérdéseivel, illetve a hadi eseményekkel.⁴ Látható, hogy az ellátás és a haditechnika kérdései mindig foglalkoztatta a katonai sajtó képviselőit. A lap 1874. június 30-ig működött. (Szabolcsi, 1985a)

1868. októberében gróf Pongrácz Károly szerkesztésében megjelent a „**Katonai Honvédelmi Lapok**”⁵ című kiadvány. A Ludovika Akadémia minden tekintetben tudományosnak tekinthető lapja 1873-ban látott napvilágot „**A Ludovika Academia Közlönye**” címmel, melyben általános hadelméleti kérdések mellett a hadtörténetírás is helyet kapott. Fontos feladata volt a magyar katonai szaknyelv megteremtése és ápolása, valamint a magyar katonai irodalom nyomtatásban történő közlése. Az első számban így fogalmazták meg a lap küldetését: *„Honvédségi intézményünk életbeléptével, annak szellemi továbbfejlesztése érdekében mindinkább égető szükséggé vált oly szakközlöny létesítése, mely a katonai tudományok minden ágában időnként felmerülő fontosabb mozzanatokot jelezve, ezeknek hű visszhangja legyen; minden lényegesebb hadtudományi kérdést érdemileg fejtegetessen, s minden vívmányként tekinthető katonai szakirodalmi művet behatóan ismertessen, illetőleg bíráljon.”* (Ludovika Academia Közlönye, 1873) A Közlöny figyelemmel kísérte és fordításban adta közre a külföldi katonai szakirodalom írásait. Az 1908-ig havonta megjelenő folyóirat szerkesztését és kiadását a Ludovika Akadémia tanári kara végezte, szerzői pedig katonai és polgári személyek voltak.⁶ (Magyar Katonai Szemle, s.a.)

A korai kiadványok között kell emlitenünk az 1876-ban Takácsy József által szerkesztett és kiadott „**Katonai Lapok**” című hetilapot, melynek alcíme szerint „szaklap a hazai véderő érdekében” lett volna, de a 2. számmal megszűnt.⁷

1888-ban a hadtörténeti írások iránt megnövekedett igény kielégítésére született a Magyar Tudományos Akadémia Hadtudományi Bizottsága kiadásában a „**Hadtörténeti Közlemények**” című folyóirat, melynek első szerkesztője Rónay Horváth Jenő százados volt.

⁴ A Honvéd pályafutása alatt számos melléklapja látott napvilágot, melyek az Oktató Levelek, az Olló, az Új Honvéd, a Képes Harci Világ, illetve Harci Világ címet viselték.

⁵ Címét a hatodik számtól Honvédelmi Lapok-ra változtatták.

⁶ Magyar Katonai Szemle Arcanum Digitális Tudománytár ismertetője Elérhető: <https://adtplus.arcanum.hu/hu/collection/MagyarKatonaiSzemle>, letöltve: 2018. 12. 20.

⁷ Magyar hírlapok és folyóiratok Arcanum Digitális Tudománytár ismertetője Elérhető: <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Petrik-magyar-konyveszet-17121920-2/18761885-13040/magyar-hirlopok-es-folyoiratok-16596/1876-katonai-lapok-budapest-szaklap-a-hazai-vedero-erdekeben-i-evf-187677-szerk-es-kiadja-takacsy-jozsef-megj-het-1-szer-ara-egy-evre-6-1674E>, letöltve: 2018. 12. 20.

A kezdetektől folyamatosan működő kiadvány Magyarország egyik legrégebbi társadalomtudományi orgánuma, mely jelentős szerepet játszik a hazai (had)történetírás fejlődésében.⁸ (Szabolcsi, 1985b)

A Gyógyászat című orvosi folyóirat 1888-as évfolyamának 3. számában mellékletként jelent meg a „**Honvédorvos**” című szaklap első füzet, mely a hazai katonatorvosi intézmény tudományos és társadalmi közlönye volt. A lap 1914. július 5-i megszűnéséig összesen 27 kötet látott napvilágot.⁹

1904-ben jelent meg az „**Őrszem**” című lap, melyet a Tanácsköztársaság idején betiltottak, s csak 1925-ben indult meg újra, mint a hivatásos altisztek lapja. 1913. szeptemberében Szombathelyen jelent meg a „**Tartalékos Tiszti Közlöny**”. A Ludovika Academia Közlönyének jogutódjaként, 1908. január 1-én a Honvédelmi Minisztérium erkölcsi és anyagi támogatásával került az olvasók kezébe a „**Magyar Katonai Közlöny**” első száma. A rovat-rendszerű havi folyóirat követte a Ludovika Academia Közlönyének hagyományait és jelentős mennyiségű idegen nyelvű katonai szakirodalmi írást is megjelentetett. A világháború kitörésével a folyóirat előbb szünetelt, majd megszűnt. (Lukács, Tóth, 2018) Katonai tudományos havi folyóiratként a konszolidáció időszakában „**Magyar Mars**” néven indult kezdeményezés. A Magyar Országos Véderő Egyesület kiadásában és Pilch Jenő alezredes szerkesztésében, 1920-ban mindössze két lapszámot ért meg, majd 1920. július 1-től ismét „**Magyar Katonai Közlöny**” néven jelent meg. A Hadtörténelmi Levéltár kiadásában megjelenő periodika célkitűzése a magyar katona, főként a csapattisztek szellemi igényeinek kielégítése és a harci szellem ápolása volt. Ennek érdekében katonai tudományos kérdésekkel foglalkozó írásokat közölt a fegyvernemek harcászataival, kiképzésével és felszerelésével kapcsolatban, de az idegen haderőket bemutató írások is megjelenhettek lapjain. A kiadványnak különös rangot adtak szerzőik, akik a magyar katonai tudományos élet kiemelkedő személyiségei voltak, és a tábornoki kar tagjai közül kerültek ki. (Szakály, 2011)

1.3. Katonai folyóiratok az I. világháborúban

Az I. világháborúban az osztrák-magyar hadvezetés korán felismerte a harctéren kiadott tábori újságok iránti igényt és azok szükségességét. A lövészárkok világában a katonák szellemi és információs igénye miatt a tábori lapok iránti érdeklődés minden képzeletet felülmúlt. A

⁸ HM HIM ismertető, Elérhető: <http://www.militaria.hu/hadtorteneti-intezet-es-muzeum/hadtortenelmi-kozlemenyek>, letöltve: 2018.12.20.

⁹ MH Egészségügyi Központ ismertető, Elérhető: <http://www.honvedkorhaz.hu/cikk/503> 2013.03.12., letöltve: 2018.12.20.

katonai vezetés minden eszközzel támogatta ezeknek az újságoknak a megjelenését, úgy is, mint a harci morál befolyásolásának fontos eszközét.

Azért, hogy a többnemzetiségű császári és királyi hadsereg minden katonája olvashassa a tábori hírlapokat, ezek egy része több nyelven is megjelent. Ilyen volt például a Strefflauer szerkesztette „**Katonai Lap**”, melyet nyolc nyelven adtak ki. A tábori lapokban az újságírás minden műfaja jelen volt: a hírek, tudósítások, hadijelentések mellett szép számmal jelentek meg az olvasók által beküldött versek, tárcák, műkritikák, szépirodalmi alkotások és rajzok is. (Tóthi, 2004a)

A harctéren az első magyar nyelvű tábori újság 1914. október 4-én jelent meg az orosz csapatok által körülvárt, kulcsfontosságú Galíciai városban, Przemyślben, „**Tábori Ujság**” címmel. A lapot a várparancsnokság jóváhagyásával adták ki a magyar királyi 23. honvéd gyaloghadosztály gondozásában. A dr. Molnár Kálmán tartalékos főhadnagy szerkesztette, napilap az erőd elestével, 1915. március 22-én szűnt meg.

A világháború során a hadsereg tábori újságjai készültek a legnagyobb példányszámban és legjobb körülmények között. Közülük az egyik legjelentősebb a József főherceg vezérezredes arcvonalparancsnoksága által kiadott, tábori képes folyóirat, a „**Front**” volt.¹⁰ A lap hetente egyszer jelent meg fele részben német, fele részben magyar szöveggel.¹¹ (Tóthi, 2004b)

1.4. Katonai sajtóélet Trianontól a második világháború befejezéséig

1.4.1. A sajtó általános működési viszonyai

A Bethlen-kormány idején a sajtóirányítás a dualizmusra jellemző liberális felfogást követte, bár előfordult néhány lapbetiltás (*Az Újság, Világ*), de arra inkább az állami szubvenció biztosítása miatt volt inkább szükség. Bár a politikai paletta szélsőjobb oldaláról háromszor is próbáltak a sajtószabadságot megszorító új sajtótörvényt beterjeszteni, azt a Budapesti Napilapok Szindikátusa mindannyiszor sikerrel torpedózta meg. Magyarországon 1925-ben 934 lap jelent meg melyből 618 fővárosi, 316 pedig a vidéki terjesztésű volt.

A magyar sajtó a harmincas évekre európai szintűvé fejlődött, a Magyar Sajtó Évkönyve szerint a lapok száma folyamatosan emelkedett, egyenes arányban az olvasókéval. Más álláspont szerint viszont az írott sajtó iránti kereslet csökkenő tendenciát mutatott. (Riegler,

¹⁰ A háború katonai sajtójának bibliográfiáját először Nyáry László kísérelte meg összeállítani 1934-ben, írásának a Magyar Katonai Szemle adott helyet.

¹¹ A II. évfolyam 28. számától külön német és külön magyar kiadása is volt.

1936) A megjelenő lapok száma, témakínálata és példányszáma is kielégítette az olvasói igényeket, hiszen ekkor közel 1500 sajtókiadványt tartottak nyilván, mely szám 1937-ben 22 napilapot, 5 hétfői politikai napilapot, 15 könyvművelő lapot, 25 külpolitikai lapot, 150 pénzügyi közgazdasági lapot, 10 riport lapot, ezenkívül számtalan tudományos-, egyházi-, sport-, és szakmai lapot jelentett. (A Magyar Sajtó Évkönyve. 1937 p. 2.) Felsorolásunk csak a trianoni határokon belül megjelent lapokra utal, a határokon túli magyar sajtó termékeit nem tartalmazza. A lapok egy részét nyomtatták Budapesten, a többi vidéki kiadású volt. Világpolitikai eseményekkel rendszeresen csak a fent említett első hat kategória lapjai foglalkoztak. Figyelembe véve a példányszámokat is, joggal feltételezhetnénk a széles véleménynyilvánítás lehetőségét, azonban a korabeli és a későbbi írásokból látható, hogy a tetemes mennyiségű sajtóanyag nem képvisel különböző véleményeket, s ami ennél is érdekesebb: nem mindenki számára pozitív a magyar sajtó megítélése, különös tekintettel a sajtószabadságra. A Magyar Sajtó Évkönyve ideálisnak tünteti fel a helyzetet, elismeréssel ír a szaporodó lapokról melyek növekedésével egyenes arányban egyre többen jutnak munkához, *"a gazdaság újjáéledése talán a sajtónál látható legjobban"* – írja. (A Magyar Sajtó Évkönyve 1937 p. 3.) A magyar sajtó vezérelvének a nemzeti eszmét tartja és megállapítja, hogy a belpolitikában vannak nézeteltérések, de külpolitikájában egységes, hiszen annak középpontjában természetesen a revízió áll. A határon túli események megítéléséről így vélekedik: *"amint a nemzet egyetemét érintő kérdések kerülnek szőnyegre, egyszerre elülnek az össze-vissza csapódó hullámok s az egész magyar sajtó, - mint sima tó, amelyen hullám se rendül - tükröként adja harmonikus képét a nemzet álláspontjának."* (A Magyar Sajtó Évkönyve. 1937 p. 4.) A magyar sajtó *"magasabb síkon egységbe tud tömörülni"* ahogy fogalmaz a sajtóévkönyv, és képviselni tudja az erőteljes nemzeti irányt. (A Magyar Sajtó Évkönyve. 1937 p. 4.) Ennek sikerét bizonyítja, hogy a Kis Antant államai kitiltják területükről a csonka Magyarországon nyomtatott újságokat. Szólnunk kell arról is, hogy napjaink magyar sajtót kutató kiadványai rámutatnak a sajtószabadság erősen korlátozott voltára is. A kormány nem szimpatizáló lapokat több helyen ellehetetlenítették, majd a sajtó-kamara törvénnyel meg is szüntették. Az 1938-ban elfogadott, de ténylegesen csak a következő évben bevezetett sajtó korlátozás, a Darányi-kormány idején életbe lépett I. zsidótörvény egyik fő paragrafusa volt. (Kókay, Buzinkay, Murányi, 1999)

A Darányi-kormány által meghozott – 1938. évi 15. tc. *"A társadalmi és a gazdasági élet egyensúlyának hatályosabb biztosításáról"* azaz az első zsidótörvény tekintélyes részében foglalkozott a sajtóélet szabályozásával. Második paragrafusa elrendelte a sajtókamara felállítását, és előírta, hogy a lapok kiadója, szerkesztője és állandó munkatársa csak kamarai

tag lehet. Ugyanakkor a Belügyminisztérium felülvizsgálta a lapengedélyeket, és részben megszüntették, részben pedig a kormány tulajdonába vették az Est-konszern lapjait (Az *Est, Magyarország, Pesti Napló*). A baloldali, zsidó származású újságírókat egyszerűen nem vették fel a sajtókamarába, ezzel ki is zárták őket a sajtóból.

Újságot, időszaki lapot a kamara-törvény megjelenéséig is csak miniszteri engedéllyel lehetett megindítani és terjeszteni. Az engedélyeztetéshez meg kellett adni a lap jellegét és tartalmát, s ha az veszélyeztette az ország belső rendjét, közbiztonságát, a belügyminiszter betilthatta megjelenését.¹² Egyértelműen a baloldali sajtót sújtotta legjobban ez a rendszer, amely megakadályozta, hogy szabadon, saját eszméinek szellemében írjon, így tartva távol annak káros eszméit a társadalomtól. Ezért kényszerültek illegális kiadványok készítésére, mint például: a *Dolgozók Lapja*. Ha közvetlenül nem is állt fönn annak veszélye, hogy a társadalom valamely szélsőséges politikát hirdető folyóirat befolyása alá kerülne, a sajtóviszonyok rendezése így is egy régi igényt elégített ki. „*Olybá tűnhetne, hogy egy a kormány célját szolgáló centralizáció áldozatává válik a sajtó, azonban a törvény nem annyira a hatalom, mint inkább az egész társadalom óhaját fejezte ki, hogy a magyar sajtó valóban alkalmas legyen a már említett keresztény nemzeti eszmék képviselésére.*” (Körözy, 1937) A kor irodalma bizonyítja, hogy sokan aggódtak a kamara korlátozásai miatt, féltették a sajtót, hogy a kamara „*még több láncot, hathatósabb szájkosarat*” tesz az újságokra. Már a sajtókamara felállítása előtt is sokan túlságosan német orientáltnak látták a magyar sajtót, pedig az alapvetően revízió ellenes volt. Számos külpolitikai hír valóban a német sajtón keresztül jutott el Magyarországra, és az is igaz, hogy a kormánypárton kívül a többi párt, a szociáldemokratákat leszámítva, nem tudott napilapot fenntartani. A háborús légkör ellenére sokan feleslegesnek tartották a kamara-törvényt, mely mintegy gyámság alá helyezte az újságokat, noha a magyar sajtó belátó, polgári jellegű volt, mely megszorító intézkedések nélkül is képes volt ügyelni arra, hogy ne veszélyeztesse a társadalom nyugalma. A *Népszavának* voltak erősen kifogásolható cikkei a magyar kormányzat szemszögéből nézve, bár a megszüntetett lapok sokkal inkább belpolitikai, mint külpolitikai tartalmuk miatt lettek a Kamara áldozatai. Az „Est lapok” kivételével a napilapok nem szenvedtek hátrányt, de azokat államosították, így megfeleltek a sajtókamarának. Az „Est” és társai a „*8 Órai Újság*” és az „*Újság*” liberális bulvár lapok voltak, külpolitikai híreikben általában egységesen léptek fel és képviselték a fent említett keresztény nemzeti eszmét. (Sipos, 1999) Csak néhány nevesebb, úgynevezett „hétfői lap” került tiltó listára, mint például: A „*Reggel*”, „*Hétfői Napló*”, „*Magyar Hétfő*”. Ezek elhatárolódtak a

¹² Jogi Hirlap Törvénytára, Sajtórendelet. Budapest, 1938. 14. p

jobbaldaltól, kritizálták a magyar szociális helyzetet, a jobboldal térnyerését és a zsidótörvényeket, ellenben a mérsékelt középvonalat képviselték. Nézeteik természetesen tükröződtek a külpolitikai híreikben is. A Kamara megszüntette a baloldal politikai lapját, a „Szocializmus”-t. Az intézkedések nyomán azonban nemcsak a baloldali, vagy a zsidó újságírók szorultak háttérbe, az Anschluss után a Kormány próbálta korlátozni, személycserékkel gyengíteni saját kormányajtója németbarátságát, igaz szélsőjobbra tolódását is. (Buzinkay, 1993) A Kormány átmenetileg betiltotta a nyilas „Magyarság”-ot és a szélsőjobb „Virradat”-ot is. A sajtókamara hatása érezhető volt az egész magyar sajtóra nézve, de a spanyol polgárháborúról érkező hírekre már nem volt komoly befolyása, azok kommentárja továbbra is megmaradt nemzeti keresztény síkon.

A vidéki sajtó erősödését mutatja, hogy 1942-ben összesen 1379 lap jelent meg az országban, melyből 779 fővárosi, 600 pedig vidéki kiadású volt. 1944. március 19-én Németország megszállta Magyarországot, s mint fontos propaganda csatornát, a baloldali sajtót betiltották. Német külügyi tisztségviselők és pártfunkcionáriusok szervezték a náci minta átvételét. Egy 1944. április 6-i kormányrendelet a miniszterelnököt hatalmazta fel, hogy államérdekből bármikor felfüggeszthessen, vagy megszüntethessen bármilyen időszak kiadványt. A tájékoztatásügyért felelős államtitkár előbb Kolosváry-Borcsa Mihály, majd Szálasi hatalomátvétele után Fiala Ferenc nyilas képviselő, az „Összetartás” főszerkesztője lett. Ekkor már csak két nyilas lap jelenhetett meg, ám Budapest ostromáig ekkor már csak hetek voltak hátra.

1.4.2. A katonai szaksajtó

1921 – 1922 között mindössze két évfolyamot ért meg a „**Hadtörténelem**” című folyóirat, melyet a M. Kir. Hadtörténelmi Levéltár és Múzeum adott ki. Ugyancsak rövid életűnek tekinthető a M. Kir. Hadtörténelmi Múzeum hivatalos közlönye, a „**Hadimúzeumi lapok**” is.¹³ A katonai-szakmai folyóiratok között említhetjük a Magyar Tudományos Akadémia Hadtörténelmi Bizottsága által kiadott „**Hadtörténelmi Közlemények**” című kiadványt is. 1919-ben látott napvilágot Gömbös Gyula későbbi miniszterelnök, akkor vezérkari százados szerkesztésében a „**Magyar Országos Véderő Egyesület Közlönye**”, mely 1921-től „**Honvédelem**” címmel, mint katonai, csendőrségi és társadalmi hetilap élt tovább, hogy aztán néhány hónapos szünet után 1930-tól „**Honvédelmi Lapok**” néven folytatódjon. A

¹³ 1925. december 1. - 1927. december között jelent meg, utolsó lapszáma a 3. évfolyam 10. sz. volt.

katonai tudományok specializálódása teremtette meg a katonai szakkiadványok létrejöttét, úgy, mint a „**Műszaki Szemlét**”, a „**Gyalogsági lövőiskola közleményeit**”, valamint a „**Közgazdasági és technológiai közlemények**”-et is, melyek az 1920-ban újra indított „**Magyar Katonai Közlöny**”-nél kisebb terjedelemben és példányszámban jelentek meg. A nehéz gazdasági viszonyokra hivatkozva a honvédelmi miniszter intézkedése nyomán az eddig önállóan megjelenő folyóiratok 1931. január 1-től „**Magyar Katonai Szemle**” cím alatt egyesítve kerültek kiadásra. Így a tiszti kar egyetlen folyóiratból minden katonai kérdésben tájékozódhatott. A Magyar Honvédséghez méltó terjedelmű és kiállítású új folyóirat gazdasági alapját azzal biztosították, hogy minden tényleges szolgálatban álló tiszt számára kötelező volt a lap előfizetése. (Magyar Katonai Szemle, s.a.) Az 1944 októberéig megjelenő lap főszerkesztője Berkó István ezredes, kiadója pedig kezdetben a M. Kir. Hadtörténelmi Levéltár, majd 1932-től a M. Kir. Hadilevéltár volt. Az igényesen szerkesztett periodika rovatvezetői tábornokok, fegyvernemek, szolgálati ágak vezetői voltak. A rovatrend összhaderőnemi szemléletet tükröz, szerepeltek a lapban Gyalogsági és lovassági közlemények, Műszaki közlemények, Közgazdasági és közigazgatási ügyek, Orvosi közlemények, A Hadtörténelmi Levéltár közleményei, Lóismeret és állategészségügy, Sportközlemények, Légügyi közlemények. A kéziratokat két bíráló véleményezte, akik a csapatfelügyelők, a Hadi Akadémia és a Ludovika Akadémia parancsnokai, a Hadi Levéltár igazgatója és a Hadügyminisztérium csoportfőnökei közül kerültek ki. (Szakály, 2011)

Társadalmi és közgazdasági folyóiratként indult 1920. októberében a Nyugdíjas Katonatisztek és Katonai Hivatalnokok, Katonatiszti és Katonahivatalnoki Özvegyek és Árvák Országos szövetségének hivatalos lapja a „**NYUKOSZ**”, melynek melléklapjaként a „**Katonai Társadalom**” általában havonta egyszer jelent meg. 1927 elején Örkény-táborban adták ki a Honvéd Lövésszaki Bizottság szerkesztésében a kiképzést segítő „**Gyalogsági (Lovassági) Lövésszaki Közlemények**” című, kezdetben időközönként, később havonta megjelenő lapot. A Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium a honvéd tiszthelyettesi kar szakmai tájékozottságának és műveltségének növelése céljából 1934-ben indította meg a „**Honvéd Tiszthelyettesi Folyóirat**”-ot, amely 1942. januárjától „**Honvéd Tiszthelyettesek Folyóirata**” címen folytatta pályafutását. A térképtörténetírás bemutatásában a Németh József, majd Irmédi-Molnár László szerkesztésében, 1930-ban az Állami Térképészet által megindított „**Térképészeti Közlöny**” kiadása jelentett mérföldkövet. A tudományos folyóirat a hazai térképészet múltját és jelenét kívánta bemutatni, egyben dokumentálni. 1938-ban látott napvilágot a „**Magyar Szárnyak**” című repülésügyi folyóirat és a képes „**Magyar Katonaújság**”. 1940. januárjában megjelent a „**Magyar Tartalékos Tisztek Lapja**”,

augusztusban pedig a magyar királyi 3. honvéd önálló gyalogdandár törzsparancsnoksága szerkesztésében a „**Tábori Híradó**”. 1941. október 18-án jelent meg az Ukrajnában harcoló honvédek lapja a „**Tábori Újság**”. A sajtóorgánumot már a korszerű háború követelményeinek megfelelően a honvéd haditudósító század készítette. A 2. magyar hadsereg katonái részére 1942 júniusában indították meg a „**Keleti Front-Tábori Újság**” című lapot az 1. haditudósító század kiadásában. A század minden szakaszába filmesek, újságírók, rádió riporterek és fotósok volt beosztva. A két tábori újság ingyenes volt, általában kétnaponta jelent meg, négy oldal terjedelemben. Az újságot a haditudósító század szakemberei szükség esetén saját gépesített nyomdájukban állították elő. (Gorda, 2011)

1.4.3. A katonai-műszaki folyóiratok

A Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium már 1923-tól adott ki lapot a szakma és az érdeklődők tájékoztatására a katonai műszaki tudományok hazai és külföldi eredményeiről. A „**Műszaki Katonai Közlöny**” szerkesztősége a Magyar Királyi Honvéd Haditechnikai Intézet részeként működött. A Haditechnikai Intézet kiadványának beindítását is a Monarchia korabeli tapasztalatok motiválhatták.

1924 októberében jelent meg először a „**Tájékoztató Kivonatok**”, mely a külföldi katonai és gazdasági folyóiratokból közölt összefoglalókat. A havonta megjelenő kiadvány rendkívül sikeresnek bizonyult, így a harmadik számtól már a nagyközönség számára is megrendelhetővé tették. Az újság első részében tudományos igényű cikkeket közölt, majd országunkénti csoportosítással haditechnikai, hadiipari elemző írásokat adott közre, végül vegyes témájú cikkek kivonatai következtek. Kezdeti sikerei ellenére a kiadvány 1927-re fokozatosan elhalt.

Az 1930-ban a Haditechnikai Intézet felállítása után¹⁴ elrendelték a „**Magyar Katonai Szemle**” című szakfolyóirat kiadását is, amely a tisztikar állandó tájékoztatására és továbbképzésére szolgált. A korábbi kisebb katonai lapok szerkesztőségeit a Budapest, VIII. ker. József utca 26-28. szám alatt összevonták, a felelős szerkesztő és kiadó egy személyben vitéz Berkó István szolgálton kívüli ezredes lett. A feladatát jól ellátó lap mindvégig, 1931 januárjától 1944 októberéig a Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium kiadásában jelent meg.

¹⁴ 1921 és 1928 között, mint megannyi más katonai intézet és szervezet, a Haditechnikai Intézet is rejtve, a Magyar Királyi Vallás és Közoktatásügyi Minisztérium fennhatósága alatti, Technikai Kísérleti Intézet (TEKI) kötelékében működött. A trianoni békediktátum tiltásainak lejártával, 1930-tól ismét nyíltan működhetett, immár saját megnevezésén.

Cikkeinek szerzői és lektorai jelentős részben az M. Kir. Haditechnikai Intézet¹⁵ tisztjei közül kerültek ki, akik munkájukban az Intézet könyvtárára támaszkodtak.

Az 1938-1944 között az Athéneum Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság gondozásában havonta, majd kéthetente megjelenő „**Magyar Szárnyak**” nemcsak a fiatalok számára jelentett útmutatást a felhők világa felé, de az aktív repülőknél és a gyárosoknak is a tanácsadás igényével lépett fel. *“Kívánjuk, hogy ez a lap teremtsen meg a magyar repülő egységes gondolatvilágát, ébressze fel minden magyar szeretetét a repülés iránt, fenn hirdesse a magyar repülés magas értékét és fennkölt céljait, de mutasson rá a bevált, azonban nálunk még elhanyagolt külföldi fejlődési irányokra és eredményekre is.”* (Magyar Szárnyak 1938) írta az I. évfolyam 1. száma előszavában a M. Kir. Légügyi hivatal főnöke. A célkitűzésekből és a beköszöntő szövegéből kitűnik, hogy nem klasszikus értelemben vett katonai szaklapról beszélhetünk a „Magyar Szárnyak” esetében, de a háború éveiben lehetetlenség elválasztani a civil és katonai szférát, hiszen valamennyi civil társadalmi jelenségnek háborús időszakban komoly katonai vonzata is van, különösen igaz ez a repülésre is!

A katonai szaksajtó 1874-1945 terjedő időszakban megjelent jelentősebb kiadványainak összehasonlító táblázata az 1. számú mellékletben található, melyben a hivatalos közlönyök, általános katonai lapok, katonai szaklapok, fegyvernemi újságok, tanintézeti évkönyvek és értesítők, valamint a tábori lapok, frontújságok, csapatújságok kategóriákban kívánjuk a jelentősebb kiadványokat bemutatni.

1.5. Katonai sajtótermékek a második világháború befejezésétől a rendszerváltásig

1.5.1. A szocialista rendszer katonai kiadványai

A szovjet csapatok 1945 tavaszára megszállták Magyarországot területét, így az illegálisban lévő Magyar Kommunista Párt (MKP) a Szövetséges Ellenőrző Bizottság bel- és külpolitikára gyakorolt nyomása miatt megerősödött. A szovjet csapatok folyamatos jelenléte tovább erősítette a párt taglétszámának növekedését és a pártvezetők, különösen a hazatérő moszkovita kommunisták hatalmát. A magyar lakosság hiába kívánt polgári demokráciát, a demokratikus kibontakozás nem tarthatott sokáig. 1945. november 4-én megtartott demokratikus választásokon hiába aratott győzelmet a Független Kisgazda Párt, szovjet

¹⁵ A Magyar Királyi Honvédség történetében nem beszélhetünk annak kiforrott, egységes írásmódjáról és rövidítéséről. 1921-1945 között is többször változott az írásmód, sőt különböző források eltérő módszert alkalmaztak, sokszor következetlenül. Dolgozatunkban az általánosan elfogadott változatot (M. Kir.) vettük alapul.

nyomásra koalíciós kormányt kellett alakítania a kommunistákkal. 1946. márciusától a Baloldali Blokk megkezdte a demokratikus pártok felörlését és a koalícióból történő kiszorítását. 1948. júniusától valóra vált az egypártrendszer és bár új néven, de létrejött a kommunista állampárt, a Magyar Dolgozók Pártja (MDP). Az 1949. május 15-i választásokkal kezdetét vette a Rákosi Mátyás nevével fémjelzett kommunista diktatúra, a sztálini típusú állam kiépítése. A társadalmi haladás ügyét, a szocialista honvédelem hazafias internacionalista eszméjét igyekezett eredményesen szolgálni a demokratikus hadsereg is, de főleg a szocialista Néphadsereg sajtója. Ezen túl következetesen szolgálta a nép és a hadsereg kapcsolatának erősítését, a honvédelmi tudat elmélyítését és a szövetségi kötelezettségek (Varsói Szerződés) teljesítését. Legjelentősebbek a „**Katonai Figyelő**”, a „**Katonai Szemle**”, a „**Politikai Értesítő**”, a „**Szabad Hazáért**” című irodalminak mondott lapok és az „**Agitátor Zsebkönyv**”, valamint a Honvédelmi Minisztérium központi lapja a „**Néphadsereg**” voltak. Arról is szólnunk kell, hogy e lapok egyben az agitáció és a propaganda hatékony eszközeinek szerepét is betöltötték a hadsereg politikai vezetése kezében, így a személyi állomány katonai és politikai nevelését, valamint a párt és a kormány honvédelmi politikájának ismertetését egyszerre valósították meg.

Az 1940-es évek végén, 1950-es évek elején nagy számban jelentek meg a különböző tiszti iskolák hetilapjai, köztük a „**Légvédelem**”, a Bem Légvédelmi Tüzér Tiszti Iskola hetilapja, a „**Harcos**”, a Honvéd Dózsa Gyalogos Tiszti Iskola hetilapja, vagy az „**Ifjú Solymok**”, a Kilián György Repülő Hajózó Tiszti Iskola lapja. Ugyancsak ekkor bontottak szárnyat a különböző csapatújságok, mint például az „**Előre**”, vagy az „**Előre tüzerek**” és a fegyvernemi folyóiratok is. 1949-ben a honvédelmi miniszter parancsban fogalmazta meg, hogy fokozni kell a tiszti, tiszthelyettesi karban az új harcászati módszerek és az új fegyverek megismerését. Elrendelte azt is, hogy az egyes fegyvernemek szakkérdéseinek és kiképzési módszereinek tárgyalására fegyvernemi folyóiratokat kell létrehozni. A havi rendszerességgel megjelenő fegyvernemi újságok rendeltetéseként azt szabta, hogy a csapatoknak azokon a területeken nyújtsanak segítséget, ahol azt a központi lapok általános jellegüknél fogva nem tehetik (harcászati, felszerelési, fegyverzeti kérdések, kiképzési módszerek). Külső megjelenésüket tekintve nagyon hasonló fegyvernemi lapok voltak például a „**Gyalogos**”, a „**Híradó**”, a „**Légvédelmi Tüzér**”, a „**Műszaki**”, a „**Páncélos**”, a „**Repülő**”, a „**Tüzér**”, vagy az „**Anyagi Értesítő**”.

A politikai vezetés eltávolodva a marxizmus leninizmus alapjaitól, a szektárság és a dogmatizmus útjára tért, melynek egyenes következményeként bontakozott ki a személyi kultusz. Az ötvenes évek közepéig súlyos politikai és gazdasági hibákat elkövető pártvezetés

így fokozatosan elvesztette a nép jelentős részének bizalmát. A Szovjetunió Kommunista Pártjának történelmi jelentőségű, új politikai irányt meghatározó XX. Kongresszusa után sem mert a magyar párt nyíltan szembenézni a hibákkal. Mivel a párt egysége megtört, vezető politikai szerepe nem érvényesült a bonyolult nemzetközi és belpolitikai helyzetben, a dolgozók tömege egyre inkább magára maradt. A legfelső politikai vezetés megosztottsága és következetlensége, valamint ellentmondásos politikai gyakorlata miatt az állam és pártfegyelem is fellazult, a szocialista államgépezet széthullott. (Döndö, 1988)

A Magyar Néphadsereg, mint a szocializmust építő társadalom szerves része, az 1956-os forradalmi események hatására megbénult, szervezeti keretei fellazultak. A kialakult, majd kiszélesedett forradalmi tevékenységben a hadsereg a központi irányítás hiánya miatt tétlenségre volt kárhozható. Természetesen a szocialista katonai sajtó is megbénult, a forradalom időszakában nem jelentek meg a folyóiratok. A „Néphadsereg” című központi lap helyébe, a forradalmi szellemű **„Magyar Honvéd”** állt, bár mindössze 11 alkalommal jelenhetett meg.

Az 1956-os forradalom leverését követően újjászerveződő katonai sajtó egységesen a tudományos szocializmus eszmei alapján állt és a párt sajtó szerves részeként jelentős részt vállalt a forradalom és szabadságharc ideológiai maradványainak felszámolásából is. 1956 november végén a Magyar Néphadsereg Politikai Csoportfőnökségének első dolga volt a „Magyar Honvéd” betiltása. (Tóth, 1997) A kor katonai lapjait olvasóknak világosan kell látniuk, hogy ezek a lapok kezdettől fogva híven szolgálták a szocialista-hazafias és internacionalista katonai hagyományokat. Az újjászerveződő Néphadsereg minőségi fejlődésével egyre inkább előtérbe kerülő kérdés lett: tudatosítani és magyarázni a szocialista katonai doktrína elveit és szélesíteni a honvédelem társadalmi bázisát. Az illetékes párt és állami szervek új katonai szakfolyóiratok indításával igyekeztek a honvédelem új feladatait megoldani. Ezek a kiadványok azonban jellegük és profiljuk, valamint a feladatkörök tisztázatlansága miatt egyre jobban hasonlítottak egymásra. Elsősorban a katonai felső- és középvezetés szakmai közlönyeivé váltak és csak viszonylag szűk körben voltak olvasottak. Ellentmondásként jelentkezett, hogy a különböző lapok mind a hadsereg előtt álló feladatokkal foglalkoztak és ugyanazon szakmai központ irányítása, valamint ellenőrzése alatt álltak. Így a legtöbb katonai lap arculata erősen hasonlított egymásra, a szerkesztői munkát egyre kevésbé jellemezte a korszerűség és a kísérletezés. A katonai lapok elvi eszmei irányítását végző Magyar Szocialista Munkáspárt Magyar Néphadseregi Végrehajtó Bizottsága különböző dokumentumokban rámutatott ezekre a fogyatékokra és próbálta is azokat kiküszöbölni. Átszervezésekkel kívánták a katonai sajtót megreformálni, de a lapok jellegét és feladatkörét

továbbra sem határozták meg pontosan, holott ez alapvető követelmény lett volna. A 1956-tól a rendszerváltásig a katonai sajtó a párt és a nép ügye iránti elkötelezettségét, ideológiai tisztaságát mindenkor híven igyekezett megőrizni. (Horváth, 2013)

A Párt és a Kormány konszolidációs politikájával együtt, 1957-től megtörtént a magyar katonai sajtó újjászervezése is. A megszűnt „Néphadsereg” című lap helyett „**Honvéd Újság**” címmel új katonai lap alapítására került sor, melynek főszerkesztője Ráth Károly, majd Meruk Vilmos lett. A Honvédelmi Minisztérium központi lapjaként hetenként megjelenő „Honvéd Újság” képes ifjúsági mellékletet is kibocsájtott „**Az Ifjúság**” címmel, melyet Lakatos Ernő szerkesztett. A híres író, műfordító Devecseri Gábor szerkesztette a „**Szabad Hazánkért**” című katonai irodalmi folyóiratot. Önálló honvédségi agitációs képeslapként elindult az „**Igaz Szó**” című, Komjáth Pál által szerkesztett kiadvány, s ezzel egyidőben megszűnt az „Agitátor Zsebkönyv”. 1957-től újra megjelent a „**Honvédelem**” című hadtudományi lap, mint a „Katonai Figyelő” jogutódja és újra kiadásra került a „**Katonai Szemle**” című szakfolyóirat is, mely a „Politikai Értesítő”-t váltotta fel.

A szabadságharc leverése után újra induló katonai szakfolyóiratok nemcsak címükben és küllemükben változtak meg. Szakítva a korábbi személyi kultusszal, a marxizmus-leninizmust tekintették tevékenységük ideológia alapjának és nyíltan elismerték a párt vezető szerepét a társadalmi és állami élet minden területén. A „Honvédelem” című tudományos folyóirat elsősorban a szocialista hadtudomány ismertetésével és a szocialista katonai doktrína propagálásával valósította meg feladatait, ugyanakkor foglalkozni igyekezett a hadtudomány minden ágában, a magasabb egységek hadműveleti-harcászati kérdéseivel és a haditechnikai eszközökkel is. A korábbi szerkesztési tendenciákat felváltotta az önállóságra való törekvés, a személyes kezdeményezőkészségre építő, érvelő-meggyőző erejű publikációk, interjúk és riportok szerkesztői gyakorlata. Az így újjászületett katonai sajtóról állítható, hogy igényesebb, szakszerűbb, olvasmányosabb és érdekesebb lett, mely nem kis mértékben fokozta népszerűségét is.

1957 novemberétől a hetenként háromszor megjelenő „Honvéd Újság” megszűnt, jogutódként a Honvédelmi Minisztérium központi lapjának tekintett „**Néphadsereg**” jelent meg, mely azt a fő feladatot kapta, hogy elsősorban a sor és továbbszolgáló állomány lapja legyen. 1958 januárjában megszűnt „Politikai Értesítő” című folyóirat jogutódként pedig a „**Honvédségi Pártmunkás**” című lap került kiadásra, mint a Magyar Néphadsereg Politikai Csoportfőnökségének és az MSZMP Néphadseregi Pártbizottságának kiadványa. Elsősorban hivatásos politikai munkások és pártszervezetek aktivistái számára készült, de feladatának tekintette a csapatoknál folyó politikai, erkölcsi és katonai nevelés segítségét is.

Elmondható, hogy a „Katonai Szemle” és a „Honvédelem” című folyóiratok a hivatásos állomány politikai és katonai nevelésén túl a tudományos munka szervezésének is fő fórumai voltak. Ebben az időben a szerkesztőségek munkatársai még többségében hivatásos tisztekből álltak, akik kellő újságírói és szakmai felkészültséggel és tapasztalattal, ugyanakkor hivatásuk iránti elkötelezettséggel rendelkeztek, továbbá kipróbált, osztályhű, tehetséges fiatalok voltak.

A polgári védelem és a honvédelem szoros kapcsolatát jellemzi az 1959-től megjelenő „**Magyar Légoltalom**” című képes havilap és a „**Légoltalmi Szemle**” című folyóirat. Mivel mindkét polgári védelmi folyóirat inkább szakmai közlemények számított, ezért többszöri átszervezéssel próbálták a profiljukon változtatni. Ugyancsak 1959-ben jelent meg először a „**Lobogó**” című hetilap, mint a Magyar Honvédelmi Sportszövetség (MHS) központ lapja. A hatvanas évekre a Magyar Honvédelmi Szövetség (MHSZ) fő profilja a honvédelmi képzés és honvédelmi sport lett. Az MHSZ önálló sajtóval rendelkező félkatonai szervezet volt, bár sajtója nem tartozott szorosan a katonai sajtó körébe, mégis fontos szerepet töltött be a maga területén. 1963-ban az saját kiadóhivatala megszűnt és a „Lobogó” című újság átkerült az Ifjúsági Lapkiadó gondozásába, politikai irányítását pedig a KISZ Központi Bizottság Agitációs és Propaganda Osztálya látta el.

1960. január 1-től a „Néphadsereg”, mint napilap megszűnt, a „Szabad Hazánkért” című irodalmi havi lappal egyesülve, új köntösben, de „**Néphadsereg**” címmel, képes katonai hetilapként került kiadásra. A „Honvédségi Pártmunkás” és a „Katonai Szemle” című lapok is összeolvadtak és új kiadványként „**Honvédségi Szemle**” címmel kerültek az olvasókhoz. A katonai sajtó legfontosabb kiadványainak példányszámai jelentősnek mondhatóak, bár figyelembe véve a hadsereg létszámát, még így sem biztos, hogy minden olvasóhoz eljuthattak. 1963-ban a „Néphadsereg” 15000, a „Honvédségi Szemle” 8000, az „Igaz Szó” pedig 25000 példányban került ki a nyomdából. Az 1960-as évektől a katonai sajtó politikai irányítását közvetlenül az MSZMP Néphadseregi Bizottsága, ellenőrzését pedig a Politikai Főcsoportfőnökség Agitációs és Propaganda Csoportfőnöksége látta el.

1964-ben a „Magyar Légoltalom” című havi képeslap neve „**Polgári Védelemre**” változott, a két havonta megjelenő „Légoltalmi Szemle” pedig a „**Polgári Védelmi Szemle**” nevet kapta, de hamarosan megszűnt és feladatát a „Honvédelem”, illetve „Honvédségi Szemle” folyóiratok vették át. 1967-ben jelent meg először a „**Haditechnikai Szemle**” című folyóirat, mely a világ haditechnikai újdonságait kívánta bemutatni az olvasóknak. Óriási

változást jelentett az 1966-os esztendő, amikor az MSZMP Központi Bizottság Titkársága engedélyezte a „Néphadsereg”, a „Polgári Védelem”, az „Igaz Szó” és a „Honvédségi Szemle” című folyóiratok nyílt, utcai terjesztését. Ez az új helyzet sok tekintetben új igénnyel lépett fel a katonai sajtóval szemben is. Szükség lett volna a lapok jellegének, arculatának módosítására, feladatuk tisztázására, szerepkörök elkülönítésére. Tovább növelte a gondokat a katonai sajtót előállító személyi állomány körültekintő kiválasztás útján történő pótlása és továbbképzése, mely évtizedekig nem valósult meg. Sem polgári, sem katonai intézetekben nem folyt szervezett újságíró képzés, sem továbbképzés. A Magyar Újságírók Országos Szövetsége által indított újságíró iskolákban a hadsereg számára nem képeztek személyi állományt, a dolgozók kiválasztása pedig sematikus szempontok alapján történt. Így nem mindig a megfelelő tisztek kerültek szerkesztői beosztásokba. Ez a helyzet csak a 70-es évek közepétől változott, amikor a katonai lapok irodalmi és újságírói pályázatokat írtak ki és az itt feltűnt tisztekből és tiszthelyettesekből elégitették ki létszámgényüket.

A hetvenes évekre a katonai sajtótermékek példányszámai is jelentősen megnöttek, a „Néphadsereg” 20000, az „Igaz Szó” 25000, a „Honvédségi Szemle” 7000, a „Honvédelem” pedig 5000 példányszámban került kiadásra. A 70-es években már nyíltan beszéltek arról a vitáról, amely a „Néphadsereg” című újság fennállása óta dúlt, nevezetesen a hadsereg felső vezetése nem tudta eldönteni, mit is jelent tulajdonképpen a katonai sajtó fogalma. Arról sem alakult ki egységes álláspont, hogy milyen is legyen a jó katonai lap, különösen azt nem határozták meg, hogy kihez szóljon, és mit tartalmazzon. Főleg azután vetődtek fel ezek a kérdések, miután a katonai lapok egy része nyílt terjesztésbe került. Számptalan szervezeti módosításra került ugyan sor, hetilapokból napilapok, majd újra hetilapok lettek, mindhiába. A nem egyeztetett vezetői elvárásoknak így sem tudtak maradéktalanul megfelelni. Az ellentmondásos elvárások miatt a nyílt terjesztés sem váltotta be a hozzáfűzött reményeket, hiszen egyik lap sem szólhatott egyszerre a sorkatonákhoz, a hivatásos állományhoz és a polgári lakossághoz is. A katonai kiadványok irányításának kérdése évtizedekig nem oldódott meg, különböző szinteken eltérő nézetek uralkodtak a politikai, a katonai és a honvédelmi nevelés sajtófeladatainak felfogásáról, értelmezéséről és megvalósításáról. A 70-es évek derekára sem sikerült átütő reformokat véghez vinni. A belső terjesztésű 38 katonai lap és folyóirat közül csupán 13 rendelkezett hivatalos lapengedéllyel. A honvédelmi miniszter csak a papírtakarékosság kérdésében foglalt állást, és mivel minden katonai szervezet ragaszkodott a maga saját alapjához, csak a különszámok és mellékletek kiadásáról tudtak lemondani.

A katonai sajtó egészét átfogó, szervezeti rendszerét korszerűsítő intézkedések az 1980-as évekre sem születtek meg. Továbbra is időszerű volt a katonai sajtó helyzetének felülvizsgálata és reformja. A felső vezetés a katonai sajtóra úgy tekintett, mint az országos sajtó részeként, sajátos feladatokat ellátó szegmensre. Úgy definiálták, mint az országos sajtóstruktúrában elhelyezkedő, speciális, kiegészítő jellegű területet, mely épít az országos tömegkommunikációra, mondanivalóját alapvetően a hadsereg belső élete és kitűzött feladatainak megvalósításának segítése határozza meg. A katonai sajtótermékek továbbra is, tisztán és egyértelmű a párt politikájának terjesztését szolgálták. (Ballagó, 1987)

1.5.2. A szocialista rendszer katonai logisztikai kiadványai

A Honvédelmi Minisztérium Anyagi Főcsoportfőnökség Kiképzési Osztálya jelentette meg 1949. májustól szeptemberig az „**Anyagi Értesítő**” című katonai folyóiratot. A mindössze 5 számot megélt lap szerkesztőbizottságának előszavában az alábbi célokat tűzték maguk elé: „Az „Anyagi értesítő” azt a célt kívánja szolgálni, hogy az anyagi szolgálatot ellátó bajtársak agyában és szívében a fenti általános elveket felidézze. Ezen túlmenően gyakorlati útmutatással, tanáccsal, ismeretbővítéssel is segítséget kívánunk nyújtani hivatásuk becsületes és hasznos gyakorlásához.” (Anyagi Értesítő: Előszó 1949)

1949. októbertől az „Anyagi Értesítő” 6-7. összevont száma már „**Hadtápszolgálat**” néven jelent meg a HM Hadtápszolgálatfőnökség Kiképzési Osztálya kiadásában. A Szerkesztőbizottság összetétele az első évben még változatlan maradt, később – az ismert történelmi szituáció miatt – teljesen kicserélődött. A lap 1951. augusztusáig három évfolyamot és összesen 15 számot ért meg, bár a számokat gyakorta összevonva jelentették meg.

1956. májusában jelent meg a „**Haditechnikai Szemle**” című folyóirat első száma, amely a napjainkban is létező „*Haditechnika*” közvetlen jogelődjének tekinthető. Az 1600 példányban előállított, A4-es formátumú lap felelős szerkesztője a Haditechnikai Intézet tudományos osztályának osztályvezetője volt. A kéthavonta megjelenő lap második száma a forradalom és szabadságharc miatt nem került kinyomtatásra. 1957-58-ban összesen csupán három szám jelent meg, majd a lap kiadása évekig szünetelt. 1967-től jelent meg újra, folyamatosan 1982-ig, amikor is címe „*Haditechniká*”-ra változott.

A „Katonai Logisztika” című folyóirat elődjének tekintett „**Hadtápbiztosítás**” című, negyedévente megjelenő belső kiadványt a Magyar Néphadsereg Hadtápfőnöksége adta ki 1968-1989 között. A periodika célkitűzéseit az első szám előszavában így olvashatjuk: *„A jelenlegi katonai folyóiratok: Honvédelem, Honvédségi Szemle, Honvédorvos stb., jellegüknél fogva nem nyújtanak kellő lehetőséget a mind nagyobb számban tudományos munkára is törekvő egyre differenciáltabb szakképesítésű hadtáptisztek hadtáp irodalmi tevékenységének kifejlesztésére. Egyrészt ez, másrészt a hadtápszolgálat fejlődési perspektívái olyan külön hadtáp katonai folyóirat szerkesztésének igényét vetette fel, mely színvonalban és tartalomban alkalmas a hadtáptisztek szervező-vezető készségének, szakmai műveltségének további emelésére... a harctevékenységek, és a kiképzés hadtápbiztosítási problémáinak tudományos elemzésére, a haditechnikai képzettség fejlesztésére. Legyen a folyóirat a hadműveleti hadtáp, a csapathadtáp, a hadtápvezetés, a hadtáp törzsmunka elméleti és gyakorlati kérdéseinek szakirodalmi fóruma.”* (Róka, 1968 pp. 3-4.) Az alkalmanként 550 példányban megjelenő szakfolyóirata 12 évfolyam után szűnt meg.

1.6. A rendszerváltozást követő kiadványok

Minden humán közegben tevékenykedő szervezetre igaz, hogy információs kapcsolatai révén állandó kölcsönhatásban áll tagjaival. Minden szervezet, amely emberi közreműködéssel fejt ki tevékenységet a környezettel való kölcsönhatás során, oda-vissza irányú információáramlást, azaz kommunikációt valósít meg. A kommunikáció szükséges a szervezet optimális működése érdekében és a környezet számára is, hogy azt megismerhetővé, kutathatóvá tegye. Másrészt szükséges a környezet formálása, a saját szempontok és célokért történő befolyásolás érdekében. A kommunikációnak fontos eszköze az írott és elektronikus sajtó. (Németh, 1993)

A kommunikáció az emberi erőforrások menedzselését, befolyásolását jelentő tevékenység részét képezi. Fontos jellemzője, hogy mindig meghatározott célcsoportokhoz szól. A külső és a belső kommunikáció bár jellegéből adódóan szorosan kapcsolódik egymáshoz, differenciált tartalommal és eszközökkel jelenik meg. Míg a külső kommunikáció elsősorban a bizalom keltésre helyezi a hangsúlyt, addig a belső, szervezeti kommunikációban a motiválás és a szervezeti célok elérése érdekében végzett tevékenység kap nagyobb szerepet. Az 1989 után fokozatosan átalakult Magyar Honvédség PR tevékenységének célja a honvédség társadalmi elismerésének növelése és a belső kommunikációs környezet bizalmának, támogatásának elnyerése a honvédelem ügye, a hadsereg rendeltetése iránt. (Nádor, 1993) A

katonai médiának ebben az új értelmezésben kiemelkedő szerep jut a külső és a belső kommunikációban egyaránt. A rendszerváltozás óta a Honvédelmi Minisztérium társadalmi és sajtó kapcsolataival összefüggő tevékenységet a honvédelmi miniszter irányítja. A média-kommunikáció fontos területe az úgynevezett személyes kommunikáció, mely az MH vezetőinek és személyi állományának információcseréjét biztosítja. Hasonlóan fontos a Honvédség identitásának, arculatának alakítása, a hadsereg rendeltetésének, szervezeti kultúrájának társadalmi elfogadtatása és vizuális megjelenítése. A feladatok között szerepel a fegyvernemi és csapat hagyományok bemutatása, a katonai erények érvényre juttatása a követendő múlt, jelen és jövőkép formálása érdekében. (Galambos, 1997)

A korszerű, képességalapú haderőkben a kommunikációs képességre is ugyanolyan szükség van, mint a többi katonai képességre. (Varga, 2001) A rendszerváltozást követően, a civil kontrol meggyökeresedésével a politikai és az abból származtatott katonai stratégiák elfogadtatása és a társadalom hozzájuk való viszonyának alakítása előtérbe került. A honvédség kilépett a betonkerítések mögül, a jellegénél fogva zárt, titkolódzó világ – korlátozottan bár, de - nyitottá vált a civil szféra előtt. (Kozma, 1993) Magyarország olyan gazdasági-politikai és katonai szövetségek tagjává vált, mint a NATO és az Európai Unió. Az önkéntes haderő alkalmazására történő áttéréssel pedig megjelent a munkaerőpiacon is. Európa fejlettebb országaiban a sikeralapú kommunikáció az elfogadott, de a munkaerőigény kielégítéséhez is magas önértékelésre épülő önbizalomra, energikus aktivitásra, valamint nívós értékek közvetítésére van szükség. Az elektronikus fundamentalizáció korában továbbra is jelentős szerep vár a Magyar Honvédség PR-szakembereire, hiszen a védelmi szférának, a kommunikációval menedzselt önkéntes haderőnek önbizalommal rendelkező, jól informált, magas teljesítményre képes, összességében sikeres szervezeti emberekre van szüksége. (Galambos, 2003) A haza, a hon védelmének az ügye, mindig a legfontosabb volt a magyar katona számára. Ezt az ügyet szolgálta a Magyar Királyi Honvédségi Ludovika Akadémia és annak folyóirata, a „Ludovika Akadémia Közlönye” is. A mai katonai felsővezetés teljes érzelmi azonosulással tekint a magyar katonai múlt hagyományai felé. Lapelődeihez híven, a mai katonai szaksajtónak és benne a tudományos folyóiratoknak is ezt a hagyományt kell követniük. Katonaelődeink is mindig fontosnak tartották a továbbképzést és az új eljárások, kiképzési módszerek, technikai újítások megismerését, és a korszerű, tudományos ismereteken alapuló szakmai vitákat. A mai Magyar Honvédségnek is szüksége van építő jellegű vitákra, amennyiben az a honvédelem megújítását szolgálja. Ma már katonai szakfolyóirataink mindenki számára nyitott fórumot jelentenek, akik megfelelnek a hitelesség, a minőség, az újszerűség és a korszerűség elvárásainak. (Orosz, 2012)

Ezeknek az elvárásoknak kíván megfelelni az 1990. március 15-én első számával jelentkező, azóta többször megújult, immár 7000 példányban nyomtatott „**Magyar Honvéd**” magazin és a 2005-től megjelenő és 2015-ben már a 2000-es példányszámot is elérő „**Honvéd Altiszti Folyóirat**” is. A magyar katonai sajtó sikereinek fokmérője lehet, hogy magyar újságíró nyerte az Európai Katonai Sajtószövetség (European Military Press Association – EMPA) 2015-ös „Év legjobb újságcikke” díját és ugyancsak 2015-ben az „Év magazinja” díjat a „Magyar Honvéd” magazin nyerte el.¹⁶

Amint a megelőző korszakok kapcsán is tettük, szólnunk kell a civil kezdeményezésű, de a honvédelem ügyéhez kapcsolódó kiadványokról is. A gödöllői székhelyű Regiment Militaria Könyv-és Lapkiadó Korlátolt Felelősségű Társaság Törös István alapító főszerkesztő nevéhez fűződik. A Kft. bocsátja ki az „**Aranysas**” című havilapot (HU ISSN¹⁷ 1 587-9380), melynek beszédes alcíme: „*Katonai repülés, gépek és emberek, hadi históriák*”. Ugyancsak a Kft. kiadásában jelenik meg negyedévente a „**Regiment**” (HU ISSN 1 786-5697) című magazin is. Az „Aranysas” nemzetközi repülőmagazin 2001. őszétől rendszeresen beszámol a légierő újdonságairól, légibemutatókról és haditechnikai kiállításokról. Fő témája a katonai repülés történetének, különösen az első és második világháború, valamint a kis háborúk légi harcainak bemutatása. A 2005-től megjelenő „Regiment” hadtörténeti magazin a szárazföldi haderőnem történetét mutatja be. A Magyar Honvédség fegyvernemeinek története, haditechnikai újdonságok, a 20. század szárazföldi csatái, egyenruhái, a katonai hagyományörzők tevékenysége áll figyelmének középpontjában.

A budaörsi székhelyű JetMedia Kft. által forgalmazott „**Aero Magazin**” (ISSN 1419-4074) 1998-tól jelenik meg havonta, hogy beszámoljon olvasóinak a polgári és katonai repülés híreiről.

Önvédelmi, vadász-, katonai és sportfegyverek felhasználásával hivatásszerűen foglalkozó személyek szaklapja a „**Kaliber Magazin**”, mely szintén civil kiadvány. Magyarország egyetlen kézfegyverekkel foglalkozó sajtótermékeként hirdetett „Kaliber Magazin” (ISSN 1418-513x) a Direx Média Kft. kiadványa. A szabadon tartható és az engedélyköteles fegyverek, töltények és egyéb termékek bemutatásával, tesztjeinek ismertetésével foglalkozó lapot 1998-ban alapították.

¹⁶ A magyar katonai sajtó sikere Elérhető: https://honvedelem.hu/cikk/53378_a_magyar_katonai_sajto_sikere, letöltve: 2019.02.19.

¹⁷ ISSN: International Standard Serial Number, Időszaki Kiadványok Nemzetközi Azonosítója

Érdekes színfoltként kell megemlékeznünk az emigrációban élő egykori repülők és katonák által alapított és fenntartott „**Magyar Szárnyak**” magazinról, mely 1971-től került kiadásra a volt Magyar Királyi Légierő tagjai, az emigrációban élő repülők és az Oshawai Magyar Repülő Múzeum (Ontario, Canada) által. A Magyar Aero Múzeum megteremtője és a lap aktivistája Domonkos János volt. A szerkesztő munkatársai között olyan világhírű repülőket találunk, mint Bánhidi Antal, Tobak Tibor, Winkler László. A Szerkesztőség 1990-ben már az USA-beli Norwalk-ban (Connecticut) működött, 1996-2002 között szerkesztősége hazatért Budapestre és „Magyar Szárnyak” (ISSN 1416-6577) évkönyvként jelent meg. Ez a kísérleti jellegűnek nevezhető, magánkezdeményezésből létrejött és fenntartott kiadvány tartotta életben évtizedeken keresztül a világháborús magyar repülők és katonahősök emlékét.

A kereskedelmi, szórakoztató jellegű, ismeretterjesztő kiadványok közös jellemzője, hogy elsősorban nem a szakembereket, hanem a témák iránt érdeklődő civileket szólítja meg, tehát üzleti alapon álló vállalkozások, bár szerkesztői, szerzői és munkatársai sorában egyaránt találunk katonákat és a rendvédelem különböző területein dolgozó szakembereket is.

1.7. Tudományos szakfolyóiratok

A széles olvasóközönséget megszólító, népszerűsítő-propaganda jellegű kommunikációs csatornák, folyóiratok mellett a katonai sajtó gerincét képező tudományos folyóiratokról, kiadványokról is részletesen szólnunk kell. Jellemzőikről, a Magyar Tudományos Akadémia szerinti minősítésükről, tudományos teljesítményükről, megjelenési volumenükről az alábbi részletes elemzés, illetve a 2. számú melléklet táblázata alapján alkothatunk képet. Az elektronikus médiahasználat irányába történő fogyasztói szokások eltolódása és a tudománymetriai igények megkövetelik, hogy a katonai szaklapok is egyre inkább „láthatóak” legyenek az Internet világában is. Számos szakfolyóirat mára kizárólag elektronikus formában (on-line) jelenik meg, mások néhány nyomtatott példányt kiadnak ugyan, de írásait elektronikusan lehet letölteni, míg megint mások hagyományos módon, nyomtatva jelennek meg, de lapszámaik digitalizálva szintén elérhetőek. Minden esetben kitérünk tehát a kor követelményeinek megfelelő elektronikus megjelenési vonatkozásokra is (honlap, elektronikus elérhetőség, eISSN).

Repüléstudományi Közlemények

Az 1989-ben alapított „*Tudományos Kiképzési Közlemények*” (online: eISSN 2064-7131 nyomtatott: ISSN 0201-2480) 1989-93 között 13 számmal jelent meg. 1994-96 között „*Repüléstudományi és Kiképzési Közlemények*” (online: eISSN 2064-7123 nyomtatott: ISSN 1416-6801) néven további 6 számmal jelentkezett, mint a „Repüléstudományi Közlemények” folyóirat jogelődje. 1997-ben indították útjára a „Repüléstudományi Közlemények” (online: eISSN 1789-770X, nyomtatva ISSN 1417-0604) című on-line tudományos folyóiratot. A 300 oldal terjedelmű lap évente három számmal jelentkezik februárban, áprilisban és októberben. A kiadvány célja a kutatók, az oktatók, és a különböző képzéseken résztvevő hallgatók katonai műszaki tudományokkal kapcsolatos kutatási eredményei számára lektorált publikációs lehetőség biztosítása, valamint a repüléstudományi szakterületen elért eredmények közzététele. A kiadvány alapítója az Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Katonai Repülő Intézete, a kiadásáért az NKE HHK Katonai Repülő Intézet (KRI) Szolnok intézetigazgatója felel. A szerkesztőbizottság 9 főből áll, melynek külföldi tagja nincs. A Magyar Tudományos Akadémia minősítése szerint a periodika „B” kategóriás.¹⁸ 2017-ben 978 oldalon, összesen 61,125 ív terjedelemben jelent meg, 101 szerzőtől 65 szakanyagot közölt, melyből 10 idegen nyelvű volt. A Magyar Tudományos Művek Tárába eddig összesen 733 cikke került feltöltésre. A folyóirat rendelkezik elektronikus cikkbeküldési rendszerrel, tartalmaz magyar és angol nyelvű absztraktot¹⁹, használ kulcsszavakat, szerzői ORCID-azonosítót²⁰ és közöl felhasznált irodalom jegyzéket, ugyanakkor hiányosságnak tekinthető, hogy a lapszámokban nincsenek feltüntetve rovatok. 2018. évi 3. számtól bevezette az Open Journal Systemet.²¹

Repüléstudományi Szemelvények

Az NKE Katonai Repülő Intézet kutatási területei népszerűsítése céljából 2016-óta időszaki kiadványt is megjelentet, mely lehetőséget kíván nyújtani a repüléstudomány területén folyó kutatásfejlesztési tevékenység eredményeinek megismertetéséhez és a publikációs

¹⁸ A Magyar Tudományos Akadémia IX. Osztálya (állam- és jogtudomány területén) folyóiratnál a szerkesztés módja szerint kategorizál. Eszerint a „B” kategória az anonim referáló vagy önálló szerkesztőbizottsággal rendelkező folyóirat, mely egy terület vezető folyóirata.

¹⁹ Absztrakt: rövid tartalmi kivonat, összefoglalás más néven rezümé

²⁰ Az ORCID a kiadói körökben alkalmazott kutatói/szerzői azonosító (Open Researcher and Contributor ID) mely a tudományos adatok sikeres gépi kinyerését és adatbázisokba történő konvertálását könnyíti meg.

²¹ A lapszámok elérhetőek: http://www.repulestudomany.hu/elemek_rtk/archivum.html

lehetőségek bővítéséhez. Az évente legalább egy alkalommal megjelenő, egyenként mintegy 150 oldal terjedelmű Repüléstudományi Szemelvények (eISBN 978-615-5945-09-0, nyomtatva ISBN 978-615-5945-08-3) célja, hogy hírt adjon a repülés és a hozzá kapcsolódó tudományterületeken folyó kutatások új irányairól. Cikkei a Magyar Tudományos Művek Tárába nem kerültek feltöltésre. A folyóirat rendelkezik elektronikus cikkbeküldési rendszerrel, tartalmaz magyar és angol nyelvű absztraktot, idegen nyelvű írásokat, használ kulcsszavakat, szerzői ORCID-azonosítót és közöl felhasznált irodalom jegyzékét, ugyanakkor a lapszámokban nincsenek feltüntetve rovatok.²²

Sereg Szemle

A Sereg Szemle (ISSN 2060-3924) a 2003-2007 között megjelent „*Szárazföldi Haderő*”, majd az azt követő „*Összhaderőnemi Parancsnokság*” folyóirat jogutódjaként 2008-óta évente 4 számmal jelentkező szakmai-tudományos folyóirat. Az Összhaderőnemi Parancsnokság és alárendelt szervezeteinek katonai-szakmai fóruma, mely lehetővé teszi a szerzett tapasztalatok és a hadtudományi kutatómunka eredményeinek feldolgozását és közreadását. A szerkesztőbizottság 9 főből áll, külföldi tagja nincs. A 2017-ben 400 példányban megjelent 4 szám összesen 39 cikket közölt 474 oldal terjedelemben. A lap nem használ szerzői ORCID-azonosítót, kulcsszavakat és absztraktot, az irodalmi forrásokat lábjegyzetben, vagy a cikkek végén közli. Alkalmazott rovatstruktúrája stabil: Célkeresztben, Légierő haderőnem, Szárazföldi haderőnem, Nemzetközi együttműködés és műveletek, Hadtörténelem, Kitekintő. A Magyar Tudományos Művek Tárába eddig 1 cikk került feltöltésre.²³

Műszaki Katonai Közlöny

A Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium által 1923-tól kiadott „*Műszaki Katonai Közlöny*” és az 1991-ben alapított „*Katonai Műszaki Közlöny*” hagyományait követő szaklap a Magyar Hadtudományi Társaság Műszaki Szakosztálya és a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem közös folyóirataként 2011-ben indult „*Műszaki Katonai Közlöny*” (eISSN: 2063-4986 ISSN: 1219-4166) néven. A negyedévente megjelenő szaklap célja a műszaki szakmát oktatók, kutatók és hallgatók katonai műszaki tudományok terén elért kutatási eredményeinek lektorált publikálása. A lap terjedelme a beérkezett publikációk számához igazodva rugalmas.

²² A lapszámok elérhetőek: <http://www.repulestudomany.hu/kiadvanyok/RepSzem-2018.pdf>

²³ A lapszámok elérhetőek: <https://honvedelem.hu/kiadvany/seregszemle>

A Szerkesztőség a Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Katonai Vezetőképző Intézet, Művelési Támogató Tanszék, Műszaki Szakcsoportnál található. Az on-line tudományos folyóirat főszerkesztőjét az Magyar Hadtudományi Társaság (MHTT) Műszaki Szakosztály elnöksége, míg a Szerkesztőbizottság és a Szerkesztőség tagjait - a megbízott főszerkesztő javaslatára - a Műszaki Szakosztály elnöksége nevezi ki. A Szerkesztőbizottság 10 főből áll, melyből 2 fő külföldi szakember. A kiadásért a Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar dékánja és a MHTT Hadtudományi Szakosztály elnöke közösen felel. A Magyar Tudományos Akadémia minősítése szerint az évente 3-4 számmal megjelenő periodika „C” kategóriás.²⁴ 2017-ben 858 oldalon, összesen 53,6 ív terjedelemben jelent meg, 51 szerzőtől 58 szakanyagot közölt, melyből 6 idegen nyelvű volt. A Magyar Tudományos Művek Tárába eddig összesen 438 cikke került feltöltésre. Hátrányára írható, hogy előfordul egy számban egy szerzőtől több cikk közlése is. A kiadvány katonai volta ellenére aránytalanul sok katasztrófavédelmi tanulmányt közöl. Az on-line folyóirat archiválása az Országos Széchényi Könyvtár Elektronikus Periodika Archivum és Adatbázisában (<http://epa.oszk.hu/>) is megtörténik. A folyóirat tartalmaz magyar és angol nyelvű absztraktot, használ kulcsszavakat, és felhasznált irodalom jegyzéket, ugyanakkor a lapszámokban nincsenek feltüntetve rovatok és nem használ szerzői ORCID-azonosítót.²⁵

A katonai felsőoktatás korábbi kiadványai

Az „**Akadémiai Közlemények**” (ISSN 1218-5507) a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia 1965-1996 között megjelenő, változó periodicitású tudományos kiadványa volt, csakúgy, mint a „**Hallgatói Közlemények**” (ISSN 1417-7307) is. 1980-1996, majd 1997-2007 között a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia, majd az azt követő Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem tudományos lapjaként jelent meg és elsősorban a hallgatóknak biztosít publikációs lehetőséget. A „**Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények**” (ISSN 1417-7323) is a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem tudományos lapjaként jelent meg 1997-2007 között, de elsődleges célja az egyetem oktatói által tudományos igényességgel elkészített tanulmányok publikálása volt.

²⁴ A Magyar Tudományos Akadémia IX. Osztálya (állam- és jogtudomány területén) által folyóiratokra alkalmazott kategóriák szerint a periodika „C”. kategóriájú, azaz „egyéb folyóirat”, mely egy terület tekintélyes folyóirata.

²⁵ A lapszámok elérhetőek: <https://docplayer.hu/17100802-Muszaki-katonai-kozlony.html> valamint a <http://archiv.uni-nke.hu/x/konyvtar/magyar-hadtudomanyi-folyoiratok-tartalomjegyzekai/>

Bolyai Hírek

A „Bolyai Hírek” 1992-1995 között jelent meg, mint a Bolyai János Katonai Műszaki Főiskola tudományos havilapja, a „Bolyai Szemle” jogelődje. A később negyedévenként megjelenő folyóirat elsősorban publikálási lehetőséget biztosított a főiskola oktatóinak és hallgatóinak, de célkitűzéseként nevezte meg az oktató-nevelő munka elősegítését és a hagyományápolást is.

Bolyai Szemle

A „Bolyai Szemle” (ISSN 1416-1443) alapítására Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Szenátusa által 1996-ban került sor. 2011-ig a ZMNE Bolyai János Katonai Műszaki Kar kiadványa volt, mint az 1990-ben indított „Bolyai Hírek” jogutódja. Szerkesztőbizottságának elnökét az NKE HHK Kari Tanácsa bízta meg és ugyanezen testület hagyja jóvá – a szerkesztőbizottság elnökének javaslatára – a 15 tagú bizottság összetételét is. A „Bolyai Szemle” kiadásáért és működési feltételeinek biztosításáért az NKE HHK dékánja a felelős. A 8 ív terjedelmű, negyedévente megjelenő, tudományos, lektorált lap kiadója a Nordex Nonprofit Kft. – Dialóg Campus Kiadó, célja pedig a katonai műszaki tudományokkal és a hadtudománnyal kapcsolatos kutatási eredmények, elsősorban mérnök-műszaki közlemények, de közgazdasági, logisztikai és hadtáp témájú publikációk közlése is. A Magyar Tudományos Akadémia minősítése szerint a periodika „B” kategóriás. 2017-ben 444 oldalon, összesen 27,75 ív terjedelemben jelent meg, 31 szerzőtől 28 szakanyagot közölt, melyből 5 idegen nyelvű volt. A Magyar Tudományos Művek Tárába eddig összesen 497 cikke került feltöltésre. A folyóirat áttekinthető rovatstruktúrával működik, bár 12 rovatából 2017-ben mindössze 5-ben jelent meg írás. A lap alkalmaz szerzői ORCID-azonosítókat, tartalmaz magyar és angol nyelvű absztraktot, használ kulcsszavakat és közöl felhasznált irodalom jegyzéket, ugyanakkor szerkesztőbizottságában nincs külföldi szakember. 2016-óta terjedelme és megjelenési példányszáma csökken, a kiadványok jelentős késéssel kerülnek nyomdába. A kari profilt halványítják a túlsúlyba kerülő katasztrófavédelmi anyagok, melyek aránya 60% fölötti.²⁶

²⁶ A lapszámok elérhetőek: <http://bolyaiszemle.uni-nke.hu>

Társadalom és Honvédelem

A „Társadalom és Honvédelem” (ISSN: 1417-7293) című lap alapítója a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Szenátusa, kiadásért pedig az impresszum szerint a Dialóg Campus Kiadó ügyvezetője felelős. Az 1997-ben alapított folyóirat a sorozatos főszerkesztőváltások és egyéb akadályozó tényezők miatt 2016-óta nem jelent meg sem nyomtatásban, sem elektronikus formában. Szerkesztőbizottsága 17 főből áll, melyből 5 fő külföldi szakember. A lap nem alkalmaz szerzői ORCID-azonosítókat, tartalmaz magyar és angol nyelvű absztraktot, használ kulcsszavakat és közöl felhasznált irodalom jegyzékét. A Magyar Tudományos Akadémia minősítése szerint „C” kategóriás. A Magyar Tudományos Művek Tárába eddig összesen 299 cikke került feltöltésre.²⁷

Academic & Applied Research in Military Science

Az „Academic & Applied Research in Military Science” (AARMS) (ISSN: 1588-8789) alapítója 2002-ben a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Egyetemi Tanácsa volt. A lap többször is nevet módosított, 2012-2014 között Academic & Applied Research in Public Management Science (ISSN: 2064-0021), majd 2014. VOL.13 Issue 2-től Academic & Applied Research in Military and Public Management Science (ISSN: 2498-5392). Az AARMS kiadásáért az NKE rektora felel, főszerkesztőjét az NKE tudományos rektorhelyettes javaslata alapján az Egyetemi Tudományos Tanács bízza meg. A Szerkesztőbizottság tagjait a főszerkesztő javaslata alapján ugyancsak az Egyetemi Tudományos Tanács kéri fel. A Szerkesztőbizottság 21 főből áll, melynek 8 külföldi tagja is van. Az angol nyelvű, hadtudománnyal és a katonai műszaki tudományokkal foglalkozó, lektorált, tudományos jellegű lap kiadója a Nordex Nonprofit Kft. – Dialóg Campus Kiadó, évi egy kötetben, 6 füzetben jelenik meg, kötetenként 40–50 ív terjedelemben, 150 példányban. A Magyar Tudományos Akadémia minősítése szerint a periodika „A” kategóriás²⁸. 2017-ben 372 oldalon, összesen 23,25 ív terjedelemben jelent meg, 31 szerzőtől 25 szakanyagot közölt, melyből 5 külföldi szerzőtől származott. 2018-ban 3 szám jelent meg 517 oldal terjedelemben, melyben 33 tanulmány volt olvasható, melyből 9 külföldi szerzőtől származott. A Magyar Tudományos

²⁷ Az utolsó két évfolyam lapszámai elérhetőek: <https://folyoiratok.uni-nke.hu/nyomtatásban-megjeleno-egyetemi-folyoiratok/tarsadalom-es-honvedelem/aktualis-szam>

²⁸ A Magyar Tudományos Akadémia IX. Osztálya (állam- és jogtudomány területén) által folyóiratokra alkalmazott kategóriák szerint a periodika „A” kategóriájú, azaz anonim referáló és önálló, független tudományos szerkesztőbizottsággal rendelkezik, s mint ilyen a hazai szakmai élet kiemelkedő lapja.

Művek Tárába eddig összesen 429 cikke került feltöltésre. A lap előnyeként említhető, hogy tartalmaz absztraktot, használ kulcsszavakat és közöl felhasznált irodalom jegyzéket (References), továbbá jelentős a külsős szerzők száma. A hátrányok között szólnunk kell a rovatstruktúra hiányáról, nem alkalmaz szerzői ORCID-azonosítókat és a 2015 óta folyamatosan csökkenő terjedelemtől, mely a megjelenési gyakoriság feleződésében is megmutatkozik.

Hadmérnök

A „Hadmérnök” (ISSN 1788-1919) című lapot 2006-ban a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Szenátusa alapította, kiadásáért és működési feltételeinek biztosításáért ma az NKE HHK dékánja felelős. 15 fős Szerkesztőbizottságának elnökét a HHK Kari Tanácsa bízza meg és számoltatja be. A Szerkesztőbizottságban 2 fő külföldi is helyet kap. A lap célja, hogy az NKE oktatóinak, kutatóinak és hallgatóinak publikálási lehetőséget biztosítson a katonai műszaki tudományok területén elért új eredmények közzétételével. A negyedévente megjelenő, lektorált, on-line tudományos folyóirat terjedelme a beérkezett publikációknak megfelelően rugalmasan változik. A Magyar Tudományos Akadémia minősítése szerint a periodika „B” kategóriás. A 2017-ben megjelent 4 szám és 2 különszám összesen 1674 oldalt tartalmazott 104,6 ív terjedelemben. A 127 szerzőtől közölt 133 cikkből 22-t idegen nyelven írtak. A szerzők 35 %-a Katonai Műszaki Doktori Iskola doktorandusza közül került ki. A 2018-ban megjelent 4 szám összesen 1756 oldalt tartalmazott, a 135 cikkből 35-öt idegen nyelven írtak. A Magyar Tudományos Művek Tárába kimagaslóan sok, eddig összesen 1085 cikk került feltöltésre. A lap erősségeként kell szólnunk a magyar és angol nyelvű absztraktok, kulcsszavak, felhasznált irodalom jegyzékek és ORCID-azonosítók alkalmazásáról, a jól működtetett rovatstruktúráról. Szintén pozitívum, hogy a kéziratok leadásának és elfogadásának dátumát szerepeltetik a tanulmányokban, valamint a lap rendelkezik önálló Facebook oldallal is. Az angol mellett más, (német, francia, orosz) idegen nyelvű tanulmányokat is közölnek.

Hadtudományi Szemle

A „Hadtudományi Szemle” (ISSN 2060-0437) alapítója 2008-ban a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Szenátusa volt, melynek 2012-től jogutódja a Nemzeti Közszerződési Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kara. A kiadásért és a működési feltételek biztosításáért az NKE HHK dékánja felelős. A Szemle célja az NKE oktatóinak, kutatóinak és

hallgatóinak a hadtudományok, valamint az ehhez szorosan kapcsolódó védelmi tudományok témáiban elért új eredményeinek publikálása. A folyóirat az alábbi rovatokra tagolódik: Hadművészet, Társadalomtudomány, Biztonságpolitika, Általános, Vezetés és szervezés, Fórum. A negyed évente megjelenő, lektorált, on-line tudományos folyóiratot a 12 tagú Szerkesztőbizottság szerkeszti, melynek 3 külföldi tagja is van. A Magyar Tudományos Akadémia minősítése szerint a periodika „B” kategóriás. 2017-ben megjelent 4 szám 2368 oldalnyi információt közölt, 148 ív terjedelemben. 96 szerzőtől 152 szakanyag látott napvilágot, melyből 23-at idegen nyelven írtak. 2018-ban megjelent 4 szám 1711 oldalt töltött meg. A 112 cikkből 25-öt idegen nyelven írtak. A Magyar Tudományos Művek Tárába eddig összesen 594 cikk került feltöltésre. A kiadvány sok előnyös tulajdonsága (absztraktok, kulcsszavak, felhasznált irodalom jegyzékek és ORCID-azonosítók alkalmazása, jól működtetett rovatstruktúra) mellett szólnunk kell hiányosságairól is. Egy számban egy szerzőtől több cikket is közölnek, sőt számos aránytalanul terjedelmes, így folytatásos (5-10 részes) tanulmány is megjelenik. Magas a katasztrófavédelemmel, belügyi kérdésekkel foglalkozó, a honvédelemhez csak nagyon áttételesen kapcsolódó cikkek száma. A Szerkesztőbizottság nem követel meg egységes hivatkozási rendszert.

Új Honvédségi Szemle

1991-2007 között a Magyar Honvédség központi folyóirata az „Új Honvédségi Szemle” (ISSN 1216-7436) volt. A Honvédelmi Minisztérium kiadásában megjelent havilap a honvédelmi és biztonságpolitikai kérdések mellett katonai-szakmai fórumként teret biztosított a katonai kiképzés, a missziós szerepvállalás és a katonaélet során szerzett tapasztalatok közreadására is. Feladatának tekintette az átalakuló Magyar Honvédség előtt álló kihívások bemutatását, a honvédség nemzetközi szerepvállalásának, a tárca és a Magyar Honvédség működésével kapcsolatos döntések közreadását és az új honvédelmi képességek bemutatását is. Teret engedett a hadtudományi kutatómunka eredményeinek publikálására is. A Magyar Tudományos Akadémia minősítése szerint a periodika „B” kategóriás volt. A Magyar Tudományos Művek Tárába feltöltött cikkek száma: 735. A megszűnt kiadvány folytatása a „Honvédségi Szemle”.

Honvédségi Szemle

A „Honvédségi Szemle” (ISSN 2060-1506) jogelődeinek tekinti a „Ludovica Académia Közlönyét”²⁹, a „Magyar Katonai Közlöny”-t, a „Magyar Mars”-ot, a „Magyar Katonai Szemlé”-t, a „Honvéd”-ot, a „Katonai Szemlé”-t, a „Honvédelm”-et és az „Új Honvédségi Szemlé”-t, így alapítása 1872-re vezethető vissza. Jelen a formában és néven 2008-óta jelenik meg, mint a Magyar Honvédség belső terjesztésű központi folyóirata. A Magyar Tudományos Akadémia minősítése szerint a periodika „A” kategóriás. A Szemle célja a Magyar Honvédség állományának aktuális biztonságpolitikai és katonapolitikai kérdésekben történő tájékoztatása, egyben lehetőség biztosítása kutatói számára a hadtudományok, valamint az ehhez kapcsolódó védelmi tudományok témáiban elért új eredmények publikálására. Az évente hatszor, 2000 példányban magyar nyelven és 1000 példányban angolul megjelenő, lektorált, tudományos folyóiratot 10 tagú Szerkesztőbizottság szerkeszti, mely mellett 14 tagú tudományos tanácsadó testület is működik. A folyóirat az alábbi rovatokra tagolódik: Szociológia, Oktatás-nevelés, Pszichológia, Hadtudomány, Történelem, Történeti szociográfia, Logisztika, Vezetés, Felkészítés, Nemzetközi tevékenység, Haderőszervezés-fejlesztés. A nyomtatott lapnak „**Honvédségi Szemle online**” néven 2010-től csak online kiadású különszámok is megjelennek. 2018-ban megjelent 6 nyomtatott szám 1064 oldalnyi információt közölt, benne 88 szakanyag látott napvilágot magyar nyelven. A Magyar Tudományos Művek Tárába eddig összesen 372 cikk került feltöltésre. A kiadvány sok előnyös tulajdonsága (magyar nyelvű absztraktok és kulcsszavak, felhasznált irodalom jegyzékek, a lapszámok végén angol nyelvű abstract) mellett megjegyzendő, hogy rovatstruktúrájában nem minden szám azonos. Idegen szerzőktől, vagy magyar szerzőktől idegen nyelven nem közöl írásokat. A „szerzőink figyelmébe” című felhívásban a „Honvédségi Szemle” közlési feltételeit részletesen ismertetik.³⁰

Humán Szemle

Az 1996-2006 között megjelent „Humán Szemle” (ISSN 1219-929X) a HM Humán Főcsoportfőnökség (1996-1997), a Honvéd Vezérkar Humánszolgálati Csoportfőnökség (1998-1999), majd a Honvédelmi Minisztérium (2001-2006) humánpolitikai szakfolyóirata volt. A

²⁹ A Honvédségi Szemle 2012. januártól új évfolyamszámozással jelent meg. A 66. évfolyam helyett a 140-es következett, mivel a szerkesztőbizottság döntése szerint a Ludovika Akadémia Közlönyét tekintik jogelődnek. Az évfolyamszámozás megváltoztatásáról született döntés során a szerkesztőbizottság nagyban támaszkodott dr. Szakály Sándor hadtörténész, egyetemi tanár véleményére.

³⁰ A lapszámok elérhetőek a <https://honvedelem.hu/kiadvany> oldalról.

Magyar Tudományos Akadémia minősítése szerint „C” kategóriás, lektorált, tudományos kiadvány tíz éves fennállása alatt a humán szféra változásai mögött meghúzódó okokat kutatta, a honvédségi humánstratégia kialakítását szolgáló tanulmányokat közölt és bemutatta a humánpolitikai munka különböző szakterületeit. Rovatstruktúrájában az alábbi témák kaptak helyet: Humánerőforrás-gazdálkodás, Oktatás-nevelés, Társadalom-honvédelem, Pszichológia – lelkipogozás - egészségnevelés, Rekreáció (kultúra-szabadidő), Figyelő. A lap idegen szerzőktől, vagy magyar szerzőktől idegen nyelven nem közölt írásokat. A kiadvány 1996-2001 között évenként többször, rendszertelenül jelent meg, 2002-2006 között pedig negyedévente. A 2006-os évben megjelent 4 szám és egy különszám 570 oldalon 66 cikket közölt. A Magyar Tudományos Művek Tárába összesen 122 cikk került feltöltésre.³¹

Felderítő Szemle

A „Felderítő Szemle” (ISSN 1588-242X) a Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatal által 2002-ben alapított, negyedévente megjelenő szakfolyóirat, melyet 2012. márciustól a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat ad ki. A Magyar Tudományos Akadémia minősítése szerint „B” kategóriás, lektorált, tudományos kiadvány elsősorban a honvédelemmel, a biztonságpolitikával és a nemzetbiztonsági kérdésekkel kapcsolatban közöl írásokat. A tíz tagú szerkesztőbizottságában nincs külföldi személy. 2018-ban megjelent 3 nyomtatott szám 38 cikket közölt összesen 617 oldalon, magyar nyelven. A Magyar Tudományos Művek Tárába összesen 307 cikk került feltöltésre. A kiadvány utolsó lapjain közöl magyar és angol nyelvű absztraktokat, kulcsszavakat, a cikkek végén pedig felhasznált irodalom jegyzéket. A lapszámok végén röviden bemutatja a szerzőket és információkat nyújt a leendő szerzők számára a közlés feltételeiről. A jól működtetett rovatstruktúra (Biztonságpolitika, Hírszerzés-felderítés, Országismertető, Fórum) mellett szólnunk kell hiányosságairól is: nem használ szerzői ORCID-azonosítókat, nem közöl idegen nyelvű tanulmányokat, szerzői között nincs külföldi.³²

Szakmai Szemle

A „Szakmai Szemlét” (ISSN 1785-1181) a Katonai Biztonsági Hivatal Tudományos Tanácsának kiadványát 2003-ban jelentették meg először. A folyóirat elsősorban

³¹A lapszámok elérhetőek a <http://archiv.uni-nke.hu/x/konyvtar/magyar-hadtudomanyi-folyoiratok-tartalomjegyzekai/human-szemle>

³² A lapszámok elérhetőek: <http://www.knbsz.gov.hu/hu/publikaciok.html>

honvédelemmel, ezen belül nemzetbiztonsággal összefüggő kérdésekkel foglalkozó, elemző írásokat tartalmaz. 2012-től a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat Tudományos Tanácsának negyedévenkénti kiadványa, melynek Szerkesztőbizottsága 11 tagú. A Magyar Tudományos Akadémia minősítése szerint „C” kategóriás, lektorált, tudományos kiadvány. A Magyar Tudományos Művek Tárába összesen 327 cikk került feltöltésre. Rovatai: Nemzetbiztonság elmélete, Biztonság és védelempolitika, Technikai rendszerek, Alkalmazott nemzetbiztonsági-elhárító ismeretek, Fórum. Ez utóbbi katonai témákat is érint. 2018-ban megjelent 4 nyomtatott szám 46 cikket közölt összesen 761 oldalon, magyar nyelven. A kiadványok végén jelennek meg a magyar és angol nyelvű absztraktok és kulcsszavak, a cikkek végén pedig a felhasznált irodalom jegyzékek. A lapszámok végén röviden bemutatják a szerzőket és információkat adnak a leendő szerzők számára a közlés feltételeiről. Közzé teszik az egyes írások lektorainak névsorát is. Nem használnak szerzői ORCID-azonosítókat, nem közölnek idegen nyelvű tanulmányokat, a lap szerzői között nincs külföldi személy.³³

National Security Review

2012-2014 között, összesen 6 szám erejéig megjelent, angol nyelvű „Tradecraft Review” (HU ISSN 2063-2908) folytatásának tekinthető a 2015-től megjelenő, szintén angol nyelvű „National Security Review” (HU ISSN 2416-3732), melyből eddig 7 szám jelent meg. A Magyar Tudományos Akadémia minősítése szerint „C” kategóriás, lektorált, tudományos kiadvány. A Magyar Tudományos Művek Tárába összesen 24 cikk került feltöltésre. 2018-ban mindössze egy szám jelent meg, mely 117 oldalon 6 cikket közölt. A cikkek elején magyar és angol nyelvű absztraktok, kulcsszavak állnak, a cikkek végén pedig felhasznált irodalom jegyzéket találhatunk. A lapszámok végén röviden bemutatják a szerzőket és információkat adnak a leendő szerzők számára a közlés feltételeiről. Nem használnak szerzői ORCID-azonosítókat, a lap szerzői között nincs külföldi szakember.³⁴

Védelmi tanulmányok

„Védelmi tanulmányok” (ISSN 1216-4704) 1995-2001-ig, majd 2010-ben jelent meg összesen 27 számmal, melyben 17 szerzőtől közölt anyagot. A Stratégiai és Védelmi Kutatóintézet, majd a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Stratégiai Védelmi

³³ A lapszámok elérhetőek: <http://www.knbsz.gov.hu/hu/publikaciok.html>

³⁴ A lapszámok elérhetőek: <http://www.knbsz.gov.hu/hu/publikaciok.html>

Kutatóközpont által gondozott sorozat önálló tanulmánykötetkből állt. A Magyar Tudományos Művek Tárába összesen 14 cikk került feltöltésre. A Magyar Tudományos Akadémia minősítése szerint „C” kategóriás, lektorált, tudományos kiadvány volt.

Nemzet és Biztonság: Biztonságpolitikai Szemle

Alapító okirata szerint a „Nemzet és Biztonság: Biztonság- és védelempolitikai Szemle” címmel 2007-ben, a Honvédelmi Minisztérium kiadásában és a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem gondozásában alapított lap az „Új Honvédelmi Szemle” jogutódjaként jött létre. Induláskor az alábbi rovatokkal rendelkezett: Biztonságpolitika, Védelempolitika, A hónap témája, Kitekintő, Olvasólámpa, Lexikon. A havonta, 2000 példányban, B/5-ös könyv formátumban megjelenő kiadvány szerkesztőbizottsága 7 főből állt. A „Nemzet és Biztonság: Biztonságpolitikai Szemle” (ISSN 1789-5286), mint az NKE lektorált biztonságpolitikai folyóirata, mely eredetileg évente hat alkalommal-, magyar és két alkalommal angol nyelven jelent meg. 2015-től az NKE Szolgáltató Kft., majd 2017-től a 9. évf. 1. számtól a Nordex Nonprofit Kft. – Dialóg Campus Kiadó gondozásában kerül kiadásra. 2010-től évi 10 szám, 2012-től csak évi 5-6 szám, 2018-ban pedig csupán 2 szám jelent meg. 2018-ban megjelent 2 nyomtatott szám összesen 18 tanulmányt közölt 288 oldalon. A Magyar Tudományos Művek Tárába összesen 463 cikk került feltöltésre. A Magyar Tudományos Akadémia minősítése szerint „B” kategóriás, lektorált, tudományos kiadvány tartalmaz magyar és angol nyelvű absztraktokat, kulcsszavakat és felhasznált irodalom jegyzéket, viszont a szerzői ORCID-azonosítókat és rovatstruktúrát nem alkalmaz. A cikkek magyar nyelven jelennek meg. Állandó különszáma a „Nation and security” (2009, 2010/2011, 2017).³⁵

Nemzetbiztonsági Szemle

2015-től (HU ISSN 2064-3756) A Nemzeti Közszerződési Egyetem Nemzetbiztonsági Intézetének szakmai gondozásában készített, negyedévente megjelenő, elektronikus (on-line) megjelenésű tudományos folyóirata. Feladata a nemzetbiztonsági szféra tudományos kérdéseinek folyamatos elmélyítése, a nemzetbiztonság szakmaiságának képviselése a tárgyhöz tartozó kérdéskörök bemutatásával, valamint olyan tudományos fórum létrehozása, amely teret biztosít a szakemberek, oktatók, kutatók és hallgatók tudományos eredményei

³⁵ A lapszámok elérhetőek a <https://folyoiratok.uni-nke.hu/nyomtatásban-megjelenő-egyetemi-folyoiratok/nemzet-es-biztonsag>

bemutatásának. A 15 tagú szerkesztőbizottságban a tudományos élet képviselői mellett a szolgálatok tudományos tanácsainak tagjai szavatozzák a lap minőségét. A Magyar Tudományos Művek Tárába összesen 101 cikk került feltöltésre. A Magyar Tudományos Akadémia minősítése szerint „C” kategóriás, lektorált, tudományos kiadvány. 2018-ban megjelent 4 online szám és egy különszám összesen 440 oldalnyi információt közölt, ebből 25 szakanyag látott napvilágot magyar nyelven és a különszámot képező 5 tanulmány angol nyelven. A periodika angol és magyar nyelvű absztraktokat, kulcsszavakat, alkalmaz, felhasznált irodalom jegyzéket közöl és szerzői ORCID-azonosítókat feltüntet. Rovatstruktúrát nem működtet, viszont a lapszámok végén könyvismertetés olvasható.³⁶

Honvédorvos

A „Honvédorvos” című szakfolyóirat a legpatinásabb katonai sajtótermékek közé tartozik. A „Honvédorvos” első füzet a „Gyógyászat” című orvosi folyóirat 1888. évi 3. számának mellékleteként jelent meg, mint a *„A hazai katonaorvosi intézmény tudományos és társadalmi közlönye”*. 1914-ig összesen 27 kötet jelent meg, majd hosszú és kényszerű szünet után 1929-ben Franz Géza felelős szerkesztő irányításával került újra nyomdába. Ismét egy világgégés vetett véget a lap sikereinek, hiszen 1944-1949 között ugyancsak szünetelt kiadása. A háború utáni első, 1949-es megjelenés „Honvédorvosi Közlemények” címen, Merényi Gusztáv főszerkesztésével történt. A lap 1950-1952 között „Honvédorvos”, 1953-1956 „Katonaorvosi Szemle”, és 1957-től napjainkig a „Honvédorvos” címet viselte. A „Honvédorvos” (ISSN 0133-879X) című szakfolyóirat, mint a Magyar Honvédség Egészségügyi Szolgálat, a NATO Katona-egészségügyi Kiválósági Központ és a Magyar Katonai-katasztrófaorvostani Társaság lapja, évente két összevont számmal, 300 példányban jelentkezik, bár a lap 2016-óta nem jelent meg. Kiadója a HM Zrínyi Térképészeti és Kommunikációs Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Kft. A kiadványban megjelenő írások szakmai színvonalának biztosítója a 15 tagú Szerkesztőbizottság, mely az MH Egészségügyi Központ tudományos szakkönyvtárának bázisán működik. A Magyar Tudományos Művek Tárába összesen 246 cikk került feltöltésre. A Magyar Tudományos Akadémia minősítése szerint „C” kategóriás, lektorált, tudományos kiadvány. A 2016-os utolsó, összevont szám 108 oldalon 8 szerzőtől 4 tanulmányt tartalmazott. A cikkek elején magyar nyelvű absztraktokat, kulcsszavakat találhatunk, míg a cikkek végén legtöbb esetben angol nyelven is olvashatjuk

³⁶ A lapszámok elérhetőek a <https://folyoiratok.uni-nke.hu/online-egyetemi-folyoiratok/nemzetbiztonsagi-szemle/aktualis-szam>

ezeket és itt kap helyet a felhasznált irodalom jegyzék is. A szerzői ORCID-azonosítókat nem alkalmazzák, a cikkek magyar nyelven jelennek meg.³⁷ Az egyes számok végén referátumok, könyvtári közlemények és a leendő szerzőknek szóló követelményrendszer is olvasható.³⁸

Hadtörténelmi Közlemények

A „Hadtörténelmi Közlemények” (HU ISSN 0017-6540), a Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum negyedévente megjelenő tudományos folyóirata. A periodikát a Magyar Tudományos Akadémia alapította 1888-ban a magyar hadtörténetírás fejlesztésére és azóta folyamatosan megjelenik. Magyarország egyik legrégebbi társadalomtudományi orgánuma, a kezdetektől jelentős szerepet játszik a hazai (had)történetírás fejlődésében. Évi négy számban (márciusban, júniusban, szeptemberben és decemberben), több mint 1000 oldalon teszi közzé a középkortól a jelen kortörténetig ívelő magyar és a kapcsolódó egyetemes hadtörténelem kutatási eredményeit, újonnan feltárt forrásait. Alkalmanként a hadtörténelem kérdéseiről folytatott tudományos vitáknak is helyt ad, illetve évfordulókhoz kapcsolódóan tematikus számokkal jelentkezik. A folyóirat elismert a szakmai körökben, a tudományegyetemeken folyó történelemoktatásban és a szélesebb olvasóközönség körében is. A szakmai színvonal garanciája a két független bíráló és a nemzetközi szerkesztőbizottság, mely a tanulmányokat megjelentetés előtt bírálja. Elnöke a HM HIM parancsnokának tudományos helyettese, tagja között pedig amerikai, osztrák és szlovák szakemberek is helyet kapnak. A Hadtörténelmi Közlemények közép-európai régióban tapasztalható népszerűsége és keresettsége indokolja a 4 nyelvű (angol, francia, német, orosz) tartalomjegyzék és rezümé alkalmazását. A népszerűséghez minden bizonnyal hozzájárul az angol, német, francia és szláv nyelvű hadtörténeti szakirodalomról készült szemlék és az évenként összeállított magyar hadtörténeti szakbibliográfia közreadása is. A Magyar Tudományos Művek Tárába összesen 1133 cikk került feltöltésre. A Magyar Tudományos Akadémia minősítése szerint „A” kategóriás, lektorált, tudományos kiadvány, mely közlési szabályzatát rendszeresen megjelenteti. 2018-ban 4 szám és egy különszám jelent meg összesen 1307 oldal terjedelemben. 103 szerző 97 tanulmányt tett közzé, melyből 17 idegen nyelven íródott. A kiadvány a szerzői ORCID-azonosítókat, absztraktot és kulcsszavakat nem alkalmaz. A számokban rendre

³⁷A lapszámok elérhetők: http://real-j.mtak.hu/11409/1/honvedorvos_2016_1-2_internetre.pdf A kiadvány számait az MTA Könyvtár és Információs Központ REAL-J adatbázisa digitalizálva őrzi.

³⁸A honvédorvos című lap közleményei Elérhető: <http://www.honvedkorhaz.hu/cikk/503>, letöltve: 2019.02.05.

megjelenik válogatott hadtörténelmi bibliográfia, név és tárgymutató. Különszáma 2018-ban: Közlemények a Hadtörténelmi Intézet és Múzeum fennállásának 100. évfordulóján.³⁹

Acta Musei Militaris in Hungaria

„A Hadtörténelmi Múzeum Értesítője” (ISSN 0238–4442) a Honvédelmi Minisztérium Hadtörténelmi Intézet és Múzeum kiadásában, a Nemzeti Kulturális Alapprogram és a Hadimúzeum Alapítvány folyamatos támogatásával jelenik meg évente egyszer. 1971–2018 között 17 kötet és egy különszám jelent meg. A Magyar Tudományos Művek Tárába összesen 57 cikk került feltöltésre. A nyolc tagú szerkesztőbizottság tagjai állandó és változó fejezetek között osztják fel a tanulmányokat. Az „Értekezések, tanulmányok” rovat vegyesen tartalmaz a magyar hadtörténelem tárgyköréből írásokat. A „Gyűjteményi- és műhelymunka” című részben a Hadtörténelmi Múzeum gyűjteményeiből összeállított válogatást közölnek. A „Kiállítások” fejezet az elmúlt időszakban megrendezett kiállítások eredményeiről tájékoztat. A tanulmányokat angol és német nyelvű recenziók zárják. A legutóbbi kötet 2018-ban jelent meg, 448 oldalon 19 írást tartalmazott.⁴⁰

Hadtudomány

A Magyar Hadtudományi Társaság által 1990-ben alapított „Hadtudomány” című (ISSN 1588-0605) lap ma is (ISSN 1215-4121) nyomtatott kiadású folyóirat. 2013 márciusától a Társaság és a Magyar Tudományos Akadémia Hadtudományi Bizottságának (MTA HB) közös kiadványaként negyedévente nyomtatott formában, illetve folyamatosan frissülő on-line lapszámként megjelenő nyílt terjesztésű periodika. Szerkesztését az alapító szervezetek által delegált tagokból álló 11 tagú szerkesztőbizottság végzi. A Magyar Tudományos Művek Tárába összesen 119 cikk került feltöltésre. A Magyar Tudományos Akadémia minősítése szerint „A” kategóriás, lektorált, tudományos kiadvány. A folyóirat magyar nyelven, a lapszámok végén angol tartalmi kivonattal (Abstract), és kulcsszavakkal jelenik meg. A folyóirat – a védelmi szektor sajtójával együttműködve a hadtudomány és katonai műszaki tudományok területén működő elméleti jellegű kiadvány. Átfogja a hadtudomány minden területét és a közszolgálatban a honvédelemhez kapcsolódó rendszertudomány és közigazgatás tudomány területét is. A folyóirat célja bemutatni a Társaság és az MTA HB elméleti és

³⁹ A lapszámok elérhetők <http://www.militaria.hu/hadtorteneti-intezet-es-muzeum/hadtortenelmi-kozlemenyek>

⁴⁰ A kötetek elérhetők: <http://www.militaria.hu/hadtorteneti-intezet-es-muzeum/palyazatok/hadtorteneti-muzeum-ertesitoje>

gyakorlati munkájának eredményeit, tudományos tevékenységét. A nyomtatott és az elektronikus kiadás rovatai: Biztonságpolitika, Hadügy, Hadijog, Haditechnika, Humánpolitikai szaktevékenységek, Katonai műveletek, Nemzetbiztonsági szaktevékenységek, Rendvédelem és katasztrófavédelem, Védelemgazdaság és logisztika, Fórum. A Védelemgazdaság és logisztika rovat témái között szerepel: az ország védelmi felkészítése; gazdasági és védelmi potenciál, katonai javítási, szállítási, raktározási kapacitások; védelmi-infrastruktúra; katonai egészségügy. A folyóirat lehetőséget ad a hadtudományt gazdagítani szándékozó, szakmailag megalapozott írásoknak. Az alapítás óta eltelt időben megjelent huszonkét teljes évfolyamban mintegy 1500 tanulmány jelent meg 80 kötetben. 2007-óta a folyóirat cikkeinek összefoglalója angolul is megjelenik. Az elektronikus lapszámok cikkeinek tartalmi kivonata a tárgyévi utolsó vagy a következő évi első nyomtatott lapszámban megtalálhatóak. Szerzői ORCID-azonosítókat nem alkalmaznak. Az 1990–2001 között megjelent lapszámok repertórium a 2001/1. számban, míg a 2002–2010 közöttieké a 2010/3. számban található meg. 2018-ban 4 nyomtatott és egy elektronikus szám jelent meg, összesen 744 oldal terjedelemben, mely 66 szerzőtől 59 cikket közölt.⁴¹

Hadtudományi Tájékoztató

A „Hadtudományi Tájékoztató” (ISSN 1419-7758) a Honvédelmi Minisztérium tudományos kiadványa volt, amely 1992-2005 között jelent meg rendszertelenül, tematikus számokkal. A Magyar Tudományos Művek Tárába összesen 119 cikk került feltöltésre. A Magyar Tudományos Akadémia minősítése szerint „C” kategóriás, lektorált, tudományos kiadvány. 2004-ben 2 szám jelent meg, mely 19 cikket 298 oldalon közölt. Témája a 2003. évi tudomány napi rendezvénysorozat eseményeinek feldolgozása volt az alábbi témákban: Merre tovább hadtudomány? – Kihívások a 21. század elején; Az új évezred magyar hadserege: az önkéntes-hivatásos hadsereg. Az utolsó megjelenés 2005-ben történt, az egyetlen szám 150 oldalon 14 cikket közölt a „Haderő-átalakítás 2004 pályázat” munkáiból.⁴²

Kard és Toll

A „Kard és Toll” (ISSN 1587-558X) válogatást adott a hadtudomány doktoranduszainak tanulmányaiból. A kiadvány a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem doktoranduszainak a

⁴¹ A lapszámok elérhetőek: http://mhtt.eu/?page=ht_archiv

⁴² Korlátozottan elérhető: <http://archiv.uni-nke.hu/x/konyvtar/magyar-hadtudomanyi-folyoiratok-tartalomjegyzekai/hadtudomanyi-tajekoztato>

témavezetőik által lektorált írásait adta közre 2000-2007 között. A Honvédelmi Minisztérium Humánpolitikai Főosztály által kiadott, rendszertelen megjelenésű lap összesen 15 számban került nyomtatásra. 2007-es utolsó száma 180 oldalon 19 tanulmányt közölt. A Magyar Tudományos Művek Tárába összesen 99 cikk került feltöltésre. A kiadványt a Magyar Tudományos Akadémia nem minősítette.⁴³

Hadtudomány és a XXI. század

A „Hadtudomány és a XXI. század” (ISSN 2498-5228) a Doktoranduszok Országos Szövetsége, Hadtudományi Osztálya által évente megjelentetett kiadvány, 2017-ben 177 oldalon 12 szerzőtől, 2018-ban 311 oldalon 21 szerzőtől közölt tanulmányt. Nem alkalmaz szerzői ORCID-azonosítókat, a magyar-, vagy idegen nyelvű absztraktok és kulcsszavak alkalmazása szabadon választható. A Magyar Tudományos Művek Tárába összesen 4 cikk került feltöltésre. A kiadványt a Magyar Tudományos Akadémia nem minősítette.

Költségvetés, Pénzügy, Számvitel

A Pénzügyi és Számviteli Szolgálat saját, önálló lapja „Költségvetés Pénzügy Számvitel” (HU ISSN 1789-3062) címmel jelent meg, mint szakmai tájékoztató kiadvány. Kiadvány célja kezdetektől az elméleti és gyakorlati szakmai problémák elemzése, a pénzügyi és számviteli szakterület fejlesztésének elősegítése volt. Fentiekén túl a védelmi tervezéssel, gazdálkodással, vagyonfelügyelettel, pénzügyi szakemberképzéssel foglalkozó kérdésekről szóló írásokat is megjelentettek. A periodika nem tekinthető tisztán tudományos sajtóterméknek, hiszen a tudományos-kutatói tevékenységgel kapcsolatos tapasztalatokon túl a különféle szakmai rendezvényekkel, gyakorlatokkal, konferenciákkal, tanfolyamokkal kapcsolatos beszámolóknak is helyet adnak. (Lontai, Földes, 2013) A tudományos eredmények publikálására hagyományosan a 2000-óta évente két számmal jelentkező, nyomtatott „Költségvetés, Pénzügy, Számvitel” című periodika, mint a Honvédelmi Minisztérium Védelemgazdasági Hivatal tudományos-szakmai kiadványa szolgál. A lapban a pénzügyi és számviteli szakterület elméleti és gyakorlati kérdései, gazdasági jellegű problémák lehetséges megoldásai, a szakterület fejlődésének elősegítését célzó tudományos igényű cikkek kerülnek megjelentetésre. A Magyar Tudományos Művek Tárába összesen 17 cikk került feltöltésre. A

⁴³A kiadvány elérhető: <http://archiv.uni-nke.hu/x/konyvtar/magyar-hadtudomanyi-folyoiratok-tartalomjegyzekai/kard-es-toll>

80-100 színes oldalon 8-10 cikket tartalmazó kiadványt a Magyar Tudományos Akadémia nem minősítette.

Mérleg

A „Mérleg” első száma 2001. évben jelent meg alkalmi kiadványként, majd ezt követően évente, a Katonai Pénzügy Napja (november 16.) alkalmából jelenik meg. A Honvédelmi Minisztérium Védelemgazdasági Hivatal kiadványa, egyfajta cikkgyűjtemény, mintegy az év mérlegeként közel 40 színes oldalon, rövid szakmai és közérdekű tájékoztatást ad a szervezeti- és a vezetői változásokról, a szolgálatot érintő főbb eseményekről és a jövőbeni szakmai feladatokról.

Hírvillám

A „Hírvillám” (HU ISSN 2061-9499) a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Híradó Tanszék évente két alkalommal megjelenő tudományos időszaki kiadványa. Alcíme: Signal Badge Professional Journal of the Signal Department at the National University of Public Service. Az első évfolyam 1. száma 2010. decemberében jelent meg, 35 cikket tartalmazott 350 oldal terjedelemben. Ekkor még szerkesztőbizottsága 20 tagból állt, a magazin rovatstruktúrával rendelkezett, cikkei elején angol nyelvű absztrakt és kulcsszavak álltak. 2012-óta, a 3. évfolyam 1. számtól a magazint 12 fős szerkesztőbizottság szerkeszti, melyben nincs külföldi személy. A számonként 130-190 oldalon megjelenő 8-15 cikk magyar nyelvű absztraktot és kulcsszavakat tartalmaz, a cikkek végén irodalomjegyzék is olvasható, viszont nem alkalmaz idegen nyelvű összefoglalást és szerzői ORCID azonosítót. A magyar és alkalmanként angol nyelvű cikkeket közlő kiadványt a Magyar Tudományos Akadémia nem minősítette. A Magyar Tudományos Művek Tárába összesen 112 cikk került feltöltésre.⁴⁴

Határrendészeti Tanulmányok

„Határőrségi Tanulmányok” címmel jelent meg a Határőrség Országos Parancsnoksága Szervezési Főigazgatóság kiadásában a kezdetleges eszközökkel előállított, 100 oldalas, A4-es formátumú szaklap, melyet csak 54 példányban sokszorosítottak. 1995-ben 5 szám jelent meg,

⁴⁴ A lap 10 példányban kerül kinyomtatásra, illetve elektronikusan olvasható a www.puskashirbaje.hu, illetve az NKE Híradó Tanszék comconf.hu honlapján.

de a normál számok és a különszámok megjelenése meglehetősen rendezetlenséget mutatnak. A szervezeti változásokat követve a kiadvány a BM Határőrség Tudományos Bizottsága kiadásában, „Határőrségi Tudományos Közlemények” néven jelent meg évi 1-3 számban, ugyancsak kezdetlegesen technikai kivitelben. A 2004-óta megjelenő „Határrendészeti Tanulmányok” már tudományos igényű, szakmai kiadvány, mely 2007-ig a Határőrség Tudományos Tanácsa, majd a Rendőrség Tudományos, Technológiai és Innovációs Tanács Határrendészeti Munkacsoport, utóbb pedig a Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozatának kiadásában jelenik meg, 2009-től csak online formában. A „Határrendészeti Tanulmányok” (HU ISSN 1786-2345) szerkesztőbizottsága nyolc tagú, egy állandó lektort alkalmaz. A megjelenő tanulmányokban absztraktokat, kulcsszavakat nem találhatunk. Szerzői ORCID-azonosítókat és rovatstruktúrát sem alkalmaznak, de a cikkek végén felhasznált irodalom jegyzék áll. A 2018-ban megjelent 3 szám 274 oldalon 14 tanulmányt adott közre. A cikkek magyar nyelven jelennek meg. A Magyar Tudományos Művek Tárába összesen 110 cikk került feltöltésre. A kiadvány a Magyar Tudományos Akadémia minősítése szerint: „D” kategóriás.

Polgári Védelmi Szemle

1935-ben alakult meg a „Magyar Légoltalom” című lap, mely 1964-ben „Magyar Polgári Védelemmé” alakult át, melyet 2000-óta a Katasztrófavédelmi Főigazgatóság működtetett. A honvédelmi feladatokban a Honvédség és a Katasztrófavédelem együtt tevékenykedik. Erre utal a „légvédelem” gyűjtőfogalma is, mely a hadsereget védelmező katonai és honi légvédelemre (aktív légvédelem), valamint az élet és vagyonbiztonság oltalmazására szorítkozó védekezésre (passzív légvédelem, légoltalom) tagozódik. A Magyar Polgári Védelmi Szövetség és a Magyar Hadtudományi Társaság Polgári Védelmi Tagozat „Polgári Védelmi Szemle” című kiadványa 2005 és 2011 között jelent meg folyóirat formájában, mely az azonos című 1964-1965 és 1996-1999 között kiadott szaklap jogutódja volt. A „Polgári Védelmi Szemle” (ISSN 1788-2168) szerkesztőbizottsága 11 tagú, melyben külföldi személy nem kapott helyet. A megjelenés utolsó éveiben már csak 1-2 szám jelent meg, majd egy külföldről finanszírozott nemzetközi projekt keretében 2016-ban egy azonos című „Gyakorlati kézikönyv” zárta a kiadványok sorát. A Magyar Tudományos Művek Tárába összesen 50 cikk került feltöltésre. A Magyar Tudományos Akadémia minősítése szerint „C” kategóriás, lektorált, tudományos kiadvány volt. 2011-ben 1 szám jelent meg összesen 200 oldal terjedelemben, benne 15 szerző 11 tanulmányt tett közzé magyar nyelven. A kiadvány rovatszerkezettel rendelkezett, szerzői

ORCID-azonosítókat, és kulcsszavakat nem alkalmazott, viszont a számok végén magyar nyelvű tartalmi kivonat és a cikkek végén irodalomjegyzék olvasható volt.⁴⁵

2. A KATONAI FOLYÓIRATOK SZEREPE A TUDOMÁNYOS TEVÉKENYSÉG TÁMOGATÁSÁBAN

2.1. Folyóiratok, mint a tudományos publikációk lehetőségei

A XVII. századig a felfedezések és egyre módszeresebbé váló kutatások eredményeinek közlése a kísérletekről szóló beszámolókra, főleg magánlevelezésre szorítkozott, bár ritkábban magánkiadású nyomtatott dokumentumok is keletkeztek. Denis de Sallo 1665-ben Franciaországban alapította az első tudományos folyóiratnak tekinthető kiadványt, mely **„Journal des Scavans”** (később Journal des Savants) címen jelent meg. A kiadás többször szünetelt, de mindig újraindult és ma is létezik, mint a bölcsészettudomány szakfolyóirata. Ebben az évben Angliában is megindult a tudományos közlemények első folyóirata. A Henry Oldenburg által szerkesztett **„Philosophical Transactions”** című periodikát a Royal Society tudós társaság támogatta, füzetei azóta is megjelennek.⁴⁶

A „Philosophical Transactions” úttörőként áll előttünk, hiszen szerkesztéspolitikája a ma is követendő alapokat rakta le. A kiadvány tartalmáért felelős testület tagjai tudósok recenzensi véleményét, javaslatait és jóváhagyását kérték a szerkesztési eljárás során. Ebből a módszerből ered a tudományos periodikumok "kapuőr" funkciója, miszerint a tanulmányt író kutató munkáját egy, vagy több más szakember is tanulmányozza és a kéziratához véleményt fűz, esetleg javaslatot tesz javításokra, módosításokra. Végül az írárok megjelentetését szerkesztőbizottság fogadja el.

A fenti két történeti példa a tudományos folyóiratok iránti korai igényről szól, melyek célja a felfedezések, kísérleti tapasztalatok és elméleti következtetések rögzítése, megismertetése az érdeklődőkkel és más kutatókkal. A kiadványok a megszerzett ismeretanyag közkinccsé tételén túl, annak meggyőző és hiteles megőrzését is szolgálták, mely célok a periodikumok alapfeladatainak tekinthetők mind a mai napig.

A tudományos eredmények elismert fórumon történő színvonalas publikálása a kutatásfinanszírozók részéről is követelmény. Mindezekért a tudományos folyóiratok szerepe

⁴⁵ A lapszámok elérhetőek: <http://www.mpvsh.hu/pv-szemle>

⁴⁶ Philosophical Transactions, digitalizált tartalom 1667-1887, The Royal Society Publishing, Elérhető: <http://rstl.royalsocietypublishing.org/content/by/year>, letöltve: 2019.01.31.

megkerülhetetlen, hiszen kommunikációs csatornát nyitnak az egyes kutatók és a tudományos társadalom, a kutatásfinanszírozók, valamint az oktatás intézményei között. A tudományos folyóiratok tehát nemcsak a kutatási eredmények rögzítését, hanem azok igazolását, a szakmai legitimációt is lehetővé teszik. A szaklapok ismertsége nemcsak szubjektív módszerekkel mérhető, hanem objektív képet adó indexelő szolgáltatások és más tudományometriai módszerekkel képzett metaindexek segítségével is. (Dudás, 2015)

A tudományos kutatók előmeneteléhez, ösztöndíjhoz jutásához elengedhetetlen, hogy rangos fórumokon mutassák fel eredményeiket, munkásságukat. A tudományos intézetek és kutatóhelyek között is éles verseny folyik a szűkös finanszírozási forrásokért, ösztöndíjakért, ezért az ismeretség és elismertség létkérdés számukra, melyet egyértelműen a publikációk minőségével és mennyiségével igazolhatnak, így a mértékadó szaklapban történő publikálás feltételezi, hogy a megjelenő írás sok hivatkozást kap majd. Sok esetben a kutatók munkásságának megítélése helyett a tanulmányt publikáló folyóirat „átlagos cikkét” értékelik. A folyóiratok értékelése tájékoztathatja a kutatókat a megbízható kútfők és források feltárásában is. (Kóczy, 2015)

2.2. Kutatóhelyek és szakfolyóirataik a Magyar Honvédségben

A Magyar Honvédségnél létrehozott tudományos kutatóhelyek⁴⁷ lehetővé teszik, hogy a sajátos szervezeti rendszer és a szigorú alá-fölérendeltségi viszony ellenére, a kutatók kifejthessék egyéni meglátásaikat, kidolgozhassák kreatív ötleteiket. A szellemi kutatóműhelyekben egészséges vita alakulhat ki egy-egy probléma, új felvetés körül, melyben a tudomány szempontjai szerinti vélemények ütközhetnek. A katonai vezetés fontosnak tartja az aktuális problémákra tudósok, kutatók által adott válaszok és javaslatok megismerését. A valóság többirányú, tudományos igényű feltárása és széleskörű megismerése elengedhetetlen a döntéshozók számára. A Honvédelmi Minisztérium (HM) felismerve a kutatóhelyek jelentőségét, a 2014. évi LXXVI. törvény (a tudományos kutatásról, fejlesztésről és innovációról) szellemében támogatja azokat.⁴⁸ A hadtudományi kutatások tehát a központi

⁴⁷ A honvédelmi miniszter 90/2011. (VIII. 4.) HM utasítása Honvédelmi Közlöny CXXXVIII. évfolyam 12. szám 2011. szeptember 1. Elérhető: <http://www.kozlonyok.hu/kozlonyok/Kozlonyok/13/PDF/2011/12.pdf>, letöltve: 2019.01.10.

⁴⁸ kutatóhely: „alap-, illetve főtevékenységként vagy ahhoz kapcsolódóan kutatás-fejlesztési tevékenységet folytató intézmény, szervezeti egység vagy vállalkozás” 2014. évi LXXVI. törvény (a tudományos kutatásról, fejlesztésről és innovációról) 3. § 16.p. Elérhető: <http://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/mk14168.pdf>, letöltve: 2019.02.04.

költségvetés finanszírozásában valósulnak meg, a „Honvédelmi fejezet” kutatóműhelyei és a Nemzeti Közzolgálati Egyetem szervezésében. Ez a központosított rendszer együttműködést teremt a helyileg és szervezetiileg szétagolt műhelyek között, biztosítja a szükséges írásbeli (publikációs) és szóbeli nyilvánosságot, valamint más tudományterületekkel való együttműködés lehetőségét. A Magyar Honvédség kutatóhelyeinek tevékenysége nem marad meg a szűk értelemben vett hadi tudományoknál, hanem kiterjed a határterületekre is, amint az az első fejezetben bemutatott folyóiratok sokszínűségéből és profiljából is kitűnik.

A tárca tudatosan törekszik az új tudományos ismeretek szakmai fórumokon, konferenciákon történő megismertetésére, a civil felsőoktatási hallgatók, a jövő szakértői előtti bemutatására. Mindezek ellenére a kutatási eredmények máig legismertebb és egyik leghatékonyabb módja a folyóiratokban történő publikálás, mely színvonalában és mennyiségében is megállja helyét. *„A magyar társadalom és tudomány számára az elért tudományos eredmények publikálására szolgáló folyóiratok nyomtatott és elektronikus lapszámaiban közölt több száz szakcikk eredményeivel méltán lehetünk elégedettek.”* (Orosz, 2015. p. 180) A nemzeti hadtudományunk is részt kér a nemzetközi kutatásokból, hogy azt a gyakorlatba áttűtetve az olyan ismeretrendszerre alakuljon, mely alkalmazhatóvá válik összhaderőnemi, többnemzeti, szövetségi, vagy koalíciós műveletek során is. A hadtudomány elsősorban gyakorlati tudomány, és mint ilyen, a harci tapasztalatokra épít. A hadtudomány kutatási eredményei törvényszerűségeként, majd követelményként épülhetnek be a katonai ismeretek rendszerébe.

Az MH tudományos kutatóhelyein gyakorlatias katonatudósok aktuális kérdésekre keresnek korszerű megoldásokat, gyűjtve a gyakorlati tapasztalatokat, és megfogalmazva a közeljövőben hasznosítható elméleteket. Mindezt hat tudományos kutatóhelyen (TKH) 14 hadtudományi részterületen végzik. A hadtudomány részterületeinek megfelelően, az MH kutatóhelyeinek is differenciált kutatási célokat kell szolgálniuk. Ahogy a különböző tudományterületek kiegészítik, támogatják egymást, úgy kell a kutatóhelyeknek is együttműködniük egymással. Ez a célkitűzés ábrázolódik előttünk, akkor is, ha tekintetbe vesszük, hogy bár némely tudományos kutatóhely rendelkezik saját folyóirattal, a legtöbb szakember szívesen publikál más folyóiratok hasábjain is.

A HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum (HM HIM) a hadtudomány hadtörténelmi területén végez kutatásokat. A gyűjtött dokumentumok, térképek, fegyverek, járművek, ruhák és egyéb felszerelési tárgyak feldolgozása és tudományos igényű bemutatása képezi az intézmény fő tevékenységét. Mint a hadtudományi kutatás patinás fellegvára, mind

infrastrukturális, mind szakmai szempontból kimagasló színvonalú összetett intézmény, közgyűjtemény-együttes, ahol megtalálható a Hadtörténelmi Levéltár, a Hadtörténelmi Térképtár, a Hadtörténelmi Múzeum és a Hadtörténelmi Könyvtár. Tehát olyan tudományos kutatóhely, ahol a magyar hadtörténelem kutatásához elengedhetetlen források egy helyen elérhetőek. Termékenységét dicsérik az állandó kiállítások, számos időszaki- és vándorkiállítás, tudományos előadás, több száz folyóiratcikk, és önálló kiadvány. Amíg a kutatóhely munkatársai 2014-ben 149 publikációt jelentettek meg, melyből 15 könyv mellett 26 folyóiratcikket is közzé tettek, addig 2018-ban 36 fő kutató 93 egyéni kutatási témában 275 publikációt tett közzé, melyből 56 folyóiratcikk-, 22 könyv és 110 könyvfejezet volt. 1971-2018 között 18 kötet (17 folyószámos kötet és egy centenáriumi különszám) jelent meg az „Acta Musei Militaris in Hungaria” - A Hadtörténelmi Múzeum Értesítője című kiadványból, melynek megjelenését a Hadimúzeum Alapítvány és a Nemzeti Kulturális Alap is támogatja. A kiadvány 2018-ban 19 tanulmányt közölt. Tudományos eredményeik közzétételére elsősorban a „Hadtörténelmi Közlemények”⁴⁹ című, a Magyar Tudományos Akadémia által „A” kategóriás besorolású folyóirat szolgál, mely immár 132 éve jelenik meg. 2018-ban két szám és egy különszám került kiadásra, összesen 52 publikációval. A periodika évente négy alkalommal jelenik meg mintegy évi 1000 oldalas terjedelemben.⁵⁰

A Katonai Nemzet-biztonsági Szolgálatnál (KNBSZ) működő kutatóhely 2012-ben jött létre a két korábbi, jogelőd szervezet bázisán. A Katonai Felderítő Hivatal és Katonai Biztonsági Hivatal összevonásával létrehozott kutatóműhely kedvező szellemi és infrastrukturális körülmények között kezdhette meg munkáját. Fő kutatási területeik a biztonságpolitika, a nemzetbiztonság és a hírszerzés egyes kérdéseinek vizsgálata.

2015 során a publikálás és kiadás feladatait elkülönítették a kutatást végző infrastruktúrától, így két új kutatóműhelyt alakítottak ki. A Nemzetbiztonsági Elméleti Kutatások Tudományos Műhelye szervezi a tudományos publikációkat, míg az Alkalmazott Kutatások Tudományos Műhelye az Akkreditált Kutató Fejlesztő Központ (AKFK) technikai bázisán működik. A Központ létrehozása a Nemzeti Biztonsági Felügyelet által akkreditált tudományos kutatóműhely kialakítását eredményezte, mely a nemzetbiztonsági és védelmi szektor speciális igényeit is kielégíti. A tudományos kutatóhely szorosan kapcsolódik a Nemzeti Közzolgálati Egyetemhez, hiszen annak Nemzetbiztonsági Intézetében folyó oktatói és kutatói tevékenységben aktív szerepet vállal. A KNBSZ tudományos kutatóhelyén

⁴⁹ A lapszámok elérhetőek: <http://www.militaria.hu/hadtorteneti-intezet-es-muzeum/hadtortenelmi-kozlemenyek>

⁵⁰ A HM HIM 2018. évi tudományos tevékenységének összefoglalója nyilvántartási szám: 1098/147.

doktorandusz hallgatók folyamatos beiskolázásával kívánják a szakmai fejlődés, a friss ötletek áramlásának folytonosságát fenntartani. A kutatók és a doktoranduszok számára saját kiadványaik biztosítanak publikációs lehetőséget. A Szolgálat kutatói két magyar nyelvű szakfolyóiratban, a „B” kategóriás „Felderítő Szemle” és a „C” kategóriás „Szakmai Szemle”⁵¹ lapjain tehetik közzé dolgozataikat. Mindkét kiadvány negyedévente jelenik meg mintegy 150-200 oldal terjedelemben. 2012-től évente két alkalommal lehetőség nyílik az angol nyelvű, National Security Review című, saját szerkesztésű, „C” kategóriás kiadványuk megjelentetésére is.⁵²

Az MH Geoinformációs Szolgálat (MH GEOSZ) kutatóállománya a katonaföldrajz, a térképészet és a katonai meteorológia tudományterületein végez kutatásokat. Kutatási programjait széleskörű civil együttműködéssel valósítják meg. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem, az Országos Meteorológiai Szolgálat, a Nemzeti Közzolgálati Egyetem és 12 más tudományos szervezettel (pl. Magyar Meteorológiai Társaság) karöltve végzik munkájukat és jelentetik meg publikációikat. Katonai szempontból kiemelkedő fontosságú a Neurális hálózatokon alapuló, a katonai repülés biztonságát növelő prognosztikai eljárások, zivatarklimatológiai elemzések vagy a szélviszonyok szélsőségeinek vizsgálata, illetve nagy jelentőségű a térképészeti és hadszíntéri leíró tanulmányok kidolgozása is.

A kutatóhely fontos szerepet vállal a Magyar Tudományos Akadémia, a Magyar Meteorológiai Társaság és a Magyar Hadtudományi Társaság tevékenységében is. Mivel a kutatóhely önálló szakfolyóirattal nem rendelkezik, így más intézmények folyóirataiban, például: a „Hadtudományi Szemle”, a „Repüléstudományi Közlemények”, vagy az Országos Meteorológiai Szolgálat "Időjárás" című, angol nyelvű, referált cikkeket közlő tudományos folyóiratában, illetve az OMSZ és a Magyar Meteorológiai Társaság szakmai tájékoztató lapjának, a „Légkör” hasábjain teszik közzé tanulmányaikat.⁵³

Az MH Egészségügyi Központ Védelem-egészségügyi Laboratóriumi Intézete (VELI) a korábban nemzetközi kutatóhelynek minősített Speciális Katonaorvosi és ABV Védelmi Intézet és a Honvéd Kőjál összevonásával 2014 júniusában alakult meg. Az

⁵¹ A lapszámok elérhetőek: <http://knbsz.gov.hu/hu/publikaciok.html>

⁵² A lap címe 2014-ig Tradecraft Review volt.

⁵³ Példák elérhetőek: http://www.repulestudomany.hu/kulonszamok/2011_cikkek/Peline_Nemeth-Csilla_Radics_Kornelia_Bartholy_Judit.pdf, letöltve: 2019.01.20.

<https://www.met.hu/ismeret-tar/kiadvanyok/legkor/index.php?id=212>, letöltve: 2019.01.20.

„Időjárás” Quarterly Journal of the Hungarian Meteorological Service Vol. 120, No. 1, January – March, 2016, pp. 53–71. https://www.researchgate.net/publication/300031695_Analysis_of_climate_change_influences_on_the_wind_characteristics_in_Hungary, letöltve: 2019.01.20.

Intézetet Katonai Kórélettani, Toxikológiai és Környezetanalitikai, valamint Katonai Mikrobiológiai és Környezet-egészségügyi Osztályra tagolódik, hét laboratóriummal és Tudományos Könyvtárral is rendelkezik. A VELI fontos kutatási területei az ionizáló sugárzás, valamint a toxikus kémiai és biológiai anyagok vizsgálata. A kutatók oktatási feladatokat is vállalnak a Semmelweis Egyetem Biofizikai és Sugárbiológiai Intézetében.

A „Gyógyászat” című orvosi folyóirat 1888-tól mellékleteként jelentette meg a „Honvédorvos” című szaklapot. A nagy múltú tudományos periodika 2016-ig az MH Egészségügyi Szolgálat, a NATO Katona Egészségügyi Kiválósági Központ és a Magyar Katonai Katasztrófa Orvostani Társaság közös kiadásában jelent meg. A „Honvédorvos” című „C” kategóriás szakfolyóirat szerkesztését és kiadását az MH Egészségügyi Központ VELI végzi.⁵⁴

Az MH Összhaderőnemi Parancsnokság (MH ÖHP) kutatóhelyéről a Magyar Honvédség Parancsnokságának létrejöttét, tehát Honvéd Vezérkar és az MH ÖHP integrációját megelőző időszakról elmondható, hogy kutatási területe a hadtudomány minden ágára kiterjedt. Az évek során a kutatóhely egyre növelte a publikációk színvonalát és fokozta együttműködését az oktatási intézményekkel. Megújították korábbi gyümölcsöző kapcsolatukat a veszprémi Pannon Egyetemmel és kiszélesítették kooperációs kapcsolataikat a Nemzeti Közszerződési Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Karával is. Saját kiadású, tudományos periodikájuk az évente kétszer megjelenő, „B” kategóriás „Seregszemle” című folyóirat volt, melyben évente százas nagyságrendben jelentettek meg publikációkat a katonai vezetés, haderőszervezés, katonai műszaki tudományok, a kiképzés, felkészítés, hadkiegészítés, a hadtörténelem és a logisztika tárgyköreiben.⁵⁵

A Honvéd Vezérkar Tudományos Kutatóhelyét (HVK TKH) a Honvéd Vezérkarfőnök 2014-ben hozta létre az MH Kiképzési és Doktrinális Központ kutatói potenciáljára építve. A HVK TKH nemcsak saját, kiterjedt kutatási területeivel foglalkozik (hadművészet, katonai vezetés, haderőszervezés, kiképzés és felkészítés, hadkiegészítés, logisztika), hanem összefogja a Magyar Honvédség szervezeteiben folyó tudományos tevékenységet és megteremti azok működési feltételeit is. A kutatóhely együttműködik többek között a Nemzeti Közszerződési Egyetem Doktori Iskoláival és az ELTE Konfucius Intézettel is. A kutatók munkáját 30 000

⁵⁴ A lapszámok részben elérhetőek: <http://www.honvedkorhaz.hu/cikk/503> és a <http://archiv.uni-nke.hu/x/konyvtar/magyar-hadtudomanyi-folyoiratok-tartalomjegyzekai/honvedorvos>

⁵⁵ A lapszámok elérhetőek: https://honvedelem.hu/kiadvany/sereg_szemle

kötetes tudományos szakkönyvtár támogatja, melyet egyben civil oktatási intézmények és kutatóintézetek is használhatják. A tudományos munkatársak oktatói, vendégelőadói tevékenységet is kifejtene. A Honvéd Vezérkar saját tudományos folyóirata a „Honvédségi Szemle”, melynek szerkesztésében a kutatóhely is részt vesz. Tudományos Akadémiától a legmagasabb, „A” kategóriás besorolást megszerző kiadvány publikációs lehetőséget biztosít a honvédségi ösztöndíjasok számára is. A tudományos kutatóhely szerkeszti a 2015-től, évi kétszer megjelenő angol nyelvű „Defence Review” számait is. Az Arcanum Kiadó az 1952-2013 között megjelent „Honvédségi Szemle” kiadásokat digitalizálva, DVD formában is megjelentette. A kutatóhely célja, hozzájárulni a Magyar Honvédségnél folyó tudományos tevékenység megújításához⁵⁶.

Honvédelmi Minisztérium Védelemgazdasági Hivatal tudományos-szakmai kiadványa a „Költségvetés, Pénzügy, Számvitel”, melyet közjogi szervezetszabályozó eszközben⁵⁷ kutatóhelyként meghatározott szervezetek (a HM Fegyverzeti és Hadbiztosi Hivatal és a HM Közgazdasági és Pénzügyi Hivatal) jogutódjaként jelentet meg.

A Hivatal Tudományos Tanácsa koordinálja a kutatómunkát, a szakmai tapasztalatok feldolgozását és közzétételét. Fő kutatási irányai a védelmi gazdálkodás és a pénzügyi gazdálkodás időszerű kérdései. A Hivatal évek óta jelentős szerepet vállal a Nemzeti Közszerológiai Egyetem pénzügyi szakmai képzésének elősegítésében. A Tudományos Tanács óraadók biztosításával, a szakirányon tanulók mentorálásával, a szakdolgozat témák karbantartásával és konzulensi feladatok ellátásával, valamint az államvizsga bizottságokban történő részvétellel támogatja az oktatás ügyét.

A tudományos eredmények publikálására az 2000-óta évente két számmal jelentkező, nyomtatott „Költségvetés, Pénzügy, Számvitel” című periodikában valósul meg. A Hivatal tudományos tevékenységét szakmai könyvtár is segíti. (Költségvetés, Pénzügy, Számvitel, 2013. VIII. 4.)

⁵⁶ A lapszámok elérhetőek: <https://adtplus.arcanum.hu/hu/collection/HonvedsegiSzemle/?decade=2010> és https://honvedelem.hu/kiadvanyok/honvedsegi_szemle

⁵⁷ A honvédelmi miniszter 90/2011. (VIII. 4.) HM utasítása Honvédelmi Közlöny CXXXVIII. évfolyam 12. szám 2011. szeptember 1. Elérhető: <http://www.kozlonyok.hu/kozlonyok/Kozlonyok/13/PDF/2011/12.pdf>, letöltve: 2019.01.10.

2.3. Következtetések

A honvédségi tudományos kutatásoknak a Magyar Honvédség szükségleteire kell irányulniuk, melyek elősegítik a jogszabályokban előírt feladatok teljesülését. Elengedhetetlen olyan kutatási irányok megfogalmazása, melyek a felsőoktatásban is alkalmazhatók. A kutatóhelyek fontos küldetése továbbá, hogy a tudományos fokozattal rendelkezők kutatási eredményeik publikálásával hozzájáruljanak a hadtudomány fejlődéséhez. Ezért biztosítani kell számukra a megfelelő tudományos infrastruktúrát, publikálási lehetőséget, sőt annak feltételeit is, hogy részt vehessenek a nemzetközi tudományos életben. Ennek egyik fontos eszköze lehet a szakkönyvtárak mellett a nemzetközileg is „látható”, tehát tudományometriai módszerekkel mérhető folyóiratok működtetése.

Megállapítható, hogy a különböző szervezeti struktúrában, eltérő önállósággal és más-más erőforrásokból működő honvédségi tudományos kutatóhelyek jelentős szellemi eredményt mutatnak fel a különféle hadtudományi ágazatokban. A források szűkössége komoly hatást gyakorol a kutatómunka lehetőségeire és így minőségére is. Egy tudományos szakkönyvtár birtoklása és egy korszerű, jól működtetett szakfolyóirat nyújtotta publikációs lehetőségek nagyban megalapozzák a kutatóhelyek tevékenységét és hozzájárulnak a más katonai, vagy civil intézményekkel kötött együttműködési megállapodások sikeréhez. (Orosz, 2015. pp. 178-191.)

2.4 A Nemzeti Közzolgálati Egyetem (NKE), Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar (HHK), Katonai Logisztikai Intézet publikációs tevékenysége

A felsőoktatást alapvetően megkülönbözteti a középszintű oktatástól, hogy annak oktatói és hallgatói tudományos kutatást is folytatnak és e kutatások kimenő teljesítmény-terméke a tudományos publikáció. Az egyetemek különféle szakmai rangsorainak kialakításánál meghatározó szerepet játszik az adott intézmény munkatársainak publikációs tevékenysége, a kutatók publikációszáma, illetve hivatkozásaik száma is.

A felsőoktatási intézmények feletti nemzeti minőségbiztosítás és minőségértékelés az 1900-as évek elején az USA-ban megalakult akkreditációs bizottságokkal kezdődött. Európában 1984-ben, Magyarországon pedig 1992-93-ban jött létre az első felsőoktatási minőségértékelő szervet. Az Európai Unió tagállamainak minőségértékelő szervezeteit tömörítő European Network for Quality Assurance in Higher Education (ENQA) 2002-ben a közép-kelet-európai térségben meghatározó jelentőségű Magyar Akkreditációs Bizottságot is

felvette soraiba. A minőségbiztosító ügynökségek európai hálózata által végzett fő tevékenységek az audit és az akkreditáció mellett az értékelés és a benchmarking, azaz viszonyító értékelés. Ezek az értékelő tevékenységek az egész intézményre, de egyes tudományágakra, szakokra, tantárgyakra is elvégezhetőek. Az értékelés alapjául szolgálnak az intézmény, szak stb. célkitűzése mellett bizonyos teljesítménymutatók meghatározása is.

A felsőoktatási intézmények között zajló versengés eredményeként alakult ki, hogy különböző médiatermékek, újságok, weblapok, de akár tudományos intézetek is egyetemeket összehasonlító rangsorokat dolgoznak ki és adnak közre. A rangsor összeállításánál figyelembe veszik a hallgatói véleményeket, különböző felmérések eredményeit, de az objektivitás érdekében leginkább a folyó kutatások kiválósági mutatóit. Hazai vonatkozásban a „Heti Válasz”, a „Heti Világgazdaság” (HVG) és a „Népszabadság” című lapok tettek közzé egyetemi rangsorokat. Világviszonylatban a legjelentősebb értékeléseket az Academic Ranking of World Universities (Világ egyetemeinek akadémiai rangsora), a QS World University Rankings (QS világ egyetemeinek rangsora), a SCImago Institutions Rankings (SCImago intézményi sorrend) adják. A sorrendet elsősorban a tudományos teljesítményindexek és az idézettségi mutatók alapján alakítják ki. A QS-rangsor esetében az akadémiai teljesítmény 40%-ban, a szak/hallgatói arányszám 20%-ban, a szakonkénti idézettségek száma szintén 20 %-ban, míg a fejezetek véleménye és a külföldi diákok és oktatók részaránya 10-10%-ban befolyásolja a kialakult rangsort.

Úgy a nemzeti, mind a nemzetközi rangsorolási technikákban leggyakrabban alkalmazott mérőszám a szakonkénti idézettség, mely a publikált tudományos eredmények elismerésének fokmérője. Értéke, a Scopus adatbázisból vett információk alapján, egy öt éves periódus alatt keletkezett idézések számát osztják az egyetemen tevékenykedő akadémikusok számával. 2009-től a megváltozott értékelési szempontok között hangsúlyt kapott az öt éves periódus alatt publikált tudományos tanulmányok száma is. (Turcsányi, 2014)

Az egyetemek működése során, szakalapításkor, a doktori iskolák működtetésekor, illetve az akkreditációs folyamatban döntő fontosságú mutató az, hogy az oktatói állomány mekkora hányada rendelkezik PhD, DSc tudományos fokozattal, illetve habilitációval. Ezeknek a tudományos fokozatoknak a megszerzése is publikációs tevékenységhez kötött. A Nemzeti Közszolgálati Egyetem, annak összetett, közszolgálati jellege miatt nem tekinthető közvetlenül honvédségi kutatóhelynek, bár a Hadtudományi és Honvédtisztképző Karon folyó hadtudományi kutatásokat a Magyar Honvédség érdekében végzik. A kar nyomtatott és elektronikus kiadványai meghatározó szerepet töltenek be a hazai hadtudományos publikációk sorában.

Az egyetem a közszolgálat minőségének javítása érdekében tudásközponttá kíván válni, ahol a tudományos rektorhelyettes irányítása mellett a doktori iskolák, a kutatóműhelyek, valamint az Egyetemi Tudományos Tanács a kutatási-fejlesztési- és innovációs stratégiája szellemében tevékenykednek. 2012-2015 közötti időszakban az egyetem oktatói 12 734 tudományos művet adtak közre, amelyekre 18 281 független hivatkozás történt. Az egyetem oktatói és kutatói elsősorban az egyetem saját kiadványaiban publikálnak, az idegen nyelvű publikációk aránya 23% volt. Az NKE három „A”, hat „B”, egy „C”, és egy „D” besorolású folyóiratot jelentet meg. A vizsgált időszakban örvendetesen nőtt a külföldön, idegen nyelven megjelent publikációk száma.

A 2017/18-as tanévben bár a kutatók és doktoranduszok publikációs teljesítménye megfelelőnek mondható, és a tudományos kutatási eredmények meg is jelennek az oktatási és tananyagokban, az idegen-nyelvű publikációk aránya egyetemi szinten csupán 1:4. A Hadtudományi és Honvédtisztképző karon ez az arány 1:4,5. A tudományos kutatás fontosságának felismerését jelzi, hogy az egyetem (NKE) által szerkesztett folyóiratok majdnem felét ezen a karon, ill. jogelődeinél alapították és az online egyetemi folyóiratok közül is négy folyóirat gondozója a kar.⁵⁸

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar oktatói, kutatói, doktoranduszai és hallgatói számára nem áll rendelkezésre szakterületi alapú (Impaktfaktoros, illetve SCImago mutatókat (mérőszámokat) generálni képes) Q1 – Q4 besorolási rendben működő szakfolyóirat. A hadtudomány területén egyetemi kiadású periodikáknál továbbra is a hivatkozás-számhoz nem kötődő A-B-C-D besorolási kategóriák kerülnek alkalmazásra. Az egyetemi kiadású hadtudományi folyóiratoknál jelenleg zajlik az Open Journal System szerkesztőségi software bevezetése, mely várhatóan sokat javít majd a helyzeten.

A Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar saját kiadványai: a „Hadmérnök”, a „Hadtudományi Szemle”, a „Társadalom és Honvédelem”, valamint az „Academic & Applied Research in Military Science” (AARMS) folyóiratok. A HHK Katonai Logisztikai Intézet saját szaklappal nem rendelkezik, a katonai logisztikai és műszaki tudományterület ilyen irányú ambíciókkal rendelkező kutatói a HHK fenti lapjaiban, az Óbudai Egyetem, vagy külföldi intézmények folyóiratai irányába tehetnek kísérletet publikáció leadására. A HHK Katonai Repülő Intézet kiadásában jelenik meg a „Repüléstudományi Közlemények” és a „Repüléstudományi Szemelvények” című kiadvány. A HHK Katonai Üzemeltetési Intézet

⁵⁸NKE akkreditációs jelentés a MAB 2017/3/VI számú határozatának melléklete Elérhető: http://www.mab.hu/web/images/tir/jelentesek/NKE_170331_jelentesH.pdf, letöltve: 2019.02.10.

kiadványa a „Bolyai Szemle”, míg a HHK Katonai Vezetőképző Intézet Művelési Támogató Tanszék, Műszaki Szakcsoport és a Magyar Hadtudományi Társaság közös kiadványa a „Műszaki Katonai Közlöny”. Meg kell még említeni az NKE Nemzetbiztonsági Intézetének szakmai gondozásában előkészített kiadványt, a „Nemzetbiztonsági Szemlét” is.

A Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar **Katonai Logisztikai Intézet** munkatársai és hallgatói 2017-ben 24 publikációt jelentettek meg, melyből 9 nem katonai szaklapban, vagy könyvként jelent meg. A katonai szakfolyóiratok közül a „Hadmérnök” című periodikában 5, a „Hadtudományi Szemlében” 5, a „Bolyai Szemlében” 2, és a „Haditechnika” hasábjain 3 cikk jelent meg, a cikkek 21%-át idegen nyelven írták. A publikációkban közzétett szakanyagok 260 nyomtatott oldalt tettek ki. Nyilvános idézők összesen: 17, Független:10, Független:7, Idézett közlemények száma:27. Az Intézet meghatározó kutatási témái voltak:

- a logisztikai támogatás integrációjának szükségessége és lehetősége a különleges jogrend időszakában,
- a közszolgálati logisztika - mint integrált stratégiai védelmi potenciál,
- a közlekedéspolitika és a honvédelem kapcsolatának sajátosságai a II. világháború befejezésétől az ezredfordulóig – különös tekintettel a vasúti közlekedésre,
- a dízelmotorok feltöltése és hűtése, különös tekintettel a katonai felhasználásra tervezett konstrukciókra.

2018-ban 20 publikációt jelentettek meg, melyből 11 esetben hazai és külföldi szaklapban, vagy könyvként önálló kötetben vagy társszerzőként adták közre kutatási eredményeiket. A katonai szakfolyóiratok közül a „Hadmérnök” című periodikában 3 cikk jelent meg, a „Katonai Logisztika” lapjain 2, a „Hadtudományi Szemle”, a „Műszaki Katonai Közlöny”, a „Bolyai Szemle”, a „Hadtudomány” és a „Haditechnika” hasábjain 1-1 közlés történt. A cikkek 20%-át idegen nyelven írták. A folyóiratokban megjelent szakanyagok 250 nyomtatott oldalt tesznek ki. Nyilvános idézők összesen: 2, Független: 1, Független: 1, Idézett közlemények száma: 44.⁵⁹

Főbb kutatási területeik voltak:

- a katonai műveletek logisztikai támogatásának aspektusai,
- az ellátási lánc rövidítése a biztonságosabb anyagellátás érdekében,
- haditechnikai eszközök fejlesztésének és korszerűsítésének folyamata, és a katonai felsőoktatás részvételének lehetőségei a kutatás-fejlesztési folyamatokban,
- a katonai logisztikai alapképzés és az RSOM felkészítés lehetőségei,

⁵⁹ Elérhető: <https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=institutes&mode=browse&sel=institutes12657&paging=3;20>
letöltve: 2019.02.11.

- a logisztika és a közszolgálat kapcsolódásainak aspektusai,
- az életciklus-számvetés szerepe a logisztikai gazdálkodásban.

A „Közszolgálati Lenyomat Ludovika Kutatócsoport” 2017-es tevékenysége nyomán publikálásra került a rendőrség 2016-os karbon-lábnyoma és a reverz logisztika aspektusai, valamint a hazai logisztikai szolgáltatók karbon lábnyoma című tanulmányok.

2.5. Az egyetemen megvalósult katonai-műszaki kutatási tevékenység

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Haditechnika Tanszéke az utóbbi évtized során több projektben is együttműködött a Honvédelmi Minisztérium és a Magyar Honvédség K+F szervezeteivel. Ilyen projekt volt a HM Védelemgazdasági Hivatalával együttműködve végzett kutatás, amelyet korábbi tanszéki eredményekre alapoztak. A kutatási cél páncéllemezek védelmi képességeinek vizsgálata volt. A vizsgálatok lebonyolítására a tanszék létre hozta a Haditechnikai Kutatóműhelyt. A kutatóműhely a Szent István Egyetem Gépészmérnöki Kar Gépipari Technológiai Intézetével (SZIE GTI) sikeresen pályázott az NKE rektora által kiírt „Egyetemi Kutatóműhely támogatása” című pályázatra. A kutatás célja a lövedékekkel roncsolt páncéllemez anyagszerkezetében lejárló változások leírása volt. Az eredményeket a szerzők hazai és nemzetközi folyóiratokban is közzétették. Az újabb kutatás elvégzéséhez a HHK felkérésére bevonásra került az HM Védelemgazdasági Hivatal (HM VGH). Az együttműködéshez a Honvédelmi Minisztérium és a NKE között létrejött együttműködési megállapodás teremtett jogi alapot. A ballisztikai vizsgálatokat a HM VGH Kutatás Fejlesztési, Minőségbiztosítási és Biztonsági Beruházási Igazgatóság (KMBBI) Lőkísérleti és Vizsgáló Állomásán végezték el. A vizsgálat lebonyolításában az NKE harmadéves katonai logisztika alapszak, haditechnika specializációján tanuló honvéd tisztjelöltjei is részt vettek, amely értékes szakmai, illetve kutatási tapasztalatot jelentett számukra. A HM VGH és az NKE közös munkájának koordinálását a HM VGH KMBBI Kutatási, Fejlesztési és Tudományos Osztálya (KFTO) végezte. (A HM VGH és az NKE HHK között korábban is voltak már kapcsolódási pontok, az oktatási tevékenységéhez több alkalommal nyújtottak segítséget a KFTSZO PhD fokozattal rendelkező kutatói). A tanszék katonai logisztika alapképzési szakon tanuló hallgatói, bár nem mérnöki szakon folytatják a tanulmányaikat, a képzésük során olyan mennyiségben és minőségben kapnak műszaki ismereteket, amelyek a gyakorlati tapasztalatok alapján képessé teszik őket a kutatásokban való részvételre is.

2.6.A Doktori Iskolák publikációs tevékenységei⁶⁰

2.6.1. A Katonai Műszaki Doktori Iskola tevékenysége

A katonai műszaki tudományokról beszélhetünk, hiszen sajátos eszközrendszerével új eredményeket felmutató tudományágról van szó, mely az alkalmazó hadtudományok katonai felhasználói igényeit elégíti ki. Kutatási eredményei a védelmi szféra, és a hozzá kapcsolódó tudományterületek eszközrendszereiben öltenek testet. Így különösen a védelmi ipar, az informatika, a környezetvédelem és a környezetbiztonság, az ABV védelem és a non-prolifерáció, de a nemzetvédelem, a rendvédelem és a katasztrófavédelem, a terrorizmus elleni küzdelem, vagy a kritikus infrastruktúravédelem és a védelmi igazgatás is.

Doktori Iskola alapvető célja a védelmi szektor számára történő kutatási elit képzése, a PhD hallgatók oktatása, azaz a kutatva tanítás megvalósítása. De ugyanígy cél a katonai műszaki tudományokhoz kapcsolódó nem katonai, tehát civil intézmények számára, azaz piaci igények kielégítése érdekében történő képzés is. A Doktori iskola alapvető feladatai között szerepel: *„az iskola oktatóinak, az iskola oktatási és kutatási teljesítményének hatékony növelése, a saját új kutatási eredmények rendszeres közzététele minél rangosabb hazai és nemzetközi tudományos folyóiratokban, ill. konferenciákon, valamint nemzetközi összehasonlításban is mérhető kutatási eredmények produkálása mind az oktatók (témavezetők), mind a PhD hallgatók által. Az oktatás és a kutatás magas színvonalú, minőségi szervezése és irányítása, különös tekintettel a hatékonyság növelésére (mindenki számára hozzáférés biztosítása az információkhoz és az infrastruktúrához, ezek eredményesebb felhasználása, illetve kihasználtsága érdekében), a nyilvánosság megteremtésére (meghívott tagok, oktatók, opponensek, bírálók), valamint a tudományetika szigorú tiszteletben tartására.”* (Kende, s.a.)

2018-ban 76 publikáció jelent meg a Doktori Iskola hallgatótól, melyből 18 esetben hazai és 7 esetben külföldi szaklapban, vagy könyvként adták közre kutatási eredményeiket. A katonai szakfolyóiratok közül a „Hadmérnök” című periodikában 23 cikk jelent meg, a „Katonai Logisztika” lapjain 4, a „Műszaki Katonai Közlöny”-ben 7, a „Hadtudomány”-ban 3, a „Repüléstudományi Közlemények”-ben 3 és a „Haditechnika” hasábjain 4 közlés történt. A cikkek 16%-a idegen nyelven jelent meg. A folyóiratokban közzétett kutatási eredmények 779

⁶⁰ NKE Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Stratégia 2016-2020 Elérhető: http://archiv.uni-nke.hu/uploads/media_item/kfis-2016-2020.original.pdf, letöltve: 2019.02.10.

nyomtatott oldalt tesznek ki. Nyilvános idézők összesen: 7, Független: 2, Függő: 5, Idézett közlemények száma: 59.⁶¹

A Katonai Műszaki Doktori Iskola főbb kutatási területei:

- katonai műszaki infrastruktúra,
- a haditechnika és robotika,
- a védelmi elektronika, informatika és kommunikáció,
- a katonai környezetbiztonság,
- a katonai logisztika és védelemgazdaság,
- a biztonságtechnika,
- a katasztrófavédelem
- a légiközlekedés és repülőtechnika.

A kutatási területek kialakításánál a tagozatosság elvét figyelembe véve, a BSc, MSc, PhD képzés szakirányaira építenek.

2.6.2. A Hadtudományi Doktori Iskola tevékenységének logisztikai vonatkozásai

A Ludovika, mint a magyar hadtudomány fellegvára és műhelye teremtette meg a magyar hadtudomány szaknyelvét, melyben óriási szerepet játszott a „Ludovika Akadémia Közlönye”, mely 1918-tól „Magyar Katonai Közönyként” jelenik meg. Itt publikálhatták kezdetektől a tudományos igénnyel megírt tanulmányaikat az intézetben tanuló katonatisztek. *„A hadtudomány Magyarországon tehát több, mint amit a tőlünk nyugatabbra élő nemzetek számára jelent, a nemzeté válás folyamatának fontos eleme, Zrínyi Miklós munkássága nyomán nemzeti identitásunk része. Talán ennek köszönhető, hogy ma a hadtudománynak helye van a Magyar Tudományos Akadémián éppúgy, mint ahogy egyetemi szintű tanintézménnyel is rendelkezik. Kötelességünk tehát ennek a múltak megfelelni, és ahogy az eskünkben is szerepelt, elődeink példáin lelkesülve, egyébként is bennünk lévő elkötelezettséggel, művelni e csodálatos tudományt.”* (Padányi, s.a.)

A Hadtudományi Doktori Iskola kutatásai a biztonsági tanulmányok, a védelem társadalomtudományi kérdései, a hadtudomány általános elmélete, a hadművészet elmélete, a védelmi logisztika és védelemgazdaságtan, a nemzetbiztonság és a védelmi informatika és kommunikáció elmélete területeire terjednek ki.

⁶¹ <https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=institutes&mode=browse&sel=12646&paging=2;50> Letöltve: 2019.02.10.

A védelmi logisztika és védelemgazdaságtan tárgykörben az alábbi főbb kutatási témákat dolgozzák fel:

- a haditechnikai biztosítás feladatrendszerének a vizsgálata és annak korszerűsítési lehetőségei,
- a logisztikai támogatás elmélete és gyakorlata,
- az új típusú műveletek egészségügyi biztosításának sajátosságai a harctéri életmentő eljárások aspektusából,
- a polgári és katonai ellátási láncok biztonsági összehasonlítása
- a védelmi igazgatás különböző szintjeinek szerepe és együttműködési lehetőségei
- a honvédelmi igazgatás rendszere, továbbá a Nemzeti Válságkezelési Rendszerrel szemben támasztott követelmények

2018-ban 59 publikáció jelent meg a Doktori Iskola hallgatóitól és oktatóitól, melyből 31 esetben hazai és külföldi szaklapban adták közre kutatási eredményeiket. A katonai szakfolyóiratok közül a „Hadtudományi Szemlében” 13, a „Hadtudomány”-ban 2, a „Hadmérnök” című periodikában 3 cikk jelent meg. A „Repüléstudományi Közlemények”-ben 2, a „Honvédségi Szemlé”-ben 2, a „Felderítő Szemlé”-ben, a „Szakmai Szemlé”-ben és a „Nemzetbiztonsági Szemlé”-ben 1-1 alkalommal történt közlés. A cikkek 25%-a idegen nyelven jelent meg. A folyóiratokban közzétett szakanyagok 618 nyomtatott oldalt tesznek ki. Nyilvános idézők összesen: 1, Független: 1, Független: 0, Idézett közlemények száma:43.⁶²

2.7. A Magyar Hadtudományi Társaság és a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) Hadtudományi Bizottság publikációs tevékenysége

Magyar Hadtudományi Társaságnál és az MTA hadtudományi köztestületi tagságánál folytatott egyedi, hadtudományi kutatások elsődleges publikációs fóruma a Magyar Hadtudományi Társaság és 2013-óta a Magyar Tudományos Akadémia Hadtudományi Bizottság által közösen kiadott, negyedévente nyomtatott formában és on-line lapként is megjelenő, „A” kategóriás „Hadtudomány” című folyóirat.⁶³ A szaklap a védelmi szektor kiadványainak szerves részeként, a hadtudomány és katonai műszaki tudományok területén született publikációk kiadására hivatott. Átfogja a közszolgálat minden területét, integrálja a hadtudomány, a rendészettudomány és a közigazgatás tudomány területeit. A folyóirat

⁶² <https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=institutes&mode=browse&sel=institutes12644&paging=1;100>, letöltve: 2019.02.10.

⁶³ A folyóirat elérhető: <http://hadtudomanyibizottsag.hu/hadtudomanyi-folyoiratok/hadtudomany-cimu-folyoirat/>

elsősorban a Hadtudományi Társaság és az MTA HB munkájának eredményeit adja közre, lektorált, minősített publikációs felületként szolgálja a tudományos életet.

A **Védelemgazdasági és Logisztikai Szakosztály** a Magyar Hadtudományi Társaság 20 szakosztályának egyik legnagyobb taglétszámú szervezeti egysége, mely a Katonai Logisztikai Szakosztály és a Védelemgazdasági Szakosztály egyesülése révén jött létre. A szakosztály tagságát a védelemgazdaság és a katonai logisztika területén tevékenykedő szakemberek alkotják. A tagság egy része a Nemzeti Közszolgálat Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Katonai Logisztikai Intézet oktatói és doktoranduszai sorából kerül ki. A szakosztály tagjai rendszeresen publikálnak a hadtudományi és egyéb tudományos folyóiratokban. A Magyar Hadtudományi Társaság „Hadtudomány” című szaklapjában 2018-ban 54 publikáció jelent meg. A folyóiratban közzétett szakanyagok 712 nyomtatott oldalt tesznek ki. Nyilvános idézők összesen: 12, Független: 8, Függő: 4, Idézett közlemények száma: 84.⁶⁴

3. A KATONAI LOGISZTIKA TUDOMÁNYTERÜLET TÁMOGATÁSÁRA HIVATOTT FOLYÓIRATOK SZEREPÉNEK ÉS HELYZETÉNEK VIZSGÁLATA

3.1. Történelmi áttekintés

A logisztika eredetét VI. (Bölcs) Leó (886-911) bizánci császár, a „*Háború művészetének összefoglaló magyarázata*” című művétől szokás eredeztetni, aki megfogalmazta, hogy a logisztika dolga a hadsereg zsolddal történő ellátása, felfegyverzése és felszerelése a hadművelet érdekében. (Szenes, 1987.) A svájci származású Antoine-Henri de Jomini a napóleoni háborúk során fektette le a korszerű hadtápbiztosítás alapjait, melyet a hadművészet önálló ágának tekintett. Ő alkalmazta először a „*loger*” kifejezést a szállásmester-logisztikus szakbeosztásra. (Jomini, 1837) Minden háború egyben anyagháború is, ám igazán az első világméretű anyagháború irányította a figyelmet az anyagi ellátás kérdéseire. Thorpe 1917-ben „*Pure Logistics*” című munkájában már a háború előkészítésének tudományaként írt a logisztikáról, mint a stratégia és a taktika mellett a hadviselés harmadik pilléréről. A logisztika és a hadsereg kapcsolata nem csak hadszíntereken érhető tetten, hanem a békeidőben végzett tevékenységek során is. A két világháború között a figyelem az egyes szervezeti elemek közti anyagáramlás kérdései felé fordult. A tömegtermelés támogatására belső anyagáramlási

⁶⁴ <https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=institutes&mode=browse&sel=institutes14190>, leolva: 2019.02.10.

rendszereket dolgoztak ki, egységes szemléletben kezdtek gondolkodni és újszerű eljárásokat alkalmazni, így a stratégiai és operatív feladatok szétváltak. Új tudományterület kezdett kibontakozni az évszázadok alatt felhalmozódott tapasztalatból, mely nem csak katonai vonatkozásban volt fontos, sőt, egyre inkább a polgári életben is alkalmazni kezdték. „*A logisztika gazdaságban való alkalmazása 1955-re tehető, mely a marketinglogisztikára összpontosított. Európában a logisztika az üzemgazdaságban nyert teret 1960 körül. A logisztika elterjedését a piaci verseny egyre segítette, a piac fejlődésével az egyre nagyobb hangsúlyt kapott.*” (Halászné, 1998 pp. 15-16.)

Magyar katonai vonatkozásban Zrínyi Miklós értekezik műveiben (Az török áfium ellen való orvosság, Tábori kis tracta) először a hadsereg táborának kialakításáról. A magyar katonai logisztika történetében is meghatározó állomást jelentett az első világháború, melyet az Osztrák-Magyar Monarchia tagjaként harcolt végig. A II. világháborúban a logisztikai problémákat főleg a hadi készletek utánpótlása, a csapatszállítások kérdései jelentették, de a csapatok ellátása nem mutatott komolyabb fejlődést az elmúlt századokhoz képest. A logisztika és a kutatás-fejlesztés igazi lendületét csak a második világháborúra történő felkészülés hozta el Magyarországon. A mások világégés után a magyar haderőt szovjet mintára átformálták, mely így nemzeti jellegét elveszítette, s benne az ellátás (katonai logisztika) is a szovjet minta szerint működött. Az „anyagi- és technikai biztosítás” kifejezésünk is ebből a korszakból származik. A katonai logisztikát főcsoportfőnökség szintű szervezet vezette, mely a Magyar Néphadsereg parancsnokának közvetlen alárendeltségébe tartozott. A logisztikai funkciók vezetését a Haditechnikai-, és a Hadtáp Csoportfőnökségek végezték. Hasonlóan jelentős változást hozott a magyar haderő életében az 1999-es NATO csatlakozás is. Az elvárásoknak megfelelően, a Magyar Honvédség megkezdte a szövetség doktrínák, elvek, fogalomrendszer és ellátási kategóriák átvételét. A haderő logisztikai felső vezetése 1997-óta Logisztikai Főcsoportfőnökség elnevezéssel működött és megalakult az önálló Egészségügyi Csoportfőnökség is. 2000-től új, komplex szervezeti elem, az MH Összhaderőnemi Logisztikai és Támogató Parancsnokság felelt a logisztikai támogatásért. 2006-2007-től háttérintézményként alakult meg a katonai logisztikát új alapokra helyező HM Fejlesztési és Logisztikai Ügynökség. Ekkortól különült el a termelői és fogyasztói logisztika és átalakult a szakági biztosítás rendszere is. 2007-től a Légierő-, a Szárazföldi-, és az Összhaderőnemi Logisztikai és Támogató Parancsnokságokból megalakult a MH Összhaderőnemi Parancsnokság, mely a Híradó és Informatikai-, valamint az Egészségügyi Parancsnokságokat is integrálta. A rendelkezésre álló korlátozott források hatékony, gazdaságos és összehangolt logisztikai megoldásokat kívántak. Így hát a magyar katonai logisztikában a 2013-as esztendő

is komoly változásokat hozott. A védelemgazdasági és központi logisztikai feladatokat ellátó szervezetek átalakultak és létrejött az MH Logisztikai Központ. (Bodoróczki, 2014 pp. 75-85.) A vázolt folyamat szinte valamennyi állomása nyomon követhető a „**Katonai Logisztika**” című szakfolyóirat kiadásának és fenntartásának történetében is.

3.2. Katonai Logisztika

A „Katonai Logisztika” című szaklap 1993-ban - Anyagi-Technikai Biztosítás alcímmel - az MH Anyagi-Technikai Főcsoportfőnökség negyedévente megjelenő, nyilvántartási számmal ellátott, belső kiadványaként indult. A folyóirat jogelődjének a „Hadtápbiztosítás” című lap tekinthető. A Szerkesztő Bizottság elnöke beköszöntőjében az évente négy számban, 12-15 ív terjedelemben, 270 példányban megjelentetett kiadvány céljának az alábbiakat jelölte meg: *„...cikkek segítségével folyamatosan biztosítsa az anyagi-technikai szolgálat elméleti és gyakorlati kérdéseinek egységes értelmezését az integrációs folyamatok tovább fejlesztésének lehetőségét”.* (Dobó, 1993 p. 3.)

A szakfolyóirat sorsa fennállásától fogva meglehetősen mostoha volt. Az alábbi kronológiai bemutatás szemlélteti, milyen gyakran változott a lap tulajdonosa, a kiadó, és a szerkesztőség székhelye. 1993-tól a periodika kiadója az MH Hadtáp Szolgáltató Központ (MH HSZK) volt. Az 5. évfolyam 3. számától (1997.) bár az MH HSZK adta ki az MH Anyagi-Technikai Főcsoportfőnökség lapjaként, mégis az MH 1. Logisztikai Támogató Dandártól (MH 1. LTD) kapott nyilvántartási számot. Az 5. évfolyam 4. számától (1997.) viszont az MH Logisztikai Főigazgatóság kiadványaként, az MH 1. LTD kiadásában és nyilvántartási számával jelent meg 280 példányban. 2001-ben az MH Összhaderőnemi Logisztikai és Támogató Parancsnokság (MH ÖLTP) kiadványává vált és a 9. évfolyam 1. számától (2001.) 285 példányban nyomtatták. 2002-ben a 10. évfolyam 1. számától, bár a fedlapon még az MH ÖLTP kiadványa felirat állt, a belső borító szerint a lap már az Integrált Logisztikai Tudományszervező Tanács folyóirata lett. Kiadója továbbra is az MH ÖLTP volt, a szerkesztőség is maradt a Zách utcai objektumban. Ebben a lapszámban került először feltüntetésre az ISSN azonosító. A 10. évfolyam 2. számától (2002.) a lap már egyértelműen az Integrált Logisztikai Tudományszervező Tanács kiadványaként jelent meg, a szerkesztőség pedig átköltözött a HM HVK II. objektum II. épületébe. A 11. évfolyam 1. számától (2003.) a HM Gazdasági Tervező Hivatal (HM GTH) számozta a kiadványt. A Katonai Logisztika 2003/4. száma még a kezdetektől meglévő, eredeti külsővel, fehér borítóval jelent meg, viszont a 12. évfolyam 1. számától (2004.) zöld borítóval és továbbra is fekete-fehér belívekkel került

az olvasók kezébe. Ettől a számtól a „Magyar Honvédség Logisztikai Folyóirata” alcímen ismét az MH ÖLTP kiadásában jelent meg 300 példányban. (ISSN 1588-4228) A szerkesztőség továbbra is a HM HVK II. objektum II. épületében települt. 2004-től a Szerkesztőbizottság a folyóiratban megjelenő cikkeket Lectori Bizottság vizsgálatának vetette alá.

A 13. évfolyam 2. számától (2005.) a lap szerkesztősége visszaköltözött a Zách utcai objektum XII. épületébe. A 2007. évi 1. szám kiadó feltüntetésével jelent meg, ám a következő, 2. szám felelős kiadója már a HM Fejlesztési és Logisztikai Ügynökség volt. A szerkesztőség maradt az MH Támogató Dandár Zách utcai objektumában. 2007-től nem csak 300 példányban nyomtatták a kiadványt, de elérhető volt az Interneten is⁶⁵. A folyóirat az első 15 évben összesen 60 számmal és 4 különszámmal jelent meg nyomtatásban. Az összesen mintegy 1300, számonként átlag 19-20 szerző gyakorlati tapasztalatok alapján, tanulmányok formájában segítette a katonai logisztika folyamatosan változó problémáinak elméleti és gyakorlati megoldását. Az MH Összhaderőnemi Logisztikai és Támogató Parancsnokság működése során kiírt pályázatok, és az azokra beérkezett pályaművek is hozzájárultak a folyóirat kiemelkedő szakmai sikeréhez. Így a lektorált tudományos folyóirat szerzői és szerkesztői jelentős szakmai tekintélyt vívtak ki.

A kiadvány anyagi okokból 2008-2014 között csak elektronikus (on-line) formában volt elérhető. A haderőátstruktúrázás és az anyagi-technikai integráció végrehajtása, a NATO elvekhez történő igazodás előrehaladtával a nagy múltú szaklapok tartalma, szerkezete és felelősei is változtak. 2011-ben az immár a HVK Logisztikai Csoportfőnökség és a HM Fegyverzeti és Hadbiztosági Hivatal által önálló megjelenéssel újraindított lap első számának bevezetőjében olvashatjuk: *„A 2007. évig nyomtatásban, később elektronikus formában megjelenő szakmai kiadvány a tárca-, illetve hadműveleti szintű logisztikai vezetők támogatása és iránymutatása mellett töltötte be szerepét. A tudományos minősítést elért szakfolyóirat a publikálni szándékozók részére teret adott mind az aktuális elméleti- gyakorlati kérdések megválaszolására, mind a valóságos műveleti tapasztalatok közreadására... Az eddigi közel hatvan kiadásban megjelent majd ezer szócikk és tájékoztató minden esetben a szakmai felkészítés- képzés feladatainak megoldását szolgálta. Az elmúlt időszak honvédséget érintő jelentős változásai kihatottak a katonai logisztika vezetésére is. A Honvéd Vezérkaron belül újra megalakult a Logisztikai Csoportfőnökség és a Honvédelmi Minisztérium háttérintézményeként létrejött a HM Fegyverzeti és Hadbiztosági Hivatal. A két szervezet vezetése*

⁶⁵ [www. hm.gov.hu/hirek/kiadvanyok/kutatas](http://www.hm.gov.hu/hirek/kiadvanyok/kutatas)

– egyeztetve az MH Összhaderőnemi Parancsnokság logisztikai vezetésével – elhatározta, hogy a szakma számára a logisztikai folyóiratot újraindítja.” (Keszthelyi, 2011 p. 7.)

A 2008-tól évente általában két számmal jelentkező szaklap publikálói egyre gyakrabban az MTA és a Nemzeti Közszerológati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskoláinak kutatói köréből kerültek ki. A folyóirat megjelenésének 20. évfordulója alkalmából Dr. Gáspár Tibor, az MH ÖLTP egykori parancsnoka ezt írta: „Összességében a Katonai Logisztika folyóirat, mint a Magyar Honvédség egyetlen logisztikai folyóirata, küldetésének megfelelően az elmúlt 20 évben megfelelően szolgált a katonai logisztika folyamatos átalakulásának, fejlődésének ügyét. A honvédségi – és napjainkban már a polgári kiadványok között is – kivívott szakmai, tudományos elismertsége kellő biztosíték arra, hogy ez a kiadvány a logisztika termelői és fogyasztói szintű kutatásával, fejlesztésével kapcsolatos elméleti és gyakorlati kérdésekben megnyilvánulni kívánók részére a logisztika különböző szakterületei szempontjából befogadó, integráló módon a jövőben is publikációs lehetőséget biztosítson.” (Gáspár, 2013 p. 8.)

A 23. évfolyam 1. számától (2015.) küllemében is megújult „Katonai Logisztika” (ISSN 1588-4228, eISSN 1789-6398) című fegyvernemi szakkiadvány a Magyar Katonai Logisztikai Egyesület (MKLE) kiadásában jelent meg, félévente összevont számokkal. A borító ekkor bordó színűre változott, a belíveket pedig színes technikával nyomtatták. A szerkesztőség az MKLE Kerepesi úti irodájába költözött. A teljes archívum a MKLE honlapjáról elérhető, melyeket az Országos Széchényi Könyvtár Elektronikus Periodika Adatbázisában is őriznek.⁶⁶ A lap fő témája továbbra is a logisztikai szakterület hadászati, hadműveleti és harcászati szintű elméleti és gyakorlati kérdéseinek, folyamatainak tudományos színvonalú elemzése volt. Ugyanakkor a lap felvállalt küldetése a magyar katonai logisztikai kultúra eredményeinek megőrzése, bemutatása, kutathatóvá tétele, továbbá a védelmi szaklogisztika és felkészítés tárgyában is rendszeresen közölt cikkeket, ahogy aktuális tájékoztatókat is tartalmazott a főbb logisztikai eseményekről, gyakorlatokról és versenyekről.

Újabb szervezeti változásokat követően 2013. június 24-én jogelőd nélkül alakult meg az MH Logisztikai Központ, mely egy csapásra a katonai logisztika vezérhajójává vált. A 25. évfolyam 3-4. számtól (2017.) a Katonai Logisztika változatlan külsővel, a Magyar Honvédség Logisztikai Központ és Magyar Katonai Logisztikai Egyesület közös kiadásában jelenik meg, félévente összevont számokkal. A lektorált, tudományos folyóiratot a 17 tagú bizottság szerkeszti, mely Szervezeti és Működési Szabályzat alapján működik. A „Katonai Logisztika” folyóirat szerkesztőbizottsága képviselteti magát az MTA IX. Gazdaság- és Jogtudományok

⁶⁶ <http://epa.oszk.hu/html/vgi/kardexlap.phtml?id=2735>

Osztálya, Logisztikai Osztályközi Állandó Bizottságában (MTA LOÁB). A szerkesztőség továbbra is a Kerepesi út 29/B. szám alatti objektumban települ.

A Magyar Tudományos Akadémia minősítése szerint „B” kategóriás periodika évente 2-4 számmal jelentkezik. 1993-2018 között összesen 91 számot és 5 különszámot jelentetett meg. 2018-ban 632 oldalon, összesen 37 szerzőtől 27 szakanyagot közölt. A Magyar Tudományos Művek Tárába eddig összesen 326 cikke került feltöltésre. A folyóirat előnyeként említhető, hogy alkalmaz angol és magyar nyelvű absztraktot és kulcsszavakat, közöl felhasznált irodalom jegyzéket is a művek végén. Alkalmaz szerzői ORCID-azonosítókat és DOI cikkazonosítókat is. Jól működtetett rovatstruktúrájában helyet kapnak a logisztika elmélete, a védelmi logisztika vezetése és szervezése, a védelmi szaklogisztika és felkészítés, szaktörténet kérdései és mindig olvasható aktuális tájékoztató az elmúlt időszak jelentősebb szakmai eseményeiről is. A folyóirat korábban nem közölt idegen nyelvű írásokat, de 2016-tól ezen a gyakorlaton változtattak, viszont előfordul egy számban egy szerzőtől több cikk közlése is. (Demeterné, Gyulai, 2018)

3.3. Haditechnikai Szemle

A hadtáp, a közlekedés és az elhelyezési biztosítás mellett a logisztika másik nagy ágát, a haditechnikai ellátást és annak tudományos háttérét képviselte a magyar katonai sajtóban az 1956. augusztusában megjelent „Haditechnikai Szemle” című folyóirat. Első számától kezdve a haditechnikai újdonságokat kívánta bemutatni az olvasóknak, így a napjainkban is létező „Haditechnika” tudományos folyóirat közvetlen jogelődjének tekinthető. Az új haditechnikai folyóirat megindítását a katonai és műszaki irodalmunk jelentős lépésének értékelhetjük, hiszen ilyen tárgyú folyóirat korábban nem jelent meg. A haditechnika szerepe, a hadmérnökök, haditechnikusok munkájának fontossága ebben a korban már óriásira nőtt a hadseregek életében. A „Haditechnikai Szemle” feladatául sem szabtak kevesebbet, mint hogy tartson lépést a technika és a tudomány előrehaladásával, adjon helyet a hadmérnököknek, haditechnikusoknak a kutatási eredményeik közlésére és így járuljon hozzá a műszaki szakemberek szakmai fejlődéséhez és ezáltal a hadsereg megerősödéséhez. (Bata, 1956) A „Haditechnikai Szemle” szerkesztősége a lap feladatait így határozta meg: *„...egyrészt tájékoztatást adni a haditechnika általános és részletkérdéseiről, másrészt lehetővé tenni, hogy kádereink a haditechnika területén elért tudományos eredményeiket, elgondolásaikat a szakmai*

*nyilvánosság elé tárhassák.*⁶⁷ A szerkesztőség tisztában volt azzal, hogy a műszaki szakemberek magas színvonalú, tudományos folyóiratot várnak, míg a leendő olvasók többsége olyan haditechnikai vonatkozású cikkekre kíváncsi, amelyek megértéséhez nincs szükség nagyobb előképzettségre. Az elvárt műszaki propagandának mindkét területre ki kellett terjednie. A szerkesztők a kompromisszumot az önálló tudományos cikkek közlése mellett, az általános tájékoztatást szolgáló, összefoglaló jellegű közlemények megjelentetésében látták. Szerteágazó érdeklődést kielégítő, valamennyi fegyvernemet és szakágazatot átfogó kiadványt terveztek, mely kifejezett rovatstruktúrát nem tartalmazott. A „Haditechnikai Szemlét” ekkor még csak a honvédség tagjai és polgári alkalmazottai alakulatuk sajtófelelőse útján rendelhették meg.

Az 1959-ben megszűnt „Haditechnikai Szemle” című folyóirat jogutódjaként és hagyományainak folytatójaként jelenhetett meg a Zrínyi Katonai Kiadó gondozásában a 3 havonként megjelenő, 160 oldalas „Haditechnikai Szemle” (ISSN 0436-5437). A cím tehát változatlan maradt, a tartalom és a szemlélet azonban sokat változott. A lap 1967-81 között működött, mint az MTA által „B” kategóriásnak ítélt, lektorát, tudományos kiadvány. A Magyar Néphadsereg műszaki, tudományos és ismeretterjesztő folyóirata írásaiból a Magyar Tudományos Művek Tárába összesen 20 cikk került feltöltésre. Mint a közvélemény érdeklődésére is számot tartó kiadvány, civil olvasókhoz is eljutott a Posta Központi Hírlap Iroda terjesztésében. Az új lap céljait a vezérkarfőnök így határozta meg: *„Örömmel köszöntöm Néphadseregünk új folyóiratát, a Haditechnikai Szemlét, a hadtudomány legifjabb sajtóorgánumát. Honvédelmünk erősítésével kapcsolatos teendőink között megkülönböztetett helyet foglal el Néphadseregünk haditechnikai fejlesztése, fegyverzetének további korszerűsítése, hadrafoghatóságának folyamatos biztosítása. E feladatok eredményes megoldásának egyik alapfeltétele a haditechnikai eszközöket kezelő emberek ismereteinek állandó fejlesztése. Ehhez kell sokoldalúan, színesen és magas színvonalon segítséget nyújtania az induló Haditechnikai Szemlének.”* (Csémi, 1967) A miniszterhelyettes célkitűzésként jelölte meg, hogy legyen a folyóirat a mérnök és technikus tisztek szakcikkeinek publikációs felülete, de a tudományos igényű cikkek közreadása mellett végezzen széles körű technikai felvilágosító munkát is. Megállapítható, hogy a tudományos és ismeretterjesztő kettős jelleg minden korban alapkövetelmény volt a lappal szemben.

⁶⁷A Szerkesztőbizottság előszava Haditechnikai Szemle 1956. I. évfolyam, 1. szám. Elérhető: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Haditechnika_1956/?pg=2&layout=s, letöltve: 2019.02.23.

3.4. Haditechnika

A „Haditechnika” (ISSN 0230-6891) a Honvédelmi Minisztérium kiadásában 1982. január-márciusi számtól (16. évf. 1.) megjelenő, műszaki-tudományos és ismeretterjesztő folyóirat, amely címe szerint is a múlt, a jelen és a jövő fegyvereit ismerteti meg olvasóival. Jól felépített rovatrendjében a hazai és nemzetközi haditechnikai fejlesztésekkel, az űrtechnikával, a hadtörténelem haditechnikai tárgyú kutatásainak eredményeivel és többek között a logisztikai szaktechnikai eszközök bemutatásával is foglalkozik. A lap fontos feladata a fenti témájú könyvújdonságok bemutatása, ajánlása is.

A „Haditechnika” 1981 után egyre nagyobb arányban közölt tudományos fokozattal rendelkező tisztek cikkeit. 2002-2003. évben elkészült és nyomtatott formában kiadásra került a „Haditechnika” repertórium 1967-2001 között. A 2000-es évtől a Haditechnikai Intézet a honvédelmi tárcához kötődő minőségbiztosítási feladatokat is feladatszerűen végezte. Az Intézet jogszabályi kötelezettségének tett eleget, amikor a „Tanúsított szervezetek” adatait kötelező jelleggel nyilvánosságra hozta és erre a folyóiratot használta fel. Az auditációk eredményéről a jogutód szervezet⁶⁸ máig a folyóirat hasábjain adja ki éves, hivatalos közleményét. (Hajdú, 2016)

Szem előtt tartva a kutathatóság feltételeit, a Szerkesztőség gondozásában kiadásra került a „Haditechnika” 1982-2003 közötti számainak anyagát tartalmazó *Haditechnika CD ROM* is, melyet az Arcanum Kiadó jelentetett meg, továbbá 2010-ig üzemeltette a folyóirat internetes honlapját.⁶⁹

A4-es formátumban, 76 oldal terjedelemben, kéthavonta megjelenő folyóirat az MTA IX. Osztály Hadtudományi Bizottsága által “B” kategóriába sorolt, lektorált tudományos periodika. A lap tudományos jellege mellett a nagyközönségnek is szól, így kereskedelmi forgalomban, az újságárusoknál is terjesztésre kerül. A korábban kinyomtatott 4500 példány, 2016-tól immár 5000 példány több, mint 90%-os értékesítési aránya igazolja annak közkedveltségét. Ezzel hatékonyan szolgálja a Honvédelmi tárca kommunikációs érdekeit is. 2018-ban közreadott hat szám összesen 456 oldalon, 51 szerzőtől 93 szakanyagot közölt. A folyóirat előnyeként említhető, hogy alkalmaz angol és magyar nyelvű absztraktot és kulcsszavakat, közöl felhasznált irodalom jegyzéket is a művek végén. Alkalmaz szerzői ORCID-azonosítókat is és 2018-tól bevezetésre került a cikkazonosító CrossRef DOI-k használata is.

⁶⁸ MH Logisztikai Központ

⁶⁹ www.haditechnika.hu

1997-2000 között a lap közreadója a Honvédelmi Minisztérium Haditechnikai Intézet, 2001-2007 között pedig a Honvédelmi Minisztérium Technológiai Hivatal, majd újabb átalakulást követően 2007-2010 között a Honvédelmi Minisztérium Fejlesztési és Logisztikai Ügynökség volt. 2011-től (45. évf. 1. sz.) HM Térképészeti Közhasznú Nonprofit Kft, 2013-tól pedig (47. évf. 2. sz.) Honvédelmi Minisztérium Zrínyi Térképészeti és Kommunikációs Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Kft. a kiadó.

A 2013. évi átalakulás ellenére a folyóirat küldetése továbbra is az, hogy figyelemmel kísérje a hadtudomány fejlődését – benne különös tekintettel a katonai-műszaki fejlesztésekre - mind elméletben, mind pedig gyakorlatban. Fontos célja annak bemutatása is, hogy az MH Logisztikai Központ szervezetében végzett haditechnikai kutatás-fejlesztés milyen módon képes válaszokat adni a Magyar Honvédség előtt álló kihívásokra. A haditechnikai kutatás-fejlesztést végző szakmai szervezet⁷⁰ és a „Haditechnika” folyóirat Szerkesztősége szoros együttműködésben dolgozik a Technológiai Igazgatóság szakkönyvtárával és az szakembereinek tapasztalatával segíti a folyóirat tevékenységét, emeli szakmai színvonalát. A 16 főből álló szerkesztőbizottság a Nemzeti Közszolgálati Egyetem, a Budapesti Műszaki Egyetem, az Óbudai Egyetem és a Szent István Egyetem oktatóiból, illetve tábormokokból és szakmai beosztású főtisztekből tevődik össze. A cikkek szakmaiságát két-két lektor ellenőrzi. A Magyar Tudományos Művek Tárába eddig összesen 459 cikk került feltöltésre.

A szerkesztőség az MTA Hadtudományi Bizottsága által odaítélt besorolás által megkövetelt tartalmi és formai előírásokat szem előtt tartva törekszik megfelelni kettős küldetésének, miszerint egyszerre kell közérthetőnek, közkedveltnak és tudományos igényűnek is lennie. Ugyanezt szolgálják a tudományos igényű könyvajánlók, recenziók a Zrínyi Kiadó legújabb szakmai témájú könyveiről, ezzel is a hadtudomány népszerűsítésének ügyét szolgálva. A lap elkötelezett a tudományos kutatások eredményeit kamatoztató hazai hadiipari cégek és a Honvédelmi Minisztérium hadiipari tevékenységgel foglalkozó részvénytársaságainak bemutatása mellett is.⁷¹

⁷⁰ A dolgozat írásakor: MH LK Technológiai Igazgatóság, Kutatás-fejlesztési, Tudományos és Szabványosítási Osztály

⁷¹ 1999-ben a HM Haditechnikai Intézet, majd 2003-tól a HM Technológiai Hivatal kiadásában, a Szerkesztőség Haditechnikai Füzetek (ISSN1785-7406) néven, belső, tematikus kiadványt is útra bocsájtott, melyből 1999-2004 között 7 szám készült el. MTA IX. osztály Hadtudományi Bizottsága által “C” kategóriába sorolt, lektorált tudományos periodika cikkeiből a Magyar Tudományos Művek Tárába összesen 5 írás került feltöltésre.

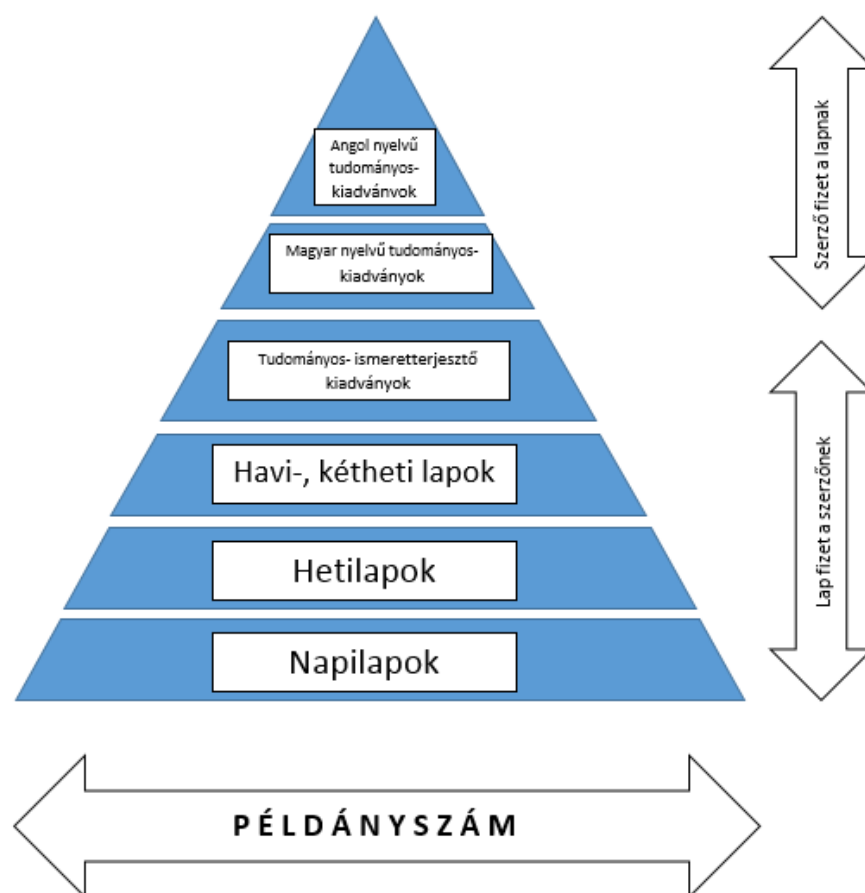
3.5. Összegzés

Már nagyon korán, a magyar katonai tudományos élet kiemelkedő személyiségei tollából megszülető „Ludovika Academia Közlönye”, vagy az annak jogutódjaként 1908-ban megjelent „Magyar Katonai Közlöny” katonai tudományos kérdésekkel foglalkozó írásaikban nem csak a fegyvernemek harcászataival és kiképzésével foglalkozó írásokat közöltek, hanem a felszereléssel és ellátással kapcsolatosakat is. A magyar katonai sajtó történetének áttekintése és néhány fontosabb kiadvány részletesebb jellemzése rávilágít arra a tényre, hogy a katonai anyagi ellátás, modern kifejezéssel élve „logisztika” csak későn jelentkezik önálló kiadvánnyal a magyar katonai sajtó palettáján. A logisztika részterületeivel, ágazati funkcióival foglalkozó legkorábbi szaklapok közül a „**Műszaki Szemlét**”, a „**Közgazdasági és technológiai közlemények**”-et, valamint a „**Magyar Katonai Szemlét**” lehetne kiemelni.

A szocialista társadalmi rendszer időszakában a szovjet mintájú anyagi ellátás szakkiadványai már határozott magabiztossággal foglaltak helyet a sajtópalettán. A HM Anyagi Főcsoportfőnöksége által 1949-ben indított „**Anyagi Értesítő**” című katonai folyóirat ugyan mindössze 5 lapszámot élt meg, de bizonyította, hogy ennek a katonai tudománynak is van létjogosultsága a sajtóban megjelenni. A lap később „**Hadtápszolgálat**” néven három évfolyamban 15 számot jelentett meg a HM Hadtápszolgálatfőnökség kiadásában. A „**Katonai Logisztika**” című folyóirat elődjének tekinthető „**Hadtápbiztosítás**” című, periodika már határozottan sikeresnek mondható, hiszen 1968-1989 között a MN Hadtápfőnökség kiadásában évente négyszer jelent meg.

A rendszerváltást követő évtizedekben az időszaki sajtótermékek körében meggyökeresedett az a nyugatról átvett struktúra, melyet az 1. ábra szemléltet. A kiadványok között egyfajta hierarchia figyelhető meg, mely az anyanyelvű napilapoktól az idegen nyelven kiadott tudományos sajtótermékekig terjed. A rangsorban betöltött helytel együtt az ábrán is jól

látható példányszám csökkenés tapasztalható, hiszen más a szerepe és feladata a napilapoknak és a tudományos szakfolyóiratoknak. Ezzel viszont az olvasói tábor (potenciális vevők) száma is nagymértékben változik. Ez az oka annak is, hogy míg a gyakran megjelenő, kereskedelmi reklámokat is tartalmazó kiadványok képesek fenntartani magukat, sőt tulajdonosaiknak még hasznot is termelnek, s így szerzőiknek honoráriumot tudnak fizetni, addig a tudományos szakfolyóiratok esetében a szerzők kényszerülnek fizetni cikkeik megjelentetéséért. Ez a tény viszont arra ösztönzi az ilyen lapokat, hogy minél meghatározóbbak legyenek saját tudományterületükön, minél nagyobb hatást gyakoroljanak az adott területre és ezt tudománymetriai mérőszámokkal is igazolni tudják.

1.ábra A sajtótermékek hierarchiája

Készítette: a szerző

A Magyar Honvédség kutatóhelyeinek és szakfolyóirataik elemzése során, mint logisztikai kérdésekkel is foglalkozó periodikát az MH Egészségügyi Központ Védelem-egészségügyi Laboratóriumi Intézete által szerkesztett „**Honvédorvos**” című szaklapot, az MH Összhaderőnemi Parancsnokság kiadásában megjelenő „**Seregszemle**” című folyóiratot, és a

Honvéd Vezérkar Tudományos Kutatóhelyének „**Honvédségi Szemle**” című kiadványát mutattuk be részletesebben. A kutatóhelyek által fenntartott, vagy szerkesztett folyóiratok fontos küldetése, hogy a tudományos fokozattal rendelkezők kutatási eredményeik publikálásával hozzájárulhassanak az adott hadtudományi ág fejlődéséhez, melyet a Honvédség esetében az állam támogat. Ezért biztosítani kell számukra a megfelelő tudományos infrastruktúrát, ingyenes publikálási lehetőséget, sőt annak feltételeit, hogy így részt vehessenek a nemzetközi tudományos életben is.

A „**Katonai Logisztika**” című szaklap viszontagságos története ellenére mindig törekedett betölteni feladatát és küldetését, azaz olyan szakmai fórum lenni, mely a lapjain publikáló szakemberek fejlődését biztosítja, az új információkat, tudományos eredményeket eljuttatja a területen dolgozókhöz, és egyben rangos publikációs lehetőséget is biztosít a szakma kutatóinak, doktoranduszainak. A vázolt szervezeti változások és laptulajdonos cserék között ennek a feladatnak az évtizedeken keresztül történő megvalósítása és sikerre vitele soha nem volt egyszerű feladat. A lapot kiadó katonai szervezetek mellett az utóbbi években a Magyar Katonai Logisztikai Egyesület is hozzájárul a kiadás terheihez.

Hasonló állapítható meg a „**Haditechnika**” című műszaki-tudományos és ismeretterjesztő folyóirat vonatkozásában is. A folyton változó szervezeti egységek, kiadók ellenére a lap évtizedek óta töretlen sikerrel valósítja meg kettős hivatását, egyszerre műszaki-tudományos és ismeretterjesztő folyóiratként szól szakemberhez és érdeklődő civil olvasókhöz, bemutatva a múlt, a jelen és a jövő fegyvereit, haditechnikai eszközeit, aktuális műszaki, kiszolgálási problémáit és azok lehetséges megoldásait. Külön érdekesség, hogy a Honvédség érdekszférájába tartozó lapok közül a „Haditechnika” az egyetlen kereskedelmi alapon működő műszaki-tudományos és ismeretterjesztő folyóirat.

4. A KATONAI LOGISZTIKAI SZAKFOLYÓIRATOK FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI

4.1. Az MTA által támogatott Szerkesztőségi software, az Open Journal System

A tudományos folyóiratok értékét elsősorban az határozza meg, mennyire ismertek és elismertek az adott tudományterület szakemberei körében, milyen mértékben elérhetőek a szakmai közönség számára, azaz mennyire állnak a tudás, a megszerzett új ismeretek terjesztésének szolgálatában. Ennek egyik alapfeltétele a bibliográfiákba és indexelő szolgáltatásokba történő bekerülés. A tudományos indexek komoly minőségi elvárásokat

támasztanak a kiadványokkal szemben, illetve maguk is indikátorokat képeznek a lapok jellemzőiről. Ezek az indexek a folyóiratok tudományos minősítésére és elismerésére is hatással vannak.

Korunk infokommunikációs eszközei és életünk egyre több szegmensének on-line környezetbe történő áthelyeződése forradalmi változást hozott a tudományos publikációk terén is. Egyrészt a tanulmányok terjedelmi korlátai is eltűnni látszanak, másrészt a felhasználható eszközök, beilleszthető elemek korábban nem tapasztalt széles tárháza áll a szerzők rendelkezésére. Az információáramlás sebességére és elérhetőségére vonatkozó igények is évről-évre növekszenek. Az elkészített és jóváhagyott kéziratok elektronikusan már a formális publikálást megelőzően is hozzáférhetőek. Új típusú tudományos közlemények keletkeznek, amikor szerzőik nemcsak bibliográfiát és forrásjegyzéket csatolnak munkájukhoz, hanem a kibertérből változatos külső forrásokkal kötik össze megállapításaikat. Így az új felismerés megértését segítő tág tudományos háttér is feltárulhat az olvasó előtt, melynek kiválasztása és alkalmazása is a publikáció része. A kiegészítő külső források alkalmazásával (archívumok, adatbankok, hang, kép, multimédia vizualizációk, applikációk) média- és információs környezetbe ágyazott, szemléletesebb és így terjedelmesebb műveket kiterjesztett publikációnak (enhanced publication) nevezik. *„Az új dokumentálási módszer egyben számos hivatkozási problémát is felvet, ilyen többek között a dinamikus frissülő adatok egy adott időpillanatban való rögzítése, statikus állapotra hozása és historikus visszahívásának lehetősége. A keresés ideje szerinti rögzítésre és ennek hozzáférési pontjára azért van szükség, hogy pontosan a felhasznált adathalmaz legyen hivatkozható és, hogy hitelesen lehessen rekonstruálni az írásmű ténylegesen felhasznált ismeretanyagát.”* (Dudás, 2015 p. 252.) Természetesen a fenti lehetőség a kizárólag csak az Interneten működő elektronikus folyóiratokra vonatkozik.

Amint a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) 2017. évi könyvtári konferenciáján⁷² elhangzott, az Akadémia leginkább azért támogatja a szerkesztőségi software bevezetését a tudományos folyóiratok területén, hogy a software használata során kontrollált körülmények között megvalósuló „kettősvak lektorálás”, mint szakmai kritika (peer review) kellőképpen validálja a publikációban közzétett tudományos eredményeket. A fenti elvárás egyben Scopus követelmény is. Főként ehhez köthető, hogy az MTA könyvtári konferencián tudományos folyóirat besorolási előnyként jelölték meg az Open Journal Systems (OJS) bevezetését a

⁷² MTA Könyvtár és Információs Központ, A modern folyóirat-kiadás eszközeiről szóló konferencia Elérhető: <http://openaccess.mtak.hu/index.php/esemenyek/7-a-modern-folyoirat-kiadas-eszkozei>, letöltve: 2018.11.09.

szerkesztőségekben. Emellett az OJS a DOI⁷³-regisztráció vagy az MTMT⁷⁴-be történő adatátadás terén jelentős munkaórát takarít meg a DOI-regisztrációval és az MTMT-vel foglalkozó szerkesztőségi adminisztrátoroknak. A DOI adminisztráció támogatásával az OJS növeli a folyóirat hivatkozásszámát, ami szintén vonzó lehet a szerzők számára.

Az **Open Journal Systems (OJS)** egy nyílt forráskódú szoftver tudományos, lektorált folyóiratok megjelentetésének támogatására. A szerkesztési lépések az OJS rendszerben integráltan történnek, ahol a rendszer tárolja a dokumentumokat, naplózza az összes változást és statisztikát is készít. A publikáció készítője a cikkét és a javításokat is ebbe a rendszerbe közvetlenül tölti fel, így juttatva el közleményét a szerkesztőségbe. A főszerkesztő koordinálja a folyamatokat és meghozza a vezetői döntéseket. A rovatszerkesztők tartják a kapcsolatot a szerzőkkel, kiválasztják a publikáció lektorait, valamint kapcsolatot tartanak az olvasószerkesztőkkel (nyelvhelyességi korrektor) és a tördelőszerkesztőkkel. A főszerkesztő állítja össze a folyóirat aktuális példányát, és ő publikálja azt a rendszer segítségével. Az automatikus naplózásnak köszönhetően az el nem fogadott közlemények is visszakereshető állapotban a rendszerben maradnak. A folyóirat-menedzser feladata a szerkesztési folyamatban résztvevő szereplők „kommunikációjának” biztosítása. A szerzőnek az oldalra belépve így minden fázisban lehetősége van írása nyomon követésére.

A szoftver tehát támogatja a cikk beküldését, a lektorálási folyamatot, az on-line megjelentetést és a létrejött adatok továbbadását (pl. indexelő adatbázisok, közös keresők felé) az OAI-PMH protokoll⁷⁵ használatával. Az Open Archives Initiative (OAI) alkalmazása lehetővé teszi könyvtárak, adatbázisok összekapcsolását, közös szolgáltatások bevezetését, és alkalmazóit bekapcsolja a nemzetközi OAI közösségbe. Az OAI a digitális archívumokban található információk, metaadatok⁷⁶ hozzáférhetőségét, a hazai és a nemzetközi közönség számára történő elérhetővé tételét tűzte ki céljául. Használatával az adatvagyon hazai és nemzetközi láthatósága, közösített szolgáltatások elérése valósítható meg a külföldi tárolókkal történő együttműködés útján. (Kiss, Kovács, Micsik, Moldován, 2004)

⁷³ DOI (Digital Object Identifier, Digitális Objektum Azonosító)

⁷⁴ MTMT (Magyar Tudományos Művek Tára)

⁷⁵ OAI-PMH (Open Archives Initiative metaadat begyűjtő protokoll) Elérhető: <http://www.openarchives.org>

⁷⁶ A metaadat tulajdonképpen adat az adatról. A könyvtári nyilvántartó kártya is ilyen metaadatnak tekinthető, mely az adott könyv tulajdonságait írja le, adatot szolgáltat a szerzőről, a mű címéről, műfajáról, tárolási helyéről és még sok minden másról. A könyvkártya adatai a könyv adataira hivatkoznak, mely alapján az olvasó el tudja dönteni, hogy a megtalált könyvre van-e szüksége, és ha igen, akkor hol találhatja meg. Az Internet világában rendelkezésre álló információtömegből egyre nehezebb a kereső számára releváns információ megtalálása. Ezért egyes fájlrendszerek a fájlokon kívül, míg mások fájlban belül, vagy a fájlnevével együtt, tartalmaznak metaadatot.

Az OJS cikkei könnyen indexelhetőekké válnak, ha összekapcsolják az ismert adatbázisok valamelyikével, például: a Google Scholarral. A Google Tudós⁷⁷ 2004-ben indult szolgáltatás, szinte minden on-line elérhető, referált folyóiratban, tehát közel 160 millió dokumentumban képes keresni. A kereshetőséget a tudományos szakirodalom esetében üzleti alapon működő adatbázisok teremtik meg (például: a Web of Science és a Scopus).

Az OJS rendszer először 2002-ben jelent meg, majd 2005-ben követte a továbbfejlesztett OJS 2.0 változat. További 11 év elteltével, 2016-ban került kiadására az újabb verzió. A nyilvánosan elérhető Open Journal Systems rendszerből az MTA Könyvtár és Információs Központ „OJS platformot” kínál, elsősorban nyílt hozzáférésű tudományos folyóiratok részére. A könyvtár a platformot térítés nélkül a folyóiratok szerkesztőségének rendelkezésére bocsátja, az elektronikus folyóiratokat a platformon a szerkesztőségek adminisztrálják. Az OJS arra törekszik, hogy javítsa a folyóiratkiadás tudományos és kiadási minőségét, miközben számos újítást vezet be, hogy átláthatóbbá tegye a folyóiratpolitikát és az indexelést. Az OJS egy folyóirat és weboldal menedzselő, kiadói rendszer, mely minden szempontból lefedi az on-line lapkiadást a folyóirat weboldalától kezdve a működtetési feladatokig, úgymint a szerzői beküldési folyamat, elbírálás, szerkesztés, közzététel, archiválás és a folyóirat indexelése. Segíti a szervezési munkát, ideértve a szerkesztői, a bírálói és a szerzői munka nyomon követését, az olvasók értesítését és a levelezést is.

A katonai tudományos szaksajtó számára kedvező lehetőséget jelent a magyar viszonyokhoz adaptált OJS 3-as verzió bevezetése, mint közös folyóirat-szerkesztő rendszer. Az MTA Könyvtár és Információs Központ (MTA KIK) az „open access” jegyében térítésmentesen kínálja ezt a korszerű lehetőséget, mely magyar gyűjtőoldallal is rendelkezik.⁷⁸A szolgáltatás sok előnyös tulajdonsággal bír, így például a különféle exportlehetőségekkel automatizmusokat lehet kiépíteni a DOI-regisztráció, vagy az MTMT-be történő adatátadás terén is.

Az OJS 3 rendszerben benyújtástól megjelenésig a cikkek útja négy fő lépésben összefoglalható.

1. lépés: A szerző feltölti írásművét a szaklap weboldalára és az OAI indexeléshez megadja a metaadatokat. Többszerzős cikk esetén valamennyi szerzőt fel kell venni külön

⁷⁷ A Google Tudós (eredetileg Google Scholar) a Google tudományos keresője, amely különféle tudományos publikációk között keres. 1996-ban, a Google alapítójának célja az volt, hogy könnyen használható digitális könyvtárakat hozzanak létre. Ötletük szerint a jövőben a könyvgyűjteményeket várhatóan nagy mennyiségben digitalizálják majd. Ha az olvasók „feltérképező robotot” használnak a könyvek indexelésére, és a közöttük lévő kapcsolatok elemzésére, mely a könyv hasznosságát úgy határozva meg, hogy az idézetek számát és minőségét követi figyelemmel, komoly segítséget kaphatnak a kutatómunkájukban.

⁷⁸ <http://openaccess.mtak.hu/index.php/ojs>

úrlapon. A szerkesztő a beküldött anyagot hozzárendeli a megfelelő rovatszerkesztőhöz, aki a továbbiakban a szerkesztés folyamatát felügyeli.

2. lépés: A bírálati szakaszban több körben, egy, vagy több bíráló bevonásával zajlik a cikk bírálata. A szükséges számú bírálat beérkezését követően határozhat a szerkesztőség arról, hogy változtatás nélkül megjelenteti-e a cikket – ami ebben az esetben átkerülhet a nyelvi lektorálás szakaszba –, vagy változtatásra kéri a szerzőt vagy szerzőket, majd a változtatás után új bírálati folyamat is indulhat, illetve a kézirat el is utasítható. Kettős vak bírálat esetén a kéziratból és a fájl tulajdonságai közül is ki kell törölni a szerzőre vonatkozó információkat. A szerző nyomon követheti a folyamatot, láthatja a bírálatot és a szerkesztői döntést, ha szükséges átdolgozhatja a cikkét.

3. lépés: nyelvi lektorálási rész hasonló munkafolyamat, mint a bírálat. Az ide bekerült kéziratok már elfogadott státuszban vannak, meg fognak jelenni a lapban. A nyelvi lektor kijelölése előtt a szerkesztőnek fel kell töltenie a bírálaton átesett kéziratot ebbe a szakaszba. A nyelvi lektor pedig a javított példányt tölti fel ugyanide. A tördelőszerkesztő saját szoftverrel elkészíti a publikálási formátumot, (pdf, html stb. formátumban) majd feltölti a kész anyagot a „Megjelenítő létrehozása” lehetőséggel. A tördelést ismét korrektúrázás követi. A szerző(k) elolvashatják a hasáblevonatot, azaz a lektorált és korrektúrázott változatot.

4. lépés: A folyóiratszámok beállítási fázisa, ahol a cikkek sorrendjével kialakul a szám és létrehozható a tartalomjegyzék.

5. lépés: A közzététel fázisában beállítható, hogy a szakcikk azonnal szabad hozzáféréssel jelenjen meg az előfizetők számára, vagy késleltetett szabad hozzáféréssel. (Lovász, 2017)

Az MTA KIK létrehozta a magyarországi OJS felhasználók közösségét (OJS Hungarian Users Group), mert célja egy szabványos adatimportáló eszköz kifejlesztése. Ennek segítségével könnyen elhelyezhető az OJS-ben megjelentetett cikk a könyvtár REAL repozitóriumában, valamint a Magyar Tudományos Művek Tárában (MTMT), mivel az adatimportáló szoftver működése igazodik annak szoftveréhez és táblastruktúrájához is.

4.2. Hivatkozás alapú folyóirat citációs adatbázis rendszerek: Scopus, Web of Science

A tudományos kutatások és azok publikált eredményeinek értékét, hasznosságát, újszerűségét nehéz objektíven megítélni, ahhoz általában nagyobb időtáv szükséges. Azért, hogy a kutatók munkáinak értékelésére minél hamarabb sor kerüljön, különböző mérési módszereket vezettek be. Az önmagukban valamilyen szempontot figyelembe vevő, tehát egészében távolról sem tökéletes tudományometriai mérési módszerek a publikációk minőségét,

menyiségét és hatását számszerűsítik. A tudománymetria (scientometrics) abszolút és szintetikus (relatív) mérőszámokkal dolgozik. Abszolút mérőszám lehet a publikációk és a hivatkozások száma, míg szintetikus (relatív) mérőszámok lehetnek az impaktfaktor, a Hirsch-index⁷⁹, vagy az egy publikációra eső átlagos hivatkozásszám. Mivel egy mérőszám alkalmazása nem mutatna reális képet, ezért több, különböző mérőszám párhuzamos figyelembevételével alkothatunk reális becslést a vizsgált teljesítményről.

A publikációk, illetve szerzőik jelentőségét legtöbbször azzal becsüljük, hogy hány szerző hivatkozik rá forrásmunkaként. Az idézettség (citáció) a mások által írt hivatkozást jelenti, melybe az önhivatkozás, tehát mikor egy szerző saját, korábbi munkájára utal, nem számít bele. Az idézetszámláló eljárások csak a független idézetek számát veszik figyelembe, ez esetben a hivatkozott és a hivatkozó mű szerzői között egyetlen azonos személy sincs. Természetesen csak a nyilvánosságra hozott írárok esetében számolnak hivatkozásokat, a szakdolgozatok, kéziratok és publikálatlan művek nem számítanak. A kvantitatív tudománymetriában széleskörűen támaszkodnak a két legismertebb cikk- és idézetindexelő másodlagos forrásra, a **Web of Science (WoS)**-ra és a **Scopus**-ra, valamint származékos mérőszámaikra, a folyóiratok **impaktfaktorára** (WoS), illetve a **Scimago Journal Rank**-re (Scopus). *„A nemzetközi folyóiratlisták minőségi jellemzéséhez a két ismert citációs adatbázisrendszer, a SCOPUS és a (WoS) használható megbízhatóan. Ezek az adatbázisok, ahogy számos tanulmány bizonyítja, elsősorban angol nyelvű folyóiratokat rangsorolnak.”* (Sasvári, Nemeslaki, 2017) A két meghatározó fontosságú rangsorolási rendszer eltérő, és részben más jelentésű mérőszámokon alapszik. A Scopus SJR, H-index és Q1-Q4 kvartilisek alapján mér, míg a Web of Science többek között Science Citation Index (SCI) és IF-index alapján teszi ezt. Általánosan elterjedt vélekedés, hogy a kereskedelmi forgalomban kapható két ismert nemzetközi citációs index, a Web of Science és a Scopus figyelme már önmagában is emeli a szerző és a folyóirat rangját, hiszen ezek a vállalkozások szigorú mércéket alkalmaznak az írárok és szerzőik kiválasztásánál. Kevésbé elismert, ám nyílt elérhetősége miatt közkeletű rendszert üzemeltet a Google Scholar is, sőt idézettségi adatait a legtöbb kutató maga is számon tartja.

⁷⁹ **Hirsch-féle h-index** Hirsch, Jorge Eduardo argentin származású amerikai fizikus professzor (University of California, San Diego) nevéhez fűződik. A tudósok termelékenységét számszerűsítő h-index is a szerzők idézettségére vonatkozó mérőszám 2005-ből. Egy kutatónak akkor h az indexe, ha N számú cikkei mindegyikének legalább h darab idézete van és a többi N-h cikkeinek idézettsége h-nál kisebb. Példán bemutatva, H=3, ha a szerzőnek legalább 3 olyan cikke van, amely legalább 3 független hivatkozással bír. A 20-as érték már nemzetközileg elismert szaktekintélyek teljesítményszintjét jelzi. Folyóiratokra vonatkoztatva is számos formában megalkották ezt az indexet, bár annak hibáit így sem lehetett teljes mértékben kiszűrni. *„A nagy idézettségű adatbázisok – Web of Science, Scopus, Google Scholar, vagy Magyarországon az MTMT – mind számítják a Hirsch-indexet is a szerzői teljesítményeket összegző oldalukon”.* (Kóczy, 2015)

4.2.1. A Web of Science és annak cikk- és idézetindexelő és származékos mérőszáma, az impaktfaktor

A **Web of Science (WoS)** az Institute for Scientific Information (ISI) kezdeményezésében született, de ma már a Clarivate Analytics citációs bibliográfiai adatbáziscsomagjaként működik⁸⁰. A WoS a világon egyik leggyakrabban használt hivatkozási, bibliográfiai adatbázisa. Hetente közreadott anyagai a tudomány minden területéről közel 50 ezer könyvet, 21 ezer folyóiratot és 160 ezer konferenciaközleményt tartalmaznak. A WoS magas impaktfaktorú folyóiratok által biztosít multidiszciplináris hozzáférést az új és a korábbi információkhoz, valamint a szerzői hivatkozások feltárásával lehetővé teszi a tudományometriai méréseket is. Üzleti vállalkozás lévén, szolgáltatásainak igénybevételeért fizetni kell. Mivel a Web of Science egyedi módon, az idézett művek keresésének lehetőségét biztosítja, hogy a felhasználók átfogóan tudjanak tájékozódni a szakirodalomban, kereshetnek minden területen és korszakban, hogy megtalálhatnak minden, a kutatásukhoz releváns információt. A felhasználók a teljes szövegű elektronikus folyóirat cikkekre is kereshetnek. Az adatbázis elérhető nyílt URL-lel. A Web of Science nagy előnyei között tartják számon, hogy lehetővé teszi a magas impaktfaktorú cikkek elérését, de a citátum rekordok segítségével a lehetséges együttműködők, társszerzők megtalálását is. Segítségével egyetlen szervezett folyamatba integrálható a kutatás, a tanulmány készítés, és a bibliográfia összeállítása is. A Web of Science jellemzője a releváns tartalmi lefedettség, azaz felesleges információktól mentesen teszi lehetővé az aktuális, friss adatokhoz történő hozzájutást. Korábbi kutatások is nyomon követhetők, az adott kor legfontosabb kutatási témái monitorozhatóak, de a szerzők mások általi idézettségüket is követhetik. Az úgynevezett „citátum térképekkel” a hivatkozások közötti kapcsolatok ábrázolásával, a keresett tanulmány hivatkozási kapcsolatai könnyen megismerhetők.

Az **impaktfaktor, (IF)** vagy hatástényező a szakfolyóiratok idézettségét jelző mutató. A WoS elterjedten használja az impaktfaktor mérőszámot, mely egy folyóirat két egymást követő évfolyamában közölt cikkeinek – a cikkek számával arányosított – átlagos idézettsége a rákövetkező, harmadik tárgyévben. Az első impaktfaktor-lista 1976-ban jelent meg, az 1975-ös Science Citation Index Journal Citation Reports (SCI JCR) kötetében. A szerzők számára elsődleges fontosságú, hogy minél magasabb impaktú szakfolyóiratban jelentessék meg közleményüket, hiszen ez nagyobb presztízszt jelent számukra, ugyanakkor több hivatkozásra is

⁸⁰ <https://clarivate.com/blog/science-research-connect/isi-redux-the-past-inspires-the-future/> letöltve: 2019.03.14.

számíthatnak. Ezen okokból nemcsak a szaklapokra, hanem egyes cikkekre és szerzőkre is szoktak összesített (kumulatív) impaktfaktort számítani.

4.2.2. A Scopus és annak cikk- és idézetindexelő és származékos mérőszáma, a Scimago Journal Rank (SJR)

A 2004-ben indított Elsevier **Scopus** a tudományos szakirodalom legjelentősebb absztrakt- és citátum-adatbázisa. A Scopus egy gyors, széles körben használható lehetőséget ad a kutatóknak, mely minden tudományterületen megfelel a kutatási igényeknek. A több mint 5 ezer kiadótól származó 20 ezer kiadványból felépülő adatbázisban a természettudományok, a műszaki tudományok, az orvostudomány, a társadalomtudományok, és a humán tudományok is szerepelnek. Mintegy 22 ezres folyóirat-adatbázisára építve 2007-től kezdve Scimago Journal & Country Rank táblázatokat tesz közzé, amelyekben a tudományos folyóiratok tudományometriai adatai szerepelnek. A relatív folyóíratrang első számú alapja a Scopus-adatbázishoz kapcsolódó SJR-mérőszám (Scimago Journal Rank). Az SJR komplex mutató, amely az idézések számát súlyozza az idéző folyóiratok idézettségével. A 2004 novemberében indított Scopus adatbázis intelligens eszközökkel kiegészítve lehetővé teszi a kutatások nyomon követését, elemzését és megjelenítését. Mit vár el a Scopus az általa indexált folyóiratoktól? „A követelmények sorában alapelvárás, hogy a lap kiadása a minőségbiztosítási szempontoknak megfeleljen, alkalmazzon - lehetőleg kettős-vak - lektorálási rendszert⁸¹, a megjelenés ne késlekedjen, a Scopus hangsúlyosan kéri a kiadói etikai nyilatkozat meglétét. Figyelik a nemzetközi szempontok érvényesülését: előnyt jelent a cikkek angol nyelvű megjelenése. Az angol nyelvű absztrakt elmaradhatatlan. Jelentős súllyal bír a szerkesztők és a szerkesztőbizottság szakmai tekintélye és nemzetközi összetétele is.” (Dudás, 2015 p. 259.) Egyre jelentősebb szempont az on-line elérhetőség és a szolgáltatási felület funkcionalitása. Számításba veszik a cikkek idézettségén kívül a készítők - a szerkesztők, a szerkesztőbizottság és a szerzők - korábbi publikációs és idézettségi eredményeit is. Magyarországról az Elektronikus Információszolgáltatás (EISZ) Alapprogram keretében hozzáférhető a WoS adatbázis.

Az évente felülvizsgált SJR-rangsorolás alapja a nemzetközi folyóiratpublikációk minősége, mely az adott szakterületi pozíciójával számszerűsíthető. A közleményeket Q1-Q4 minőségi osztályokba (kvartilisokba) sorolják a szakterületükön elfoglalt rangjuk alapján:

⁸¹ Kettős-vak lektorálás vagy referálás (double blind review): a cikk szerzője vagy szerzői és a szaklektorok kiléte egymás előtt ismeretlen.

Q1: Kiváló folyóiratok a szakterületi rangsor felső 25%-ához tartoznak.

Q2: Jó folyóiratok a rangsorban 25–50% közé esnek.

Q3: Közepes folyóiratok, amelyek a szakterületi SJR-rangsor 50–75%-a közé tartoznak.

Q4: Gyenge folyóiratok, amelyek rangsor alsó 25%-ában kapnak csak helyet. (Sasvári, Nemeslaki, 2017) A SCImago Journal and Country Rank (**Scimago Journal Rank** - SJR) eredményei kiszámításához azt az algoritmust hívták segítségül, amellyel a Google rangsorolja a weboldalakokat. Az SJR módszere az iterálás: a kapott adatokat folyamatosan visszahelyettesítve a képletbe egyre finomabb eredmények születnek. A számításkor a hivatkozások különböző súllyal esnek latba – nem úgy, mint az impaktfaktor (IF) esetében, ahol mindegy, ki, hol, mire hivatkozik - a nagyobb SJR index értékkel rendelkező lapban megjelent hivatkozás nagyobb súllyal szerepel a képletben. Fontos különbség az IF és az SJR között, hogy míg az előző két éves intervallumokat vizsgál, addig az SJR időablaka 3 év. (Sasvári, Kovács, Birgenstock, 2016)

4.3. A hadtudományi szakfolyóiratok besorolása a Magyar Tudományos Művek Tárában

Magyar vonatkozásban az Magyar Tudományos Akadémia (MTA) bizottságok folyóiratlistái a meghatározóak azok minősítésében. Az MTA IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztályában (GJO) tudományos/doktori szakbizottságként kapott helyet a hadtudomány (Hadtudományi Bizottság - HTB) területe. A szakbizottság folyóiratlistája annak szakmai és nemzetközi ismertsége alapján két területet különböztet meg: nemzetközi és hazai folyóiratokat, melyeket négy (A, B, C, D) kategóriába sorol⁸². A rangsorolás lehetővé teszi a hazai szakfolyóiratok minőségi értékelését, mivel azok a magyar nyelv használata miatt kiesnek a nemzetközi adatbázisok hatásköréből. Az MTA osztályainak folyóirat-rangsorolásának méltányos voltát számos kritika éri. A tudományos folyóiratok értékelése azonban nem csak a magyar tudományos közélet problémája, hanem nemzetközi szinten is ismert jelenség. Az ismertetett okok miatt, tudományos szempontból egyáltalán nem közömbös, hogy adott

⁸²„A” kategóriásnak az a folyóirat tekinthető, amely anonim referáló és önálló, független tudományos szerkesztőbizottsággal rendelkezik, a hazai hadtudomány egészére, vonatkozóan széles körűen ismert, rendszeresen megjelenik, magasra értékelt és lektorált, s mint ilyen a hazai szakmai élet kiemelkedő lapja. „B” kategóriásnak az a folyóirat tekinthető, amely anonim referáló, vagy önálló szerkesztőbizottsággal rendelkezik és egy terület vezető folyóirata, rendszeres időközönként jelenik meg, elismert és elfogadott, valamint lektorált. „C” kategóriás az a folyóirat, amely szűkebb szakmai körben ismert, lektorált, egy terület tekintélyes folyóirata. „D” kategóriába tartoznak azok a folyóiratok, kiadványok, konferencia-közlemények, amelyek ritkábban jelennek meg, ISBN számmal rendelkeznek, a hadtudományokkal kapcsolatos szócikkek tartalmazzák, lektoráltak, tájékoztató, népszerűsítő jellegűek.

tudományterület kutatói milyen besorolású szakfolyóiratba publikálnak. (Sasvári, Nemeslaki, 2017)

A tudományos kutatás hiteles nyilvántartása Magyarországon az MTA Könyvtár és Információs Központban (MTA KIK) üzemeltetett Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT) adatbázis. A Magyar Tudományos Akadémiáról szóló 1994. évi XL. törvény (MTA tv.) 2015. július 21-én hatályba lépett módosításával⁸³ a nemzeti tudományos bibliográfiai adatbázis, az MTMT működtetése a MTA közfeladatává vált. Magyarországon az MTMT gyűjti össze a tudományos publikációkat, és emellett statisztikai adatokat is szolgáltat. Az egységes tudományos publikációkeresés lehetőségét is az MTMT teremti meg, valamint utat nyit a szabadon elérhető szövegek felé a kiadóknál vagy a repozitóriumban⁸⁴. Az MTA KIK a tudományos közlemények megőrzése és olvasottságának támogatása érdekében üzemelteti a REAL repozitóriumban⁸⁵ (gyűjtőkörre a könyv és a folyóiratcikk) és a REAL-J repozitóriumban (gyűjtőkörre a folyóiratok teljes évfolyama egy fájlban vagy számonként).

A nyílt hozzáférésű (Open Access) folyóiratok számára elsődleges fontosságú, hogy kommunikáljanak egymással, támogassák a közlemények megosztását és repozitóriumi archiválását. Ezért kifejezett előnyt jelenthet számukra a Directory of Open Access Journal (DOAJ) nemzetközi listában történő regisztráció, melyet az MTA KIK és a Debreceni Egyetem koordinál. A tudományos közleményeket megjelentető kiadók és folyóirat szerkesztőségek számára is előnyös, ha a publikációk szerepelnek az MTMT-ben, hiszen így a feltöltött rekordokhoz további információkat (linkek, idézetek) csatolhatnak és láthatóságukat is növelik.⁸⁶ Az MTMT 2017-től áttért a szakterületi alapú (**Scimago Journal and Country Rank (SJR) index** alapú szakterületi folyóíratrangsor Q1-4 (Q= Quartile) használatára. (Sasvári, Kovács, Birgenstock, 2016) Az MTMT⁸⁷ tárolt adatainak és szolgáltatásainak intézményi felhasználása igen sokrétű: adatszolgáltatás évkönyvek, statisztikák, grafikonok,

⁸³ 2015. évi CXXXI. törvény 6. § (1) előírja, hogy a költségvetési támogatással megjelentetett tudományos művek adatait az MTMT-ben nyilván kell tartani. Elérhető: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1500131>, letöltve: 2019.02.20.

⁸⁴ A repozitóriumban egyetemek, vagy kutatóintézmények dokumentumszervere, amely a keletkező tudományos anyagokat archiválja és lehetőséget teremt azok díjmentes hozzáférhetővé tételére. Lehetőség nyílik a feltöltött dokumentumok bekapcsolására más adatbázisokba, így a különböző repozitóriumban indexelő rendszerek hatékonyan kapcsolhatják be azokat a világ tudományos vérkeringésébe.

⁸⁵ Az MTA könyvtárak elektronikus könyvtári szolgáltatásai között 2009-ben jelent meg az új REAL repozitóriumban (REpository of the Academy's Library)

⁸⁶ Feltöltés az openaccess@konyvtar.mta.hu e-mail címen lehetséges.

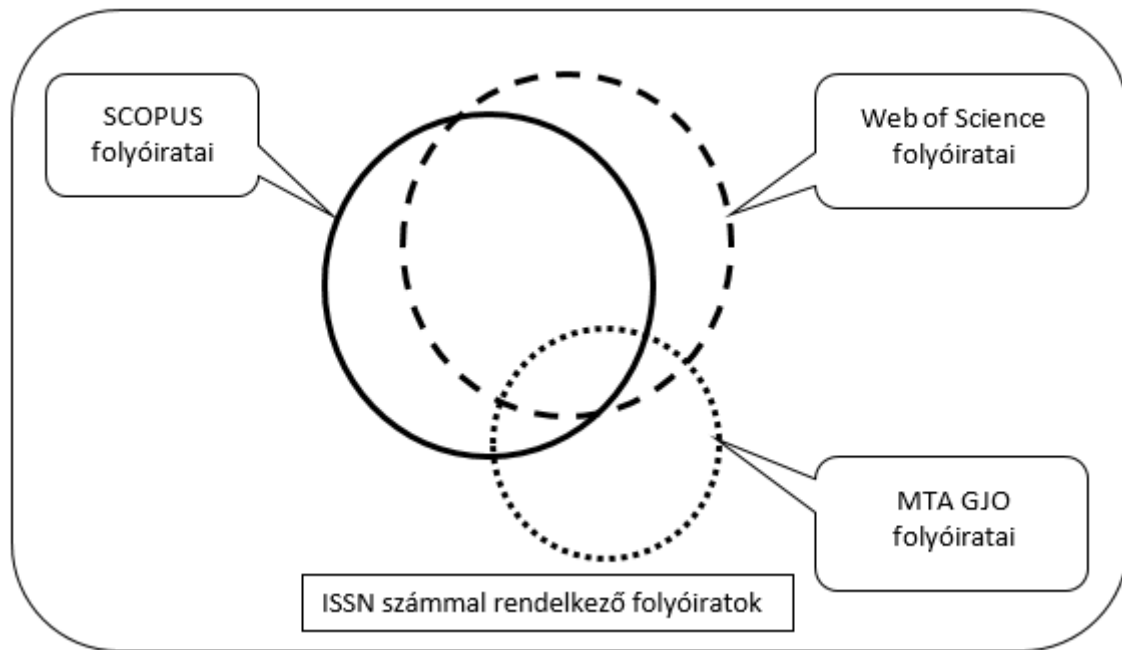
⁸⁷ A 2009-ben indult MTMT MyCite v5 szoftvere nemcsak nehezen és drágán karbantartható volt, de számos technikai jellegű „gyermekbetegséggel” is küzdött (magas fejlesztési költségek, szoftver erózió, fejlesztések okozta kódminőség romlás, függőség a fejlesztő cégtől). A 2018. november 1-től működő MTMT2 új szoftvere egy korszerű, alkalmazásprogramozási felület API (application programming interface) alapú platform, melynek fő részei az üzleti logikát és adattárolást megvalósító backend, a szerkesztői felület és a nyilvános felület. A backend több mint 200 objektumtípust kezel.

táblázatos összefoglalók, tudományos teljesítmény beszámolók összeállítása, belső tudományos teljesítmény értékelése céljából. Az akkreditációs intézmények a tudományos teljesítmény alapján értékelnek például Országos Tudományos Kutatási Alap (OTKA), MTA Bolyai ösztöndíj, MTA Doktora, MTA tagjelöltség, Országos Doktori Tanács (ODT) akkreditáció, habilitáció, egyetemi tanári pályázat esetén. A teljesítmény mérőszáma lehet például a kumulatív impaktfaktor vagy a Hirsch index, melyek tárolását és szolgáltatását az MTMT2 biztosítja, mely mind a nemzetközi, mind a hazai adatbázisokból képes adatokat átemelni. A publikációs adatok automatikus, vagy félautomatikus átvétele magyar (MATARKA, MOKKA/ODR, egyetemi könyvtárak), illetve külföldi (Web of Science, Scopus) nyílt adatbázisokból nagyban segíti az összegyűjtött hazai tudományos publikációk teljességét. A nemzeti adatbázisok esetében lehetőség nyílik arra is, hogy az MTMT2-ből adatokat töltsenek vissza a saját adatbázisukba. A rendszer támogatja a külső akkreditációs intézményekhez való kapcsolódást egyedi Webservice-en keresztül, publikus API segítségével.⁸⁸

A GJO-listás hazai folyóiratok nagy része ugyan nyílt hozzáférésű, de ezek regisztrációja legtöbbször elmaradt, így a magyar nyelven publikáló kutatók tudományos láthatósága, és a magyar nyelvű cikkek elérhetősége csorbul. A Scopus- és a WoS-adatbázisokban megtalálható nemzetközi folyóiratoknál a IX. osztály A, B, C, D besorolása szoros kapcsolatban van a kvartilis alapú értékeléssel (Q1-4), az SJR-mérőszámmal, a h-index-szel és az IF-ral. Nagy eltérések mutatkoznak viszont a IX. osztály bizottságai között, hiszen míg a Szociológia Bizottság listái jól megfelelnek a nemzetközi besorolásoknak, addig a Hadtudományi Bizottság listázási gyakorlata nem. A tényleges publikációs teljesítmény adatai alapján a hazai GJO-folyóiratokban tizenhatszor többen publikálnak, mint a nemzetközi folyóiratokban, pedig azok száma nagyságrendekkel kevesebb, mint a nemzetközi folyóiratoké. A hazai társadalomtudományban a méltányosabb folyóirat-rangsorolás kialakítását három fontos terület fejlesztése segítheti:

- a hazai folyóiratok online megjelenésének és indexelésének javítása és regisztrációja
 - a fizetős adatbázisok használatának elterjesztése, a nemzetközi folyóiratok hozzáférhetőségének növelése
 - és a publikációs gyakorlat, a nemzetközi folyóiratlisták közelítése a kutatók motiválásával.
- (Sasvári, Nemeslaki, 2017)

⁸⁸ Magyar Tudományos Művek Tára 2 Rendszerspecifikáció. Elérhető: <https://docplayer.hu/8225383-Magyar-tudomanyos-muvek-tara-2.html>, letöltve: 2019.02.20.

2. ábra Adatbázis rendszerek a tudományos teljesítmény méréséhez

Forrás: Sasvári - Nemeslaki 2017. Átdolgozta: Druzsinn József

4.4. Az automatikus hivatkozáskezelés, az azt támogató CrossRef DOI azonosító és az adatbázisok közti kommunikációt is támogató ORCID

4.4.1. Az automatikus hivatkozáskezelés

Napjainkban már lehetséges az automatikus hivatkozáskezelés. „Egy cikk irodalomjegyzékéből, ha az a metaadatok szempontjából szabványosan tagolt, gépi úton is kinyerhetők hivatkozások. A sikeres gépi kinyerésre és adatbázisba való konvertálására nagyobb az esély, ha cikk- és szerzői azonosítók állnak rendelkezésre (DOI, ORCID), és ha bibliográfia-kezelő (hivatkozáskezelő) alkalmazással készül a dolgozat. Számos ilyen szabadon elérhető, fizetős vagy részben szabad eszköz ismert (Zotero, Mendeley és mások).” (Dudás, 2013 pp. 463-479.) A világhálón elérhető bibliográfiákat kivonatolja például a CiteSeerx keresőmotor, vagy a globális világháló tudományos tartalmát pásztázó és kiadói adatbázisokba is betekintő Google Scholar hivatkozáselemző szolgáltatása is. A korszerű forráskezelő szoftverek, mint pl. a Citavi vagy a Zotero egy adatbázisban tárolják a szerző által ismert és feldolgozott, tehát hivatkozott műveket. Az adatbázis feltölthető manuális adatfelvitellel (begépeljük a szerző nevét, a mű címét stb.), de egy böngésző plug-in alkalmazásával egy kattintással elmenthetők a releváns internetes oldalak, ahol a HTML metaadatok többnyire

tartalmazzák a szerző nevét, a címet stb. További megoldás lehet, ha adatbázisból hívjuk le az egyedi azonosítót, könyvek esetében az ISBN⁸⁹, cikkeknel jellemzően a DOI⁹⁰ megadásával.

4.4.2. Az automatikus hivatkozáskezelést támogató CrossRef Digital Object Identifier azonosító

Az egyes folyóirat-cikkek azonosítására a kiadók többsége által alkalmazott, nemzetközileg is elterjedt **DOI (Digital Object Identifier - Digitális Objektum Azonosító)** megadása szolgál a tudományos folyóiratoknál. A DOI olyan állandó azonosító (link), mely akkor is a dokumentumra mutat, ha a közlemények on-line elérhetősége változik. A DOI-val ellátott közleményeket repozitóriumban archiválják, így a honlap megszűnése esetén, létezik egy másodlagos tárhely, melynek segítségével a DOI működése fenntartható. A DOI rendszer mögött nemzetközi metaadat tároló központi adatbázisok állnak, amelyekből bibliográfiai adatokat lehet kinyerni, továbbá lehetővé teszi az automatikus adatcserét is. A CrossRef-es DOI-k használatával importálhatjuk a közlemények bibliográfiai adatait a MTMT-be, vagy az Eprints szoftvert használó repozitóriumokba. A szerzők ORCID profilja is a DOI azonosítók alapján gyűjti a kutatók publikációit, sőt az elmúlt években több szabadon hozzáférhető adatbázis is megjelent, melyek többek között a CrossRef ügynökség adatbázisára építve teszik lehetővé a szakirodalom és az idézettségi adatok keresését. Ilyenek például: Dimensions, Lens, 1Findr, Scilit, Science Open, BASE, CORE

A DOI azonosítókat két ügynökségen keresztül lehet készíteni: ezek a CrossRef⁹¹ és a DataCite.⁹² Az MTA KIK mindkét szervezet tagjaként térítésmentesen biztosít DOI azonosítót mindazon digitális objektumok (PhD dolgozatok, adatállományok, dokumentációk, folyóiratcikkek) számára, amelyek nyilvánosan elérhetőek egy, a hosszú távú megőrzésüket és szolgáltatásukat biztosító repozitóriumban, vagy adatbázisban és melyekről a szerző megfelelő leíró adatokat szolgáltat. A DataCite ügynökség elsősorban kutatási adatok azonosítására specializálódott, de más dokumentumtípusok számára is ad ki azonosítót, melyek leírására a metaadat séma alkalmas. Az MTA KIK szolgáltatását igénybe vevő egyetemeken készült PhD dolgozatok DOI azonosítóit ez az ügynökség biztosítja. A regisztráció az MTA KIK partnerei számára díjmentes.

⁸⁹ International Standard Book Number, azaz Szabványos Nemzetközi Könyvazonosító Számsorozat

⁹⁰ Digital Object Identifier, azaz Digitális Objektum Azonosító

⁹¹ <http://www.crossref.org>

⁹² <https://www.datacite.org>

A CrossRef ügynökségnél regisztrált DOI az azonosításon és az elérés biztosításán kívül, díjfizetés ellenében egyéb szolgáltatásokat is kínál. DOI-val azonosítható a folyóirat főoldala, az évfolyam, a füzettség, az egyes cikkek, de akár a cikkekben megjelenő képek, ábrák, táblázatok is. Feltétel azonban, hogy az objektumok egyedi URL-el, saját weboldallal rendelkezzenek. A CrossRef DOI regisztráció feltétele, hogy a cikkek irodalomjegyzékében fel kell tüntetni minden forrás DOI azonosítóját linkként, melyet a CrossRef-nél regisztráltak. Az irodalomjegyzékben szereplő linkek növelik a közlemények olvasottságát, hiszen így a kiadványok egymásra linkelnek. A CrossRef a DOI regisztrációért 1 USD/db árat számol fel.

Az automatikus hivatkozáskezelést támogató **CrossRef DOI** alkalmazása jelentős mértékben segíti a hivatkozás alapú folyóirat citációs adatbázis rendszerek (Scopus, WoS) bevezetését, amelyek ezáltal már objektív, hivatkozás alapú mérőszámokat (Impaktfaktor, SJR) generálhatnak. A közeli jövőben – tekintve a hivatkozáskezelő szoftverek várható térnyerésére – előnyt fognak élvezni a hivatkozásoknál azon publikációk, amelyeknek CrossRef-es DOI-ja van. Ennek bevezetése a szerzőknek is érdeke, hiszen az irodalomjegyzékekben a DOI-k feltüntetése bizonyítottan növeli a citációk számát.

4.4.3. Az adatbázisok közti kommunikációt is támogató Open Research and Contributor Identifier – az ORCID azonosító

Az **ORCID (Open Research and Contributor Identifier)** egy nemzetközileg általánosan elfogadott, ingyenesen igényelhető szerző azonosító kód, amely biztosítja a kutató egyértelmű azonosíthatóságát. Használatával elkerülhető az azonos nevű szerzők összekeverése, a különböző névalakokból származó tévedések, továbbá megkönnyíti az automatikus adatfeldolgozást az indexelő adatbázisokban.

A 19 karakterből álló kód 3 kötőjellel elválasztott 4x4 számjegyből áll. Az ORCID közösségbe regisztráló magánszemélyek és szervezetek számára lehetőség nyílik – megfelelően a korszerű követelményeknek - adatvédelmi beállításokra is. Az ORCID bevezetése hatékonyan szolgálja a folyóiratok nemzetközivé tételét, mivel – túl a személyi azonosítón – az adatbázis egy az MTMT-hez hasonló, de nemzetközi publikáció-nyilvántartó felületet is tartalmaz. Lehetővé teszi a kommunikációt és a hitelesítést a különböző adatbázisok között, az ORCID rekordokból linkelhetők a Scopus-tételek, így fokozatosan kialakul a személyi bibliográfia is. Ezen előnyös jellemzők miatt egyre több kiadó teszi kötelezővé az ORCID használatát, így egyre jobban ismert Magyarországon is. Az MTMT mellett már a Magyar Folyóiratok

Tartalomjegyzékének Kereshető Adatbázisa (MATARKA) rendszerébe is feltölthetők a szerzői azonosítók.⁹³

4.5. Összegzés

Vitán felül áll, hogy a tudományos kutatás eredményeinek rendszeres publikálása fordulópontot jelentett a tudomány történetében, hiszen a modern tudomány a tudományos cikk és a tudományos folyóiratok megszületésével vette kezdetét. (Braun, 2010) Ma azonban, információtechnológiával átítatott világunkban a papír alapú helyett a digitális információk felé tolódik a hangsúly. A tudományos kutatások eredményeit is ma már kizárólag elektronikus úton publikálják. A tudományos kutatók számára így a digitális adatbázisokhoz való hozzáférés létfontosságú kérdés. Ezt felismerve az Oktatási Minisztérium 2001-ben elindította az Elektronikus Információs szolgáltatás (EISZ) nemzeti programját, amely ingyenes hozzáférést biztosít a legfontosabb elektronikus adatbázisokhoz. Az akkor 270 millió forintos fejlesztés nyomán a szaktárca két adatbázis-szolgáltatás nemzeti licencét vásárolta meg, melyekhez 37 felsőoktatási intézmény, az MTA-hoz és a minisztériumokhoz tartozó kutatóintézet felhasználói – kutatók, oktatók, doktoranduszok, hallgatók – férhetnek hozzá. Napjainkban a mennyiségi szemléletet átlépve, egyre inkább előtérbe kerül a magasabb tudományos besorolású (Q1, A) lapokba történő publikálás, az angol nyelvű publikációk megjelentetése, illetve az Impakt-faktorral rendelkező, vagy Scopus, Web of Science, Scimago adatbázisokban indexált folyóiratok előnyben részesítése. A minden évben magasabb szinten megkövetelt Hirsch-index is egyre inkább a kutatókkal szemben támasztott követelmények részét képezi. Ilyen körülmények között nem közömbös a hadtudományt képviselő szervezetek (intézetek, kutatóhelyek), intézmények (egyetem) és kutatók (doktoranduszok és fokozattal már rendelkezők) számára, hogy az e területen működtetett 26 tudományos besorolású folyóirat milyen mértékben felel meg az egyetemek, illetve a Magyar Tudományos Akadémia által támasztott követelményeknek. Míg a katonai-műszaki tudományterület képviselői számára rendelkezésre álló szakfolyóiratok, a kimondottan az e tudományterület céljait szolgáló „Hadmérnök”, a „Műszaki Katonai Közlöny”, a „Haditechnika” és a „Repüléstudományi Közlemények” addig a katonai-logisztikai tudományterület képviselői még nehezebb helyzetben vannak, hiszen a szakterületüket csak a „Katonai Logisztika” című periodika

⁹³ Az ORCID regisztrációs oldala: <http://orcid.org/regisztrar> Ezek az azonosítók a Nemzetközi Szabványos Névanoszító (International Standard Name Identifier, ISNI) részhalmazát képezik.

képviseli. Természetesen rovat-szinten más hadtudományi szakfolyóiratok (Honvédségi Szemle, Seregszele) is leközzölnek katonai-műszaki és logisztikai tárgyú cikkeket, ám ezek jobbára alkalmi közlésnek nevezhetők.

A jövőre vonatkozó fejlesztési irányok elsősorban az idézettség és a nemzetközi láthatóság javításában nevezhető meg, melyhez az alábbi lépések megtétele elengedhetetlen:

- Növelni szükséges az idegen nyelvű – elsősorban angol nyelvű – tanulmányok számát és kívánatos külföldi szakemberek nagyobb arányú bevonása a tudományos periodikák szerkesztőbizottságaiba.
- A Magyar Tudományos Akadémia minősítése szerint „A és B” kategóriás folyóiratban célszerű nemzetközi szemle-rovatot működtetni.
- Elengedhetetlen a publikációk nyitott hozzáféréseinek a megteremtése (Open Access)
- Szükségesnek látszik a szerkesztést és a nemzetközi tudománymenedzselést lehetővé tevő Open Journal System 3 alkalmazása, DOI azonosítók bevezetése.
- Ugyancsak célszerűnek látszik minőségbiztosítási rendszer kidolgozása a folyóiratok számára (Hausner, 2018)

A hadtudomány területén nem áll rendelkezésre szakterületi alapú, Impaktfaktoros, illetve SJR mutatókat (SCImago SJR index) generálni képes Q1 – Q4 besorolási rendben működő szakfolyóirat. Továbbra is a hivatkozás-számhoz nem kötődő A-B-C-D besorolási kategóriák kerülnek alkalmazásra. A katonai-műszaki tudományterület ilyen irányú ambíciókkal rendelkező kutatói az Óbudai Egyetem, vagy külföldi intézmények folyóiratai irányába tehetnek kísérletet publikáció leadására. Előremutató fejlemény viszont, hogy a hadtudományi folyóiratok egyetemi reprezentánsainál jelenleg zajlik az Open Journal System szerkesztőségi software bevezetése.

BEFEJEZÉS

A korszerű hadtudományban egyre nagyobb teret kap a katonai logisztika, mint szakterület, mint a hadviselés harmadik pillérének kutatása is. Dolgozatomban arra kívántam rávilágítani, hogy a nem csekély kiadvánnyal bíró, kiterjedt tudománytámogató, tájékoztató és PR-tevékenységet folytató katonai sajtó jelentősége ellenére mindössze egy tudományos folyóiratot tud felmutatni, melyet kifejezetten a katonai logisztika témáinak szentelnek. Természetesen az is látható, hogy más szaklapok is működtetnek logisztikai rovatot, illetve rovat nélkül is közölnek ilyen témájú írásokat. A logisztika részterületeit képező kérdések és kutatási eredmények felbukkannak a műszaki, haditechnikai, és a hadtudományi folyóiratokban, illetve a pénzügyi-gazdálkodási kérdések a HM VGH szakkiadványában látnak napvilágot. A NATO tagországok legtöbbszörében az egészségügyi támogatás is a logisztika szerves részét képezi, mely nálunk többnyire az MH EK kutatóhelyének szakkiadványában jelenhet meg. A korunk biztonságpolitikai és katonai kihívásaira adandó válaszok olyan logisztikai kutatási területeket vetnek fel, mint a befogadó nemzeti támogatás, az ország védelmi célú felkészítése, vagy az erők mozgatása, szállítása. A fenti témákban tevékenykedő kutatók eredményeinek mielőbbi publikálása sürgető feladat a kutatóhelyek számára, melyben az írott, vagy az elektronikus sajtó elsődleges szerepet tölthet be.

Az első fejezetben a katonai sajtó történeti áttekintése során, a logisztikai folyóiratok fejlődésének vizsgálatára vállalkoztam. Kitekintésként bemutattam a katonai sajtó sokszínűségét, mellyel a harcoló katonáktól a hadtudósokig, sőt a civil szféráig képes megszólítani az olvasókat és minden célcsoportnak az igénye szerinti információkat közvetíteni. A fejezet utolsó nagy egységeként a közelmúlt és a jelen katonai kiadványai közül a tudományt támogató, minősített szakfolyóiratokról adok részletes elemzést, feltárva a szerkesztés-kiadás nehézségeit és rámutatva az adott folyóirat jelentőségére és a szaklap-hierarchiában elfoglalt, feltételezett helyére is.

A második fejezet kifejezetten a szaklapok tudománytámogató szerepére fókuszál, kiemelve a honvédségi kutatóhelyek ez irányú lehetőségeit. Összefoglalómban rámutatok, hogy mekkora lehetőségek rejlenek abban, ha egy kutatóhely rendelkezik szakkönyvtárral és saját kiadású periodikával. Górcső alá veszem a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar és intézeteinek logisztikai vonatkozású tudományos tevékenységét és szakkiadványait, majd mintegy kitekintésként említést teszek a Magyar Hadtudományi Társaság ez irányú tevékenységéről is.

A harmadik fejezetben a kifejezetten a katonai logisztika tudományterület támogatására hivatott szakfolyóiratok kerülnek elemzésre, melyek történetéből kiderül a laptulajdonosok helyzetéből adódó és a szakterületben rejlő bizonytalanság. A fent említett szaklapi hierarchia szemléltetésére a fejezet összegzésében saját készítésű ábrámat közlöm, egyben összefoglalom a tudományterülettel foglalkozó periodikákról írottakat.

A negyedik fejezet a katonai szaklapok, s benne a logisztikával foglalkozó szakkiadványok fejlődési irányait igyekszik prognosztizálni. A nyílt hozzáférés lehetőségétől a különböző archiválási módokig, a folyóiratok és szerzőik, valamint a cikkek azonosítására vonatkozó korszerű elvárásokig és az ezekkel operáló szerkesztőségi programokban lévő lehetőségek bemutatásával kívántam a fejlődés irányait felvázolni.

A szerző köszönetet mond:

Havasné Berek Tünde őrnagy HM HIM Hadtörténeti Könyvtár osztályvezető-helyettes, könyvtárvezető

dr. Závodi Szilvia tanácsos HM HIM tudományos titkár, gyűjteményvezető

Péliné Dr. Németh Csilla őrnagy MH Geoinformációs Szolgálat meteorológus főtiszt

Dr. Forgács Balázs őrnagy NKE HHK Katonai Vezetőképző Intézet Hadászati és Hadelméleti Tanszék egyetemi docens

Móricz Judit NKE Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Kari Könyvtár könyvtáros

Pándi Dóra Edit NKE Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Kari Könyvtár könyvtáros

és a konzulensek:

Dr. Hegedűs Ernő őrnagy NKE Katonai Logisztikai Intézet Haditechnikai

Tanszék tanársegéd

Veres István ny. ezredes Katonai Logisztika folyóirat szerkesztő

segítségéért, szakmai és nyelvhelyességi ellenőrzéséért és hasznos tanácsaiért.

5. FELHASZNÁLT IRODALOM

Ballagó László (1987): A magyar katonai sajtó fejlődése 1956-1980 Magyar Néphadsereg Politikai Főcsoportfőnökség Tudományos Tanácsa 1987. tervszám: 87/064

Bata István (1956): A Magyar Népköztársaság Honvédelmi Miniszterének előszava Haditechnikai Szemle 1956. I. évfolyam, 1. szám. Elérhető: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Haditechnika_1956/?pg=2&layout=s, letöltve: 2019.02.23.

Bodoróczki János (2014): A logisztika története Hadmérnök ISSN 1788-1919 IX. évfolyam 4. szám 2014. december pp. 75-85.

Braun Tibor (2010): Új mutatószámok a tudományos folyóiratok értékelésére – valóban indokolt-e az impaktfaktor egyeduralma? Magyar Tudomány 171. évfolyam, 2. szám pp. 215–220. Elérhető: <http://www.matud.iif.hu/2010/02/11.htm>, letöltve: 2019.02.25.

Buzinkay Géza (1993): Kis Magyar Sajtótörténet. Haza és haladás Alapítvány, Budapest, ISBN:963-04-3411-3 p. 107.

Csémi Károly (1967): Magyar Néphadsereg Vezérkar Főnöke, a honvédelmi miniszter első helyettese előszava Haditechnikai Szemle 1967. I. évfolyam, 1. szám 1. oldal

Demeterné Szivák Petra, Gyulai Gábor (2018): A Magyar Honvédség Logisztikai Központ folyóiratainak szerepe a tudományos tevékenység támogatásában Katonai Logisztika eISSN 1789-6398 2018. évi 1-2. szám DOI: 10.30583/2018/1-2/133 pp. 133-156.

Dobó Péter (1993): Katonai Logisztika ISSN 1588-4228 1993/1. I. évfolyam 1. szám p. 3.

Döndő Rezső (1988): A katonai sajtó irányításának története 1957-1980. Magyar Néphadsereg Politikai Főcsoportfőnökség Tudományos Tanácsa 1988. tervszám: 87/065

Dudás Anikó (2013): A tudományos kiadási eljárás kéziratváltozatainak terminológiája. Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 2013. évi 11-13. sz. pp. 163-479. Elérhető: <http://tmt.omikk.bme.hu/tmt/article/view/636/10523>, letöltve: 2019.02.20.

Dudás Anikó (2015): Folyóirat – ismertség, elismertség, indexelés Tudományos és Műszaki Tájékoztatás Könyvtár- és információtudományi szakfolyóirat 62. évfolyam 7-8. szám pp. 251-274. Elérhető: www.tmt.omikk.bme.hu/tmt/article/view/236, letöltve: 2019.01.31.

Forgács Balázs (2009): In memoriam Kovács Jenő Hadtudomány 2009/1–2 pp. 105-112. Elérhető: http://mhtt.eu/hadtudomany/2009/1_2/105-112.pdf

Galambos Béla (1997): Megoldási lehetőség a MH komplex szervezeti kommunikációs intézménye kialakítására és az egyes vezetési szinteken megoldandó PR feladatokra Új Honvédségi Szemle ISSN 2060-1506 1997. év 3. szám pp. 80-87.

Galambos Béla (2003): Public Relations a hadseregben Magyar Honvédség, Budapest, 2003. ISBN 963-327-371-4

Gáspár Tibor (2013): 20 éves a Katonai Logisztika folyóirat Katonai Logisztika ISSN 1789-6398 2013/1. 21. évfolyam 1. szám p. 8.

Gócze István (2015): A hadtudomány részterületeinek empirikus vizsgálata – 2. rész
A mértékadó hadtudományi folyóiratok elemzése és értékelése Hadtudomány 2015/3–4. szám pp. 21-35. DOI 10.17047/HADTUD.2015.25.3-4.21

Gorda Éva (2011): Adalékok a II. világháborús magyar tábori újságokhoz Hadtudományi Szemle 2011. évi 4. sz. pp. 6-18. Elérhető: http://epa.oszk.hu/02400/02463/00011/pdf/EPA02463_hadtudomanyi_szemle_2011_4_006-018.pdf, letöltve: 2018.12.20.

Hajdú Ferenc (2016): 50 éves a Haditechnika, a katonai-műszaki tudományterület tudományos folyóirata Haditechnika ISSN 0230-6891 L. évfolyam 1. szám p. 2.

Halászné Sipos Erzsébet (1998): Logisztika, Logisztikai Fejlesztési Központ Magyar Világ Kiadó, sine loco, ISBN 963 907 501 9, pp. 15 – 16.

Hausner Gábor (2018): Jelentés a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar gondozásában megjelenő folyóiratok auditálásáról 2018.04.12.

Horváth Attila (2013): A magyar sajtó története a szovjet típusú diktatúra idején Nemzeti Media- és Hírközlési Hatóság Médiatanács Médiatudományi Intézete Budapest, 2013. ISBN 978-615-530-203-9

Jomini, Antoine Henri (1985): A hadművészet kézikönyve. In; Kocsis Bernát (szerk.) et al.: Válogatás burzsoá hadtudományi írásokból. ISBN: 9633261864 Zrínyi Katonai Kiadó, Budapest p. 271.

Kende György (sine anno): Idézet a Katonai Műszaki Doktori Iskola vezetője köszöntőjéből Elérhető: <https://hhk.uni-nke.hu/kutatas-es-tudomanyos-elet/doktori-iskolak/katonai-muszaki-doktori-iskola/bemutatkozas>, letöltve: 2019.02.10.

Keszthelyi Gyula (2011): Előszó Katonai Logisztika ISSN 1789-6398 2011/1. sz. 19. évfolyam 1. szám p. 7.

Kiss Gergő, Kovács László, Micsik András, Moldován István (2004): HEKTÁR Hazai elektronikus könyvtári rendszerek összekapcsolása Elérhető: <http://mek.oszk.hu/html/irattar/ajanlas/hektar2004.pdf>, letöltve: 2019.02.25.

Kóczy Á. László (2015): A tudományos folyóiratok értékelése Könyv és nevelés ISSN 0454-3475, 17. évfolyam 3. szám. pp. 9-28. Elérhető: <http://real.mtak.hu/id/eprint/34094>, letöltve: 2019.01.31.

Kókay György, Buzinkay Géza, Murányi Gábor (1999): A magyar sajtó története. Magyar Újságírók Országos Szövetsége, Budapest ISBN:963-9309-03-6 p. 179.

Kozma Tóth István (1993): A HM sajtómunkája és társadalmi kapcsolatai Új Honvédségi Szemle 1993/12. pp. 73-76.

Kovács Jenő (1985): A katonai sajtó története 1945-1948 Tanulmányok, dokumentumok a Magyar Néphadseregben folyó politikai munka történetéből MN Politikai Főcsoportfőnökség Tudományok Tanácsa 1985. Munkaszám: 85.005

Kőrössi Béla (1937): Sajtóviszonyok Magyarországon Új Igazság Könyvtára, hn., 1937. p. 3.

Lontai Lajos, Földes Ferenc (2013): A Honvédelmi Minisztérium Közgazdasági és Pénzügyi Hivatal, valamint jogelődeinek története IV. rész pp. 116-141. http://epa.oszk.hu/02700/02735/00076/pdf/EPA02735_katonai_logisztika_2013_2_116-141.pdf, letöltve: 2019.02.06. (Katonai Logisztika 21. évfolyam 2. sz. 2013. p.131.)

Lovász Dávid (2017): Folyóirat menedzselés Open Journal Systems (OJS) segítségével Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont honlapja Elérhető: <https://kalauz.lib.pte.hu/folyoirat-menedzseles-open-journal-systems-ojs-segitsegevel>, letöltve: 2019.02.25.

Lukács László, Tóth Rudolf (2018): Robbanóanyagok a hazai katonai szakfolyóiratokban 1875–1945. Katonai Logisztika ISSN 1588-4228 2018. évi 3-4. szám pp. 273-300. DOI: 10.30583/2018/3-4/273

Nádor István (1993): A média és a hadsereg Új Honvédségi Szemle 1993/9. szám pp. 91-95.

Németh Márta (1993): Public Relations a vállalati gyakorlatban Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem Marketingkommunikációs Oktatási és Kutatási Központ Budapest, 1993. ISBN 963-7415-63-7

Orosz Zoltán (2012): Hagyomány és megújulás Honvédségi Szemle ISSN 2060-1506 2012. év 1. szám p. 1.

Orosz Zoltán (2015): A Magyar Honvédség kutatóhelyeinél folyó tudományos tevékenység 2014-15-ben Hadtudományi Szemle ISSN 2060-0437 VIII. évfolyam 4. szám pp. 178-191.

Padányi József (sine anno): Idézet a Hadtudományi Doktori Iskola vezetője köszöntőjéből Elérhető: <https://hhk.uni-nke.hu/kutatas-es-tudomanyos-elet/doktori-iskolak/hadtudomanyi-doktori-iskola/bemutatkozas>, letöltve: 2019.02.10.

Papp Dezső (sine anno): A magyar katonai hírlap- és folyóirat irodalom rövid története 1705-től 1945-ig. Elérhető: <http://papp.gportal.hu/gindex.php?pg=31118017&nid=5218286>, letöltve: 2018.12.19. Új Honvédségi Szemle 2002/5. ISSN 1216-7436 pp. 87-98.

Reigler Imre (1936): Folyóirat-kultúra, Sajtóreform, Sajtótudomány. Atheneum, Budapest, 1936. p. 11. Különlenyomat az Országút 1936 májusi számából Elérhető: http://mtdaportal.extra.hu/books/riegler_imre_folyoiratkultura_sajtoreform_sajtotudomany.pdf, letöltve: 2018.12.20.

Róka Mihály (1968): Előszó a Hadtápbiztosításhoz 1968. 1. szám pp. 3-4.

Sasvári Péter, Kovács Richárd, Birgenstock, Vanda (2016): A Scimago Journal and Country Rank és az MTA Gazdaság- és Jogtudományok Osztály listás folyóiratai. Elérhető: https://www.researchgate.net/publication/305380928_A_Scimago_Journal_and_Country_Rank_es_az_MTA_Gazdasag-es_Jogtudomanyok_Osztaly_listas_folyoiratai, letöltve: 2018.12.20.

Sasvári Péter, Nemeslaki András (2017): Tudományos folyóiratok méltányos rangsorolása az MTA Gazdasági és Jogi Osztályában Magyar Tudomány 2017/1. Elérhető: <http://www.matud.iif.hu/2017/01/12.htm>, letöltve: 2019.02.25.

Sipos Péter (1999): Az Est lapok államosítása. Historia, 1999. Április Elérhető: <https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/historia/99-04/ch07.html#id509600>, letöltve: 2018.12.20.

Szabolcsi Miklós (Főszerkesztő) (1979): A magyar sajtó története I. 1705 –1848. Akadémiai Kiadó. Budapest, ISBN 963 05 1773-6

Szabolcsi Miklós (Főszerkesztő) (1985a): A magyar sajtó története II/1. 1848–1867. Akadémiai Kiadó Budapest, ISBN 963 05 3678 1 II/1 kötet

Szabolcsi Miklós (Főszerkesztő) (1985b): A magyar sajtó története II/2. 1867–1892. Akadémiai Kiadó Budapest, ISBN 963 05 1772 8 (összkiadás) ISBN 963 05 3677 3 II/1–2 kötet

Szakály Sándor (2011): Elődök nyomában. Fejezetek a magyar tudományos katonai szaksajtó történetéből Honvédségi Szemle, HU ISSN 2060-1506 2011. május 65. évfolyam 3. szám pp. 60-61.

Szenes Zoltán (1987): A hadtápbiztosítás fogalmához Hadtápbiztosítás 1987. évfolyam 2. szám p. 13. Elérhető: http://epa.oszk.hu/03000/03059/00078/pdf/EPA03059_hadtapbiztositas_1987_2_011-021.pdf, letöltve: 2019.02.20.

Szöts Zoltán Oszkár (2013): Katonai tábori újságok az első világháborúban Elérhető: http://nagyhaboru.blog.hu/2013/11/13/katonai_tabori_ujsagok_az_elso_vilaghaboruban, letöltve: 2018.12.19.

Thorpe, G. Cyrus (1917): Purelogistics; the science of war preparation Kansas City, Mo., Franklin Hudson Pub. Co.

Tóth Csaba (1997): Az 1956-os forradalom katonai sajtója Új Honvédségi Szemle 1997/10. ISSN 1216-7436 pp. 1-12.

Tóthi Gábor (2004a): Magyar katonai sajtó az első világháborúban 1. rész Új Honvédségi Szemle 2004/7. ISSN 1216-7436 pp. 87-94.

Tóthi Gábor (2004b): Magyar katonai sajtó az első világháborúban 2. rész Új Honvédségi Szemle 2004/8. ISSN 1216-7436 pp. 102-115.

Turcsányi Károly (2014): Minőségelmélet és –módszertan Nemzeti Közszerológiai Egyetem, Budapest ISBN 978-615-5491-08-5 pp. 277-283.

Varga László (2001): A médiaszereplés jellemzői, követelményei a katonai vezető kommunikációs és PR munkájában Kézirat, sine loco, 2001. (20 o.) Könyvtári jelzet: KV367

Zrínyi Miklós (1983): Az török áfium ellen való orvosság ISBN: 9631523608 Szépirodalmi Kiadó, Budapest

Zrínyi Miklós (1973): Tábori Kis Tracta Zrínyi Katonai Kiadó, Budapest ISBN: Számozatlan kiadás.

Folyóiratok, cikkek, digitalizált tartalmak:

A magyar katonai sajtó sikere Elérhető: https://honvedelem.hu/cikk/53378_a_magyar_katonai_sajto_sikere, letöltve: 2019.02.19.

A Magyar Sajtó Évkönyve (1937) A Hungária Lloyd Lapkiadó vállalat R.T., Budapest

Az Anyagi Értesítő Szerkesztőbizottságának előszava 1949. május 1. évf. 1. sz. p. 4.

Haditechnika folyóirat archívuma: <https://www.haditechnikaiintezet.hu/magazin/haditechnika> (borítók és tartalomjegyzékek) és az MTA REAL-J repozitóriumban (teljes szöveg)

HM HIM ismertető, Elérhető: <http://www.militaria.hu/hadtorteneti-intezet-es-muzeum/hadtortenelmi-kozlemenyek>, letöltve: 2018.12.20.

Katonai Logisztika folyóirat archívuma: <http://epa.oszk.hu/html/vgi/kardexlap.phtml?id=2735>
Katonai Logisztika online letölthető számai, <http://www.mkle.net/katonailogisztika>

Ludovika Academia Közlönye 1873. évi. I. évfolyam 1. szám

Magyar hírlapok és folyóiratok Arcanum Digitális Tudománytár ismertetője Elérhető: <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Petrik-magyar-konyveszet-17121920-2/18761885-13040/magyar-hirlapok-es-folyoiratok-16596/1876-katonai-lapok-budapest-szaklap-a-hazai-vedero-erdekeben-i-evf-187677-szerk-es-kiadja-takacsy-jozsef-megj-het-1-szer-ara-egy-evre-6-1674E>, letöltve: 2018. 12. 20.

Magyar Katonai Szemle Arcanum Digitális Tudománytár ismertetője (sine auctor) Elérhető: <https://adtplus.arcanum.hu/hu/collection/MagyarKatonaiSzemle>, letöltve: 2018. 12. 20.

Magyar Szárnyak 1938. év, I. évfolyam 1. szám Előszó

NKE akkreditációs jelentés a MAB 2017/3/VI számú határozatának melléklete Elérhető: http://www.mab.hu/web/images/tir/jelentesek/NKE_170331_jelentesH.pdf, letöltve: 2019.02.10.

NKE Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Stratégia 2016-2020 Elérhető: http://archiv.uni-nke.hu/uploads/media_item/kfis-2016-2020.original.pdf, letöltve: 2019.02.10.

Philosophical Transactions, digitalizált tartalom 1667-1887, The Royal Society Publishing, Elérhető: <http://rstl.royalsocietypublishing.org/content/by/year>, letöltve: 2019.01.31.

Szerkesztőbizottság előszava Haditechnikai Szemle 1956. I. évfolyam, 1. szám. Elérhető: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Haditechnika_1956/?pg=2&layout=s, letöltve: 2019.02.23.

Tudományos élet a HM Közgazdasági és Pénzügyi Hivatalnál Költségvetés, Pénzügy, Számvitel ISSN 1789-3062 XVI. évfolyam 1. szám, 2013. április pp. 70-75.

6. RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

AARMS: Academic & Applied Research in Military Science

ABV: Atom, biológiai, vegyi

AKFK: Akkreditált Kutató Fejlesztő Központ

BM: Belügyminisztérium

BSc: Bachelor of Science, baccalaureus, főiskolai végzettség

CD ROM: Compact Disc Read Only Memory, kompaktlemez

DOI: Digital Object Identifier, Digitális Objektum Azonosító

DSc: MTA tudományok doktora tudományos fokozat

DVD: Digitális Video Diszk

EISZ: Elektronikus Információszolgáltatás Alapprogram

ELTE: Eötvös Lóránd Tudományegyetem

EMPA: European Military Press Association, Európai Katonai Sajtószövetség

ENQA: European Network for Quality Assurance in Higher Education, EU felsőoktatási minőségértékelő szervezetei

HHK: Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar

HM: Honvédelmi Minisztérium

HM GTH: HM Gazdasági Tervező Hivatal

HM HIM: HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum

HM VGH: HM Védelemgazdasági Hivatal

HTML: HyperText Markup Language, hiperszöveges jelölőnyelv

HVG: Heti Világgazdaság

HVK TKH: Honvéd Vezérkar Tudományos Kutatóhely

IF: impaktfaktor, hatástényező

ISSN: *International Standard Serial Number*, Időszaki Kiadványok Nemzetközi Azonosítója

ISBN: International Standard Book Number, Szabványos Nemzetközi Könyvazonosító Számsorozat

ISNI: International Standard Name Identifier, Nemzetközi Szabványos Névanosító

ISI: Institute for Scientific Information

K+F: kutatás és fejlesztés

ker.: kerület

Kft.: Korlátolt Felelősségű Társaság

KFTO: HM VGH KMBBI Kutatási, Fejlesztési és Tudományos Osztály

KISZ: Kommunista Ifjúsági Szövetség

KMBBI: HM VGH Kutatás Fejlesztési, Minőségbiztosítási és Biztonsági Beruházási Igazgatóság

KNBSZ: Katonai Nemzet-biztonsági Szolgálat

KRI: NKE HHK Katonai Repülő Intézet

M. Kir.: Magyar Királyi

MATARKA: Magyar Folyóiratok Tartalomjegyzékeinek Kereshető Adatbázisa

MH: Magyar Honvédség

MH 1. LTD: MH 1. Logisztikai Támogató Dandár

MH GEOSZ: MH Geoinformációs Szolgálat

MH HSZK: MH Hadtáp Szolgáltató Központ

MH ÖHP: MH Összhaderőnemi Parancsnokság

MH ÖLTP: MH Összhaderőnemi Logisztikai és Támogató Parancsnokság

MHSZ: Magyar Honvédelmi Szövetség

MHTT: Magyar Hadtudományi Társaság

MKLE: Magyar Katonai Logisztikai Egyesület

MOKKA/ODR: Magyar Országos Közös Katalógus/Országos Dokumentum-ellátási Rendszer

MSc: Master of sciences, latinul Magister scientiæ, egyetemi végzettség

MSZMP: Magyar Szocialista Munkáspárt

MTA: Magyar Tudományos Akadémia

MTA GJO: Az MTA IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztálya

MTA HB: MTA Hadtudományi Bizottság

MTA KIK: MTA Könyvtár és Információs Központ

MTA LOÁB: MTA GJO Logisztikai Osztályközi Állandó Bizottság

MTMT: Magyar Tudományos Művek Tára

NATO: North Atlantic Treaty Organisation, Észak-atlanti Szerződés Szervezete

NKE: Nemzeti Közszerológiai Egyetem

OAI-PMH: Open Archives Initiative, metaadat begyűjtő protokoll

ODT: Országos Doktori Tanács

OJS: Open Journal Systems, nyílt forráskódú szoftver

ORCID: Open Researcher and Contributor ID, kutatói/szerzői azonosító

OTKA: Országos Tudományos Kutatási Alap

p.: pagina, lap, oldal

PhD: Philosophiæ Doctor, a filozófia tanítója, tudományos fokozat

PDF: portable digital file

PR: public relations, közönségkapcsolatok

REAL-J: REpository of the Academy's Library, az MTA digitalizált folyóirat gyűjteménye

RSOM: Reception, Staging And Onward Movement, NATO Erők Fogadása, Állomásoztatása és Előrevonása

s.a.: sine anno, évszám nélkül

SCI: Science Citation Index, tudományos hivatkozási index

SCI JCR: Science Citation Index Journal Citation Reports

SJR: Scimago Journal Rank, cikk- és idézetindexelő mérőszám

s.l.: sine loco, helymegjelölés nélkül

SZIE GTI: Szent István Egyetem Gépészmérnöki Kar Gépipari Technológiai Intézet

TKH: Tudományos Kutatóhely

URL: Uniform Resource Locator, egységes erőforrás-hely, más néven webcím

VELI: MH Egészségügyi Központ Védelem-egészségügyi Laboratóriumi Intézet

WoS: Web of Science

ZMNE: Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem

7. MELLÉKLETEK JEGYZÉKE

1. számú melléklet: Jelentősebb magyar katonai lapok 1874-1947 között
2. számú melléklet: Az MTA által minősített katonai sajtótermékek
3. számú melléklet: 1934-1944. közötti kiadványok címlapjai
4. számú melléklet: A szocializmus kiadványainak címlapjai
5. számú melléklet: 1989-et követő ismeretterjesztő kiadványok címlapjai
6. számú melléklet: A 2000-es évek tudományos kiadványainak címlapjai 1.
7. számú melléklet: A 2000-es évek tudományos kiadványainak címlapjai 2.
8. számú melléklet: A 2000-es évek tudományos kiadványainak címlapjai 3.
9. számú melléklet: A 2000-es évek tudományos kiadványainak címlapjai 4.

1. számú melléklet

Fsz	Cím	Kiadó	Gyakoriság	Korábbi címek	Tartalom	Megjegyzés
<i>Hivatalos közlönyök:</i>						
1.	Honvédségi Közlöny	HM	1874 óta folyamatosan	Rendeleti Közlöny, Honvédségi Rendeletek, Kisközlöny	Hivatalos közlemények: jogszabályok, rendeletek, utasítások, személyi hírek, kitüntetések stb. közlése	Az adott időszakban két sorozata jelent meg, a Szabályrendeletek és a Személyes Ügyek .
<i>Általános katonai lapok:</i>						
2.	Honvédelmi Lapok	MOVE	1919-től	Magyar Országos Véderő Egyesület Közlönye, 1921-től Honvédelem, 1930-tól Honvédelmi Lapok	Katonai, csendőrségi és társadalmi hetilap.	Első szerkesztője Gömbös Gyula volt.
3.	NYUKOSZ	Nyugdíjas Katonatisztek és Hivatalnokok, Katonatiszti és Katonahivatalnoki Özvegyek és Árvák Országos Szövetsége	1920-tól havonta		Társadalmi és közgazdasági folyóirat.	Melléklapja a Katonai Társadalom volt, egyszer jelent meg. havonta
4.	Honvéd Altiszti Folyóirat	HM	1934-1944 között havonta	1934-től Honvéd Tiszthelyettesek Folyóirata, 1942/1 Tiszthelyettesek Lapja	A honvéd tiszthelyettesi kar szakmai tájékoztatásának és műveltségének növelése céljából kiadott lap.	

5.	Magyar Katonaújság	Vitézi Rend Zrínyi Csoportja,	1938-1944 között hetente			Melléklete: Képes Tábori Újság (1942-1944 között hetente)
6.	Magyar Futár	A Rajniss Ferenc tulajdonos- főszerkesztő	1941-1944 között hetente		A II. világháború alatt a legismertebb képes politikai folyóirat volt.	Formálisan nem volt katonai újság, de rendszeresen közölt képes haditudósításokat.
7.	Az Őrszem		1904-1943 között havonta		A hivatásos altisztek lapja.	
<i>Katonai szaklapok:</i>						
8.	Magyar Katonai Szemle	HM	1931-1944, havonta	1873-1907 között Ludovica Academia közlönye, 1907-1931 között Magyar Katonai Közlöny	A tisztikar tájékoztatására és továbbképzésére szolgált.	A cikkeinek szerzői jelentős részben az M. kir. Haditechnikai Intézet tisztjei voltak.
9.	Hadtörténelmi Közlemények	MTA Hadtörténelmi Bizottsága	1888- negyedévente		A hadtörténelmi kutatások eredményeinek közzétételét szolgáló tudományos folyóirat.	Évfordulókhöz kapcsolódóan tematikus számokkal is jelentkezik.
10.	Honvédorvos	Honvédorvos Tudományos Egyesület	1949-től napjainkig	1929-1944 között havonta Honvédorvos, 1953-1956 között Katonaorvosi Szemle.	A honvédorvosok tudományos kutatási eredményeinek közzétételét szolgálja.	A Gyógyászat c. folyóirat 1888/ 3. mellékleteként jelent meg, 1914-ben megszűnt.
11.	Térképészeti Közlöny	Magyar Kir. Térképészeti Intézet, Honvéd Térképészeti Intézet	1931-1960, negyedévente		A földmérés és a térképészet aktuális kérdéseiről szóló tanulmányok közlése.	

12.	Térképészeti Intézeti Tudósítás		1940-1943, kéthetente			
13.	Műszaki Katonai Közlöny	HM, NKE HHK, Magy. Hadtudományi Társ. Műszaki Szakosztálya	1923- napjainkig, negyed évente		Tájékoztató a katonai műszaki tudományok hazai és külföldi eredményeiről.	A szerkesztőség a Magyar Királyi Honvéd Haditechnikai Intézet részeként működött
14.	Tájékoztató Kivonatok		1924.okt.-1927. között havonta		Haditechnikai, hadiipari elemző írások külföldi katonai és gazdasági folyóiratokból.	A nagyközönség számára is megrendelhetővé tették.
<i>Fegyvernemi újságok:</i>						
15.	Magyar Szárnyak	Athéneum Irodalmi és Nyomdai R.-T.	1938-1944, havonta, majd kéthetente		A magyar repülők egységes gondolatvilágának megteremtését célozta.	Útmutatás a fiataloknak, tanácsadás az aktív repülőknél, gyárosoknak.
16.	Gyalogsági (Lovassági) Lövészaki Közlemények	Honvéd Lövészaki Bizottság	1927-től Örkény- táborban időszaki, majd havi lap		Kiképzést segítő írások közlésére.	
<i>Tanintézeti évkönyvek és értesítők:</i>						
17.	Ludovikás Levente	A M. kir. Honvéd Ludovika Akadémia Leventekörei	1922-1939			
18.	Ludovikás Évköny	Ludovika Ak. Zrínyi Köre,	1923-1944			

19.	A M. Kir. Bolyai János Honvéd Akadémia Évkönyve	Bolyai Akadémia				
20.	A M. Kir. Rákóczi Ferenc Honvéd Reáliskolai Nevelőintézet Értesítője	Rákóczi Reáliskola, Sopron				
<i>Tábori lapok, frontújságok, csapatújságok:</i>						
21.	Páncélos Tábori Újság	1.táb.pc. ho.,	1943.			
22.	Tábori Híradó	3. honvéd önálló gyalogdandár törzsparancsnoksága	1940. aug.			
23.	Magyar Tartalékos Tisztek Lapja		1940. jan.			
24.	Keleti Front - Tábori Újság	1.honvéd haditudósító szd.	1942-1943			A 2. Magyar Hadsereg katonáiról ingyenes, kétnaponta megjelenő, négy oldalas lap.
25.	Képes Tábori Újság	2.haditud. szd. M. Kir. Honvéd Tudósító Osztály Parancsnoksága	1941-1944		Nyomatta: Stádium Sajtóvállalat Rt. Budapesten.Szerk: Darvas János	Ukrajnában tevékenykedő honvédek lapja, általában kétnaponta megjelenő, négy oldalas lap.
26.	Őrjárat-Stosstrupp	2.haditud. szd.	1941-1944			magyar és német nyelvű
27.	Magyar Újság		1944-1945		A harcoló honvédek lapja	
28.	Az Első Hadosztály	1.ho. kulturális nevelőo., Pápa	1945.			

29.	Honvéd Híradó	6.ho. nevelőtörzse,	1945-1946			
30.	Vasútépítők	Vasútépítő Hadosztály	1945			
<i>Hadifogoly híradók</i>						
31.	Edelsbergi Magyar Híradó		Edelsberg, 1945			
32.	Magyar Hadirokkant, Hadifogoly Híradó	Magyar Hadifogoly Híradó Társaság	1945-1947 hetente		Hadifoglyok, hadirokkantak és hadigondozottak érdekeiért küzdő lap	Szerk: Köves Lajos Sziklai Sándor Hungária Hírlapnyomda Rt. nyomása, Budapest.
<i>Hazafias és katonai előképzést folytató szervezetek kiadványai</i>						
33.	Levente Levente, a Leventeparancsnokok hivatalos lapja	Levente Egyesületek 1922-1940; M. Kir. Honvédelmi Minisztérium 1941-1944	1922-1944, havonta		A Levente Egyesületek hivatalos ifjúsági lapja; Stádium Sajtóvállalat Rt. nyomása, Budapest Szerk: Tornay Károly	A Leventeszervezet egyrésztől rejtett katonai mozgalom is volt. Tábornoki rangú társelnöke a HM-el állt kapcsolatban.
34.	Szebb Jövőt!		1941-1944, hetente		Leventék képes hetilapja	Szerk: Dr. Lőrinczy Szabolcs Forrás Nyomdai Műintézet és Kiadóvállalat Rt. Bp.
35.	Riadó!	Légoltalmi Liga	1937. okt.- havonta			Szerk: Dr. Nagyrévi-Neppel György Pallas irodalmi és nyomdai r.-t. nyomása, Budapest.

Jelentősebb magyar katonai lapok 1874-1947 között (készítette: a szerző)

2. számú melléklet

Ssz.	Teljes folyóiratcím	ISSN	MTA	Gyakoriság	Online	Példányszám	Absztrakt	Kulcsszó	ORCID	DOI	Megj.	Kiadó
1.	AARMS	2498-5392	A	évi 3-6	scan	n.a.	A	A	x	x	2014	NKE
2.	Hadtörténelmi Közlemények	0017-6540	A	évi 4	scan	n.a.	4	x	x	x	1888	HM HIM
3.	Hadtudomány	1215-4121	A	évi 4	is-is	n.a.	A	A	x	x	1990	MHTT
4.	Acta Musei Militaris in Hung.	0238-4442	A	évi 1	scan	n.a.	x	x	x	x	1987	HM HIM
5.	Honvédségi Szemle	2060-1506	A	évi 6	is-is	2000	M	M	x	x	2008	HM
6.	Bolyai Szemle	1416-1443	B	évi 4	csak	x	M,A	M,A	✓	x	1996	NKE
7.	Felderítő Szemle	1588-242X	B	évi 3-4	scan	n.a.	M,A	M,A	x	x	2002	KNBSZ
8.	Haditechnika	0230-6891	B	évi 6	scan	5000	M,A	M,A	✓	✓	1982	HM
9.	Hadmérnök	1788-1919	B	évi 4	csak	x	M,A	M,A	✓	x	2006	NKE
10.	Hadtudományi Szemle	2060-0437	B	évi 4	csak	x	M,A	M,A	✓	x	2008	NKE
11.	Katonai Logisztika	1588-4228	B	évi 2-4	scan	100	M,A	M,A	✓	✓	1993	MH LK
12.	Nemzet és Biztonság	1789-5286	B	évi 2-6	scan	2000	M,A	M,A	x	x	2008	NKE
13.	Repüléstudományi Közlem.	1417-0604	B	évi 3	csak	x	M,A	M,A	✓	x	1997	NKE
14.	Sereg Szemle	2060-3924	B	évi 4	scan	400	x	x	x	x	2008	ÖHP
15.	Honvédorvos	0133-879X	C	évi 2(4)	scan	300	M	M	x	x	1949	MH ESZ
16.	Műszaki Katonai Közlöny	1219-4166	C	évi 3-4	csak	x	M,A	M,A	x	x	1991	NKE
17.	National Security Review	2063-2908	C	évi 2	scan	n.a.	A	A	x	x	2015	KNBSZ
18.	Nemzetbiztonsági Szemle	2064-3756	C	évi 4	csak	x	M,A	M,A	✓	x	2013	NKE
19.	Szakmai Szemle	1785-1181	C	évi 4	scan	n.a.	M,A	M,A	x	x	2003	KNBSZ
20.	Társadalom és Honvédelem	1417-7293	C	évi 4	scan	n.a.	M,A	M,A	x	x	1997	NKE
21.	Határrendészeti Tanulmányok	1786-2345	D	évi 3	csak	x	x	x	x	x	1992	MRTT
22.	Polgári Védelmi Szemle	1788-2168	C	évi 1	scan	n.a.	M	x	x	x	2005	MPVSZ

Megj.: Scan=példányok elektronikusan elérhetőek, csak=csak on-line kiadás, is-is=nyomtatott és on-line számok is megjelennek

Az MTA által minősített katonai sajtótermékek (készítette: a szerző)

Forrás: <https://mta.hu/doktori-tanacs/a-ix-osztaly-doktori-kovetelmenyrendszer-105380> letöltve: 2019.02.02.

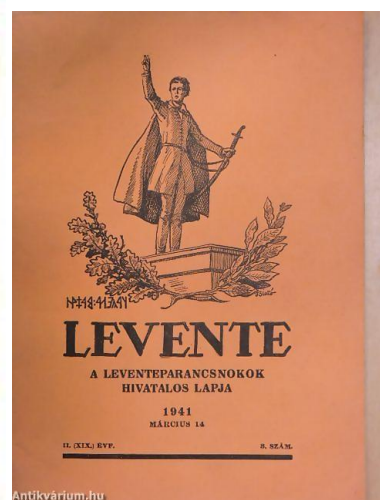
3. számú melléklet

Ludovikás Levente 1934.

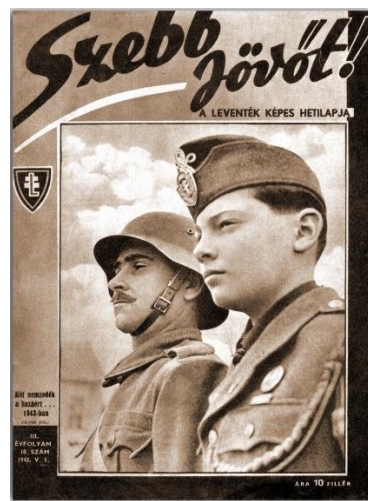
Ludovikás Levente 1939.

Ludovikás Levente 1941.

Riadó 1937.

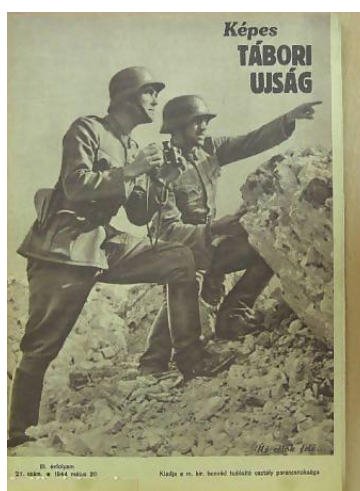
Szebb jövőt 1943.

Magyar Futár 1941.

Magyar Szárnyak 1940.

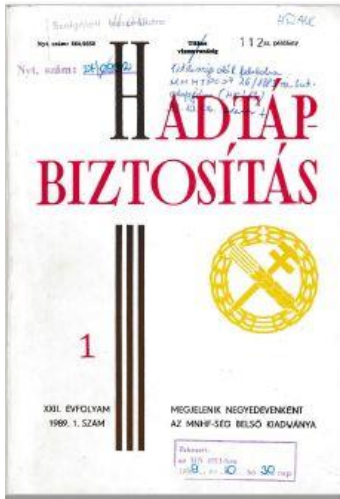
Képes Tábori Újság 1944.

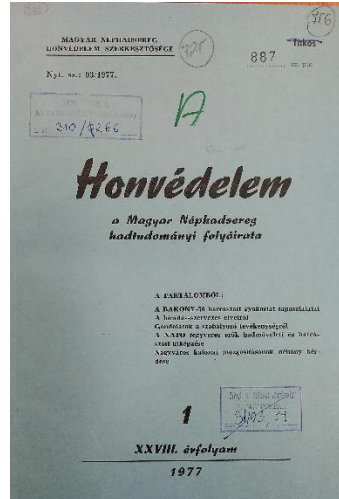
Magyar Katonaújság 1940.⁹⁴

⁹⁴ A szerző felvételei

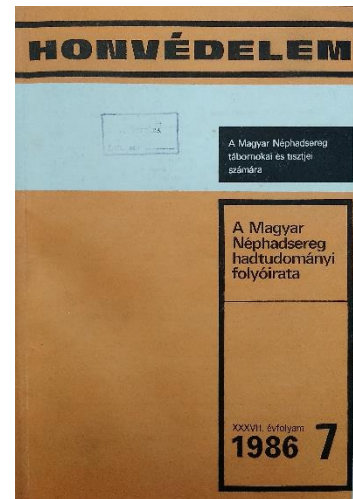
4. számú melléklet

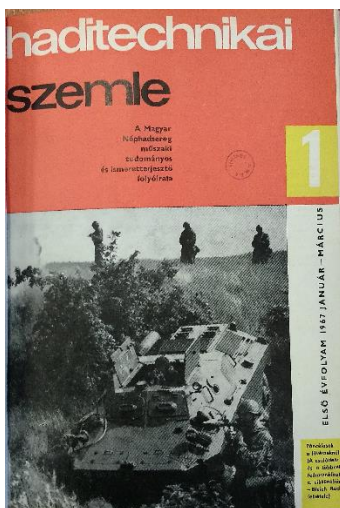
Hadtáp Biztosítás 1989.

Honvédelem 1977.

Honvédelem 1986.

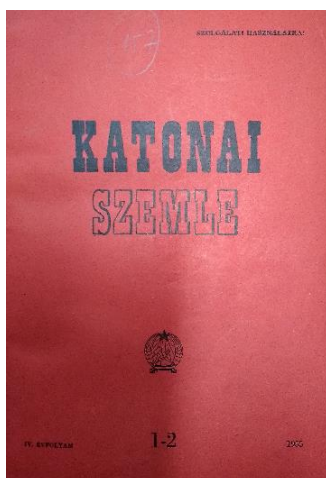
Haditechnikai Szemle 1967.

Haditechnikai Szemle 1975.

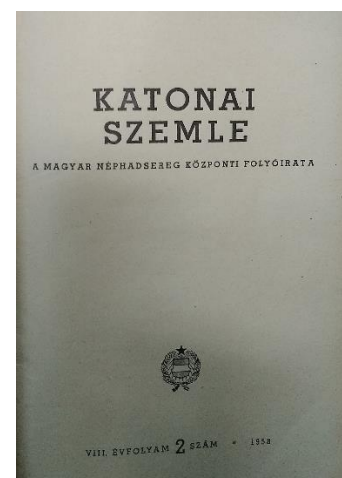
Haditechnika 1983.

Katonai Szemle 1955.

Honvédségi Szemle 1961.

Katonai Szemle 1958.⁹⁵

⁹⁵ A szerző felvételei

5. számú melléklet

Magyar Honvéd 1989.

Magyar Honvéd 2018.

Honvéd Altiszti 2018.

Aranyas 2018.

Regiment 2018.

Aero Magazin 2018.

Kaliber 2018.

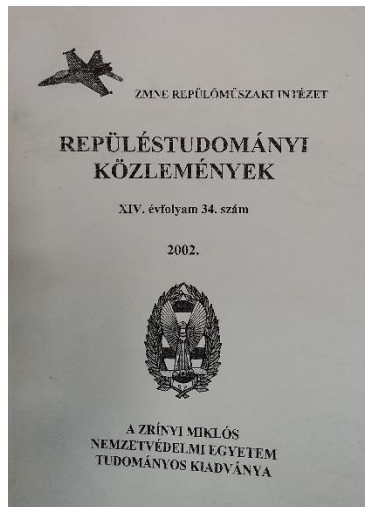
Magyar Szárnyak 1990.

Magyar Szárnyak 2000.⁹⁶

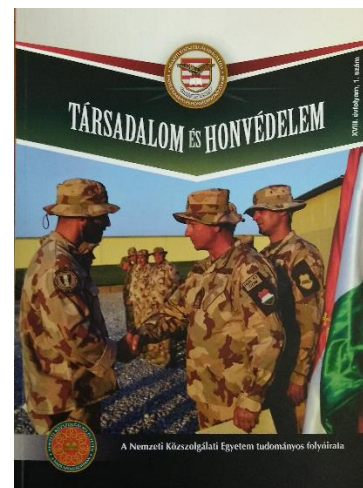
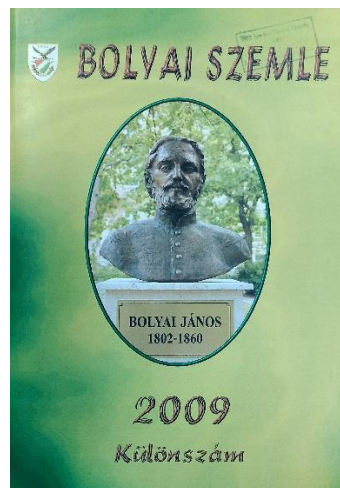
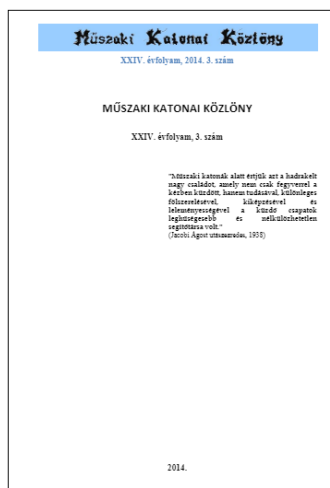
⁹⁶ A szerző felvételei

6. számú melléklet

Repüléstudományi Közl. 2002. Repüléstudományi Közl. 2018.

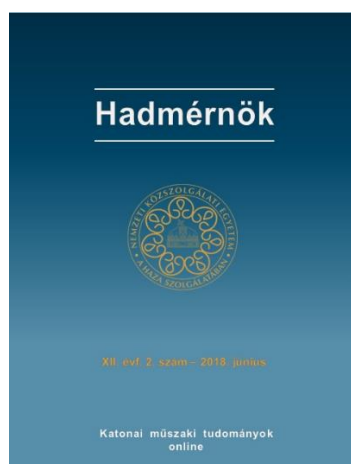
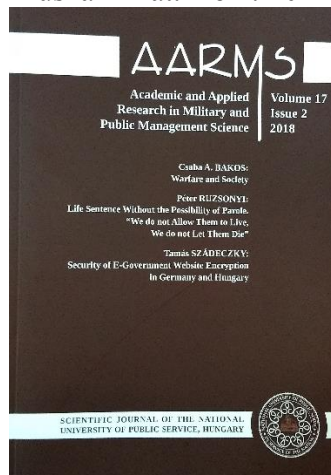
Seregszemle 2018.

Műszaki Kat. Közl. 2014.

Bolyai Szemle 2009.

Társadalom és Honvéd. 2016.

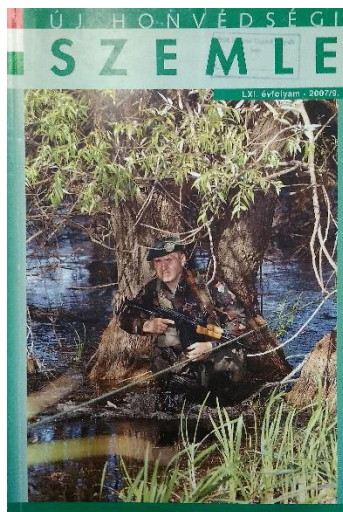
AARMS 2018.

Hadmérnök 2018.

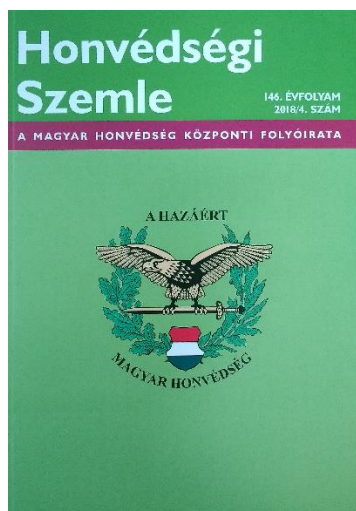
Hadtudományi Szemle 2018.⁹⁷

⁹⁷ A szerző felvételei

7. számú melléklet

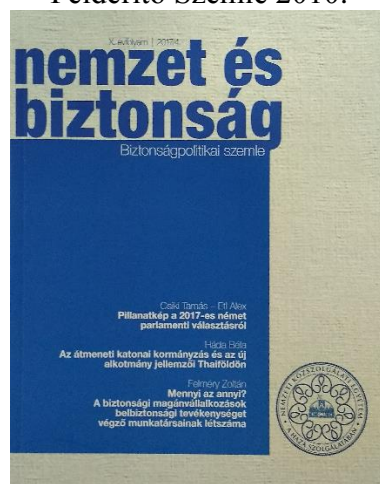
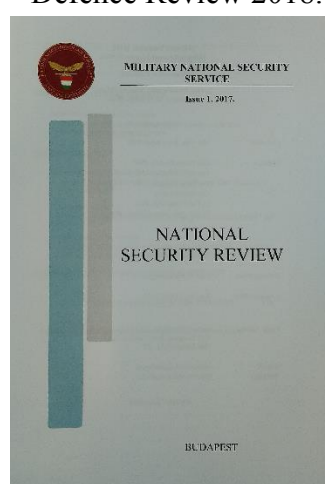
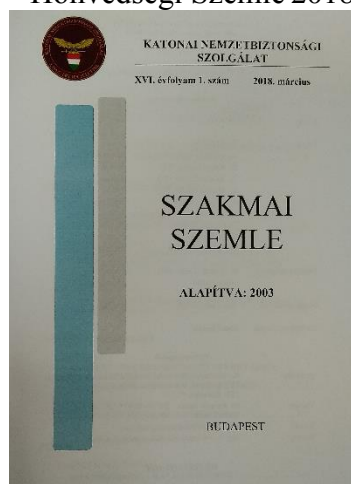
Új Honvédségi Szemle 2002. Új Honvédségi Szemle 2007. Honvédségi Szemle 2013.

Honvédségi Szemle 2018.

Defence Review 2018.

Felderítő Szemle 2010.

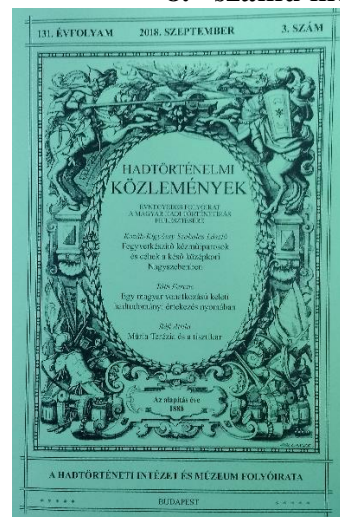
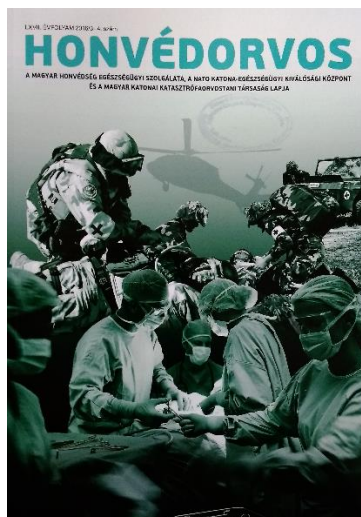
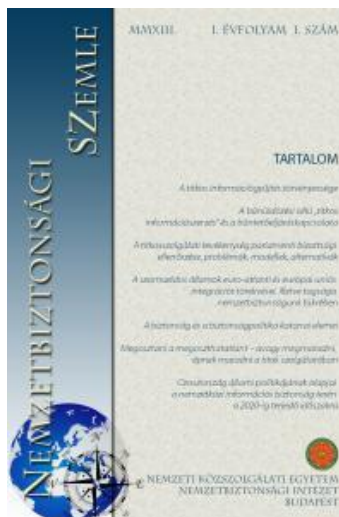
Szakmai Szemle 2018.

National Security Rev. 2017.

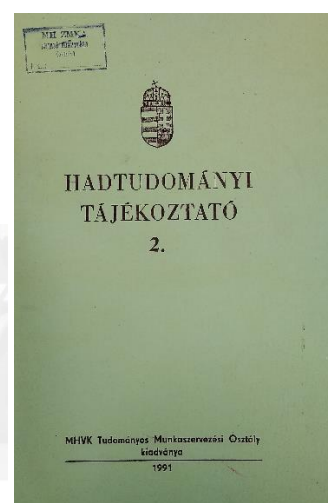
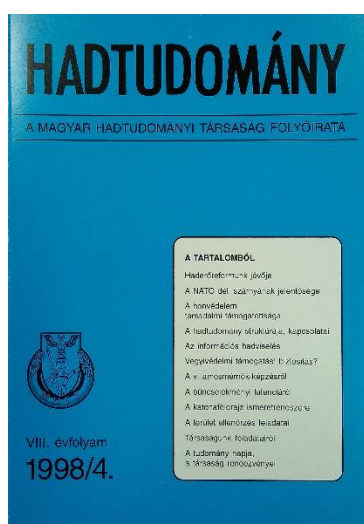
Nemzet és Biztonság 2017.⁹⁸

⁹⁸ A szerző felvételei

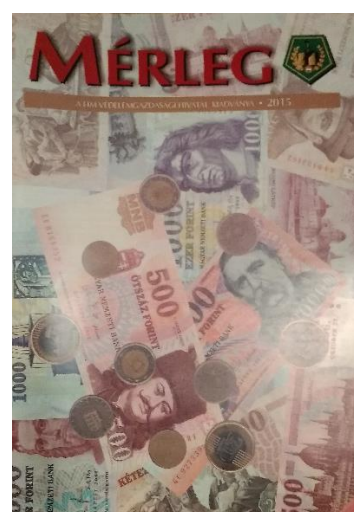
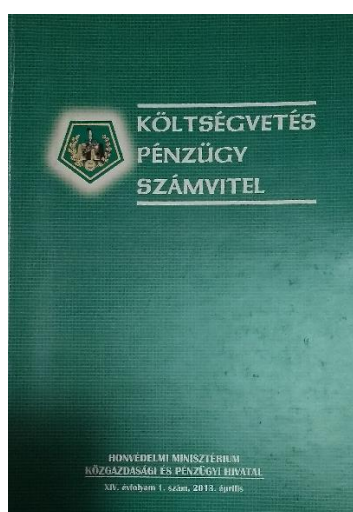
8. számú melléklet

Nemzetbiztonsági Szemle 2018. Honvédorvos 2016. Hadtörténelmi Közlem. 2018.

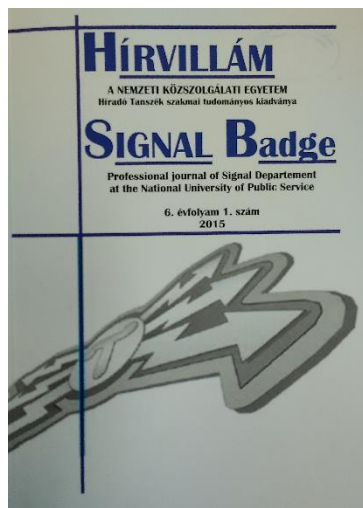
Hadtudomány 1998. Hadtudomány 2018. Hadtudományi Tájékozt. 1991.

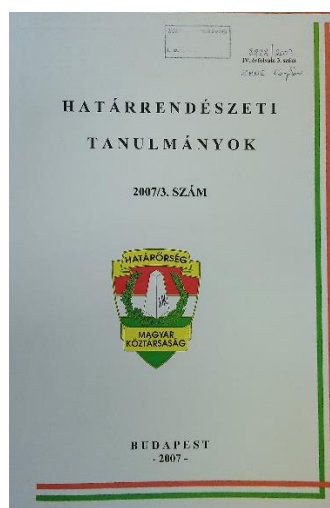
Hadtudomány és a XXI. szd. 2018. Költségvetés Pénzügy 2013. Mérleg 2015.⁹⁹

⁹⁹ A szerző felvételei

9. számú melléklet

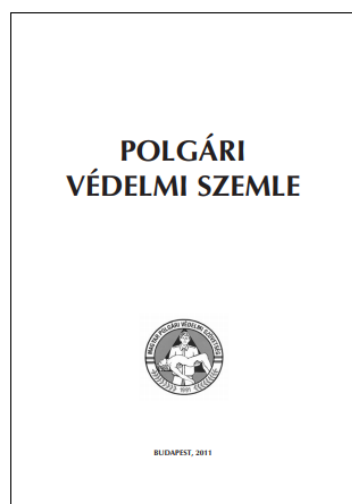
Hírvillám 2015.

Határrendészeti Tanulm. 2007.

Polgári Véd. Szemle 2005.

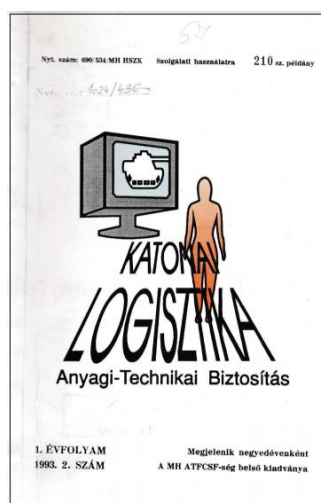
Polgári Véd. Szemle 2011.

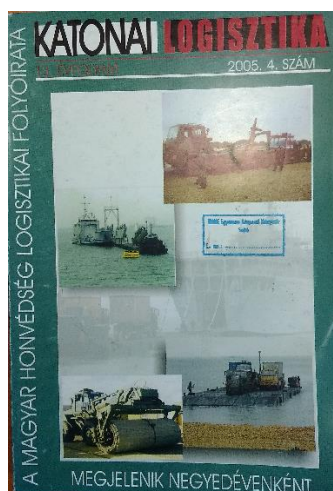
Haditechnikai Füzetek 2004.

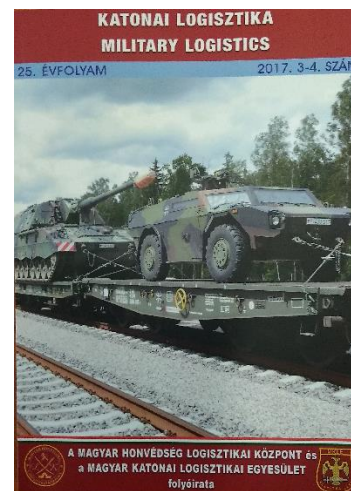
Haditechnika 2018.

Katonai Logisztika 1993.

Katonai Logisztika 2005.

Katonai Logisztika 2017.¹⁰⁰

¹⁰⁰ A szerző felvételei

Írta és a fényképeket készítette:

Druzsín József

Kézirat lezárva: 2019.04.11.

Borító terv: Druzsín József

Címlap: Druzsín József munkája